

Plínio Corrêa de Oliveira

REVOLÚCIA
A KONTRAREVOLÚCIA

Revolúcia
a
Kontrarevolúcia

Ipsa conteret caput tuum (Gen 3, 15)

Plinio Corrêa de Oliveira

REVOLÚCIA
A
KONTRAREVOLÚCIA

Vydavateľstvo Slovakia Christiana

Bratislava 2021

© Vydavateľstvo Slovakia Christiana 2021

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť textu nesmie byť použitá na ďalšie šírenie akoukoľvek formou bez predchádzajúceho súhlasu vydavateľa.

ISBN: 978-80-973603-2-0

Nunziatura Apostolica
in Perù

Lima 24. júla 1961

Najctenejší pán profesor,

prečítal som Vašu knihu *Revolúcia a Kontrarevolúcia* a mám z nej úžasný dojem vďaka odvahe a majstrovstvu, s akým analyzujete proces revolúcie a dôkladne osvetľujete pravú príčinu rozpadu morálnych hodnôt, ktoré dnes dezorientujú svedomie človeka, a tiež aj vďaka razancii, s akou naznačujete taktiku a metódy na jej prekonanie.

Osobitne som ocenil druhú časť Vašej knihy, v ktorej zdôrazňujete účinnosť katolíckej náuky a duchovných prostriedkov, ktoré má Cirkev v boji proti silám a omylom revolúcie.

Som presvedčený, že Vaša kniha preukázala katolíckej veci dôležitú službu a že pomôže zhromaždiť sily dobra na vyriešenie tohto veľkého súčasného problému. Podľa môjho názoru je to cesta, ktorú opakovane naznačil súčasný Kristov námestník, keď s takým presvedčením a starostlivosťou naliehal na hlbokú obnovu kresťanského a sviatostného života, ako na spoľahlivý liek proti zlu, čo sužuje svet, zlu, ktoré sa vládni predstavitelia márne snažia riešiť neistou účinnosťou zbraní, techniky a čisto ľudským pokrokom.

Želám Vám, milý pán profesor, široké rozšírenie a zaslúženú odozvu na Vašu knihu zo strany katolíckych vodcov, ktorí sa chcú pridať do radov kontrarevolučného hnutia.

Prijmite, prosím, svedectvo môjho úprimného obdivu k Vašej práci a vyjadrenie mojej najhlbšej úcty.

✠ Romolo Carboni *

Titulárny arcibiskup sidonský, apoštolský nuncius v Peru

Ctený pán
Plinio Corrêa de Oliveira
São Paulo – Brazília

* (1911 – 1999)

VIR TOTUS CATHOLICUS

Plinio Corrêa de Oliveira, brazílsky mysliteľ a katolícky líder, neúnavný obranca Cirkvi a kresťanských morálnych princípov, sa narodil 13. decembra 1908 v São Paule, v brazílskej rodine vidieckej aristokracie. Po krátkom období politickej aktivity, keď bol v roku 1933 zvolený do Národného zhromaždenia ako najmladší poslanec v dejinách Brazílie, roky viedol Katolícku akciu v São Paule. Bol karmelitánskym terciárom a členom Mariánskej kongregácie, advokátom i profesorom.

Jeho zásadné dielo *Revolúcia a Kontrarevolúcia* bolo prvýkrát publikované v apríli 1959, a sme radi, že po vyše šesťdesiatich rokoch a mnohých prekladoch do iných jazykov ho má k dispozícii aj slovenský čitateľ.

Oliveirova *Revolúcia a Kontrarevolúcia* vychádza z pevného historického a filozofického predpokladu: z nevyhnutnosti dodržiavať Kristov zákon nielen jednotlivcami, ale aj štátmi a všetkými spoločenskými vrstvami.

V roku 1960 založil *Sociedade Brasileira de Defesa de Tradição, Família e Propriedade* (Brazílska spoločnosť pre ochranu tradície, rodiny a vlastníctva), ktorá sa neskôr rozšírila do mnohých krajín celého sveta pod názvom TFP (Tradition, Family, Property – Tradícia, rodina, vlastníctvo).

Kresťanská civilizácia podľa Plinia Corrêa de Oliveiru musí reflektovať na prirodzenej rovine nadprirodzenú realitu – mystické telo Ježiša Krista. Žiaľ, ako ľudia sme poznačení dedičným hriechom, a preto kresťanstvo ako historická ale zároveň aj ideálna realita, ktorá presahuje tento viditeľný svet, bolo oslabené historickým

procesom, ktorý od renesančného humanizmu – cez kritické fázy protestantizmu, Francúzskej revolúcie a komunistickej revolúcie – nás priviedol k dnešnému stavu spoločenského úpadku a hlbkej náboženskej a morálnej krízy.

Na základe učenia Cirkvi a veľkých majstrov katolíckej tradície prof. Oliveira opisuje proces revolúcie, pričom vysvetľuje, že tento pojem netreba chápať ako všeobecné hnutie zamerané na zvrhnutie moci alebo právneho poriadku, ale ako stáročné úsilie usilujúce sa o zničenie všetkého, čo prežilo z kresťanskej civilizácie, a ktorého posledným cieľom je Cirkev.

V šesťdesiatych rokoch a na začiatku rokov sedemdesiatych sa po celom svete – od Afriky po Áziu – začal šíriť medzinárodný komunizmus. Hlavná etapa jeho globálnej expanzie, hoci ďaleko od nás, sa odohrávala v Latinskej Amerike. A práve Brazília bola kľúčovým územím pre dobytie kontinentu komunistickým systémom. Počas tridsiatich rokov, čiže od roku 1965 až do svojej smrti, Plinio Corrêa de Oliveira vytrvalo bojoval proti plánom komunistického imperializmu. Svoj odpor vyjadroval v nespočetných iniciatívach, ktoré sa stali známe aj v Európe.

Oliveirova interpretácia dejín ako rozhodujúceho konfliktu medzi revolúciou a kontrarevolúciou je odrazom veľkej teológie dejín kresťanstva. Tento konflikt vidí v kontexte existencie dvoch štátov alebo kráľovstiev, ktoré sú pre ľudské oko neviditeľné, lebo pozostávajú iba z duší: z Božieho štátu a Diablovho štátu podľa vízie sv. Augustína, ktorý vo svojom diele *O Božom štáte* ich charakterizuje slovami: Dve lásky vybudovali dva štáty, pozemský štát založený na sebaláske vedúcej až k pohrdaniu Bohom, a nebeský štát založený na láske k Bohu vedúcej k pohrdaniu sebou (*De civitate Dei*, XIV).

V auguste 1963, počas Druhého vatikánskeho koncilu, prof. de Oliveira publikoval svoje dielo *Sloboda Cirkvi v komunistickom štáte*, ktoré v Ríme doručil vyše dvetisíc dvesto koncilovým otcom a novinárom z celého sveta. V tejto práci poukázal na nemožnosť

spolužitia Cirkvi a komunistického režimu. Ako vieme, Druhý vatikánsky koncil z politických dôvodov (taká bola dohoda s Moskvou) komunizmus neodsúdil.

V roku 1965 prof. de Oliveira publikoval prácu *Nebadateľná ideologická zmena a dialóg*, v ktorej varoval pred nebezpečenstvami novej pastorácie založenej na slove „dialóg“. V roku 1968 TFP v Amerike zozbierala viac ako jeden a pol milióna podpisov vyjadrujúcich protest proti komunistickej infiltrácii cirkevných štruktúr najmä v Latinskej Amerike.

Plinio Corrêa de Oliveira zdôrazňoval varovanie pápeža Pavla VI., že revolučný duch, ktorý Kristov námestník označil v roku 1972 ako „Satanov dym“, prenikol do štruktúr Cirkvi.

Plinio Corrêa de Oliveira patril aj k veľkým kritikom vatikánskej *Ostpolitik*, ktorá v šesťdesiatych a v sedemdesiatych rokoch 20. storočia stavala katolíkov s protikomunistickými názormi pred alternatívu: prestať bojovať alebo vysvetliť svoj kapituláčný postoj.

V Oliveirovom testamente čítame:

Nedokážem nájsť správne slová, aby som sa poďakoval Matke Božej za privilegium života od prvých dní až – ako verím – po moju smrť v svätej Cirkvi. Jej som vždy obetoval, stále obetujem a až do posledného dychu chcem obetovať všetku svoju lásku. Celý život som miloval všetkých ľudí, inštitúcie a doktríny; miloval som ich a milujem za to, že zostali a zostávajú v harmónii so svätou Cirkvou a do tej miery, do akej boli alebo sú v harmónii s Cirkvou. Podobne som sa nikdy nevzpieral proti inštitúciám, osobám alebo učeniu, pokiaľ sa ony nevzpierali proti svätej Katolíckej cirkvi.

Revolúcia je neporiadok, kontrarevolúcia je návratom k poriadku. A pod poriadkom máme na mysli Kristov pokoj pod Kristovou vládou, čiže kresťanskú civilizáciu, asketickú a hierarchickú, sakrálnu od základu. Všetky živé tvory zo svojej podstaty túžia po pokoji. Tento stav pokoja je prirodzeným stavom vecí. Táto pravda platí aj v hmotnom svete, kde podľa zákonov fyziky všetko smeruje k rovnováhe (Druhá termodynamická veta).

Božie zákony sú vryté do ich prirodzenosti, no v prípade človeka obdareného dušou a slobodnou vôľou je to trochu inak. Preto platí, že – rovnako ako všetky stvorenia, aj človek je Bohom predurčený na to, aby dosiahol svoj cieľ, a je k tomu vedený Bohom. Na základe rozumovej prirodzenosti povahy a slobodnej vôle je človek pánom svojho konania. Na rozdiel od vecí materiálneho sveta môže konať, meniť svoje činy alebo sa zdržať konania, ako chce. Nie je to však svojvoľná bytosť v usporiadanom vesmíre. Vo svojej prirodzenosti má tiež určený zákon, ktorý odráža toto posvätenie a smerovanie všetkých vecí, a to je večný Boží zákon. Poriadok vesmíru odráža Božskú Múdrosť. Inými slovami, Poriadok je odrazom Boha vo vesmíre. Jeho hľadanie nespočíva iba vo filozofickom skúmaní, ale predovšetkým v hľadaní Božej slávy.

Žiaľ, revolúcia sa vyžíva v zle, spolupracuje so zlými ľuďmi a vo všetkom sa usiluje nájsť zlo. Všetko, čo je nevinné, v nej vzbudzuje hlbokú nenávisť.

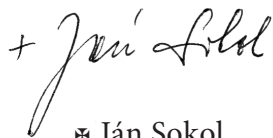
Hrob Plinia Corrêu de Oliveiru je ustavične pokrytý živými kvetmi, a na bronzovej tabuli má okrem mena a dátumu narodenia a smrti (13. decembra 1908 – 3. októbra 1995) aj jednoduchý nápis:

VIR TOTUS CATHOLICUS ET APOSTOLICUS, PLENE ROMANUS.

[Muž verný Rímu, celým životom katolík a apoštol.]

Tieto slová plne vystihujú jeho život a dielo.

Všetkým čitateľom žehná

✠ Ján Sokol

emeritný arcibiskup

Trnava 7. októbra 2021
sviatok Ružencovej Panny Márie

ÚVOD

Sté číslo časopisu *Catolicismo*¹ uzrelo svetlo sveta. Túto udalosť chceme vyzdvihnúť, pretože jej prikladáme veľký význam pri posilňovaní duchovného puta spájajúceho časopis s čitateľmi.

Z tohto dôvodu sa nám teraz javí najvhodnejšie uverejniť príspevok na tému *Revolúcia a Kontrarevolúcia*.²

Vysvetlenie je jednoduché. *Catolicismo* je časopis bojujúci, a ako taký ho treba posudzovať predovšetkým vo vzťahu k cieľu, za ktorý bojuje. Položme si však otázku – s kým konkrétne chce bojovať? Z jeho stránok to nemusí byť celkom zrejmé. Často polemizuje s ideami komunizmu, socializmu, totality, liberalizmu, liturgicizmu, *maritainizmu*, a s inými takýmito „izmami“.

A predsa nemožno povedať o nijakom z týchto problémov, žeby bol nosnou témou charakterizujúcou náš časopis. Bolo by napríklad prehnané tvrdiť, že *Catolicismo* je vyslovene antiprotestantský či protisocialistický časopis. Naopak – skôr by sa dalo povedať, že náš časopis má rôzne ciele. Možno si však všimnúť, že z našej perspektívy všetky uvedené oblasti majú spoločného menovateľa. A on je tým hlavným cieľom, ktorý si náš časopis stanovil.

¹ Časopis *Catolicismo* založil v roku 1951 brazílsky arcibiskup Castro Mayer. Štúdia *Revolúcia a Kontrarevolúcia* bola uverejnená v čísle 100 v apríli 1959.

² Poznámka editora: Celkovo sa v tomto vydaní nachádzajú texty a ich úpravy z troch rokov: 1959, 1976, 1992. Pôvodne bolo určené pre asi sto mladých ľudí z Brazílie, ktorí autora požiadali o pomoc s odpoveďami na svoje otázky. Je treba mať na pamäti, že texty z roku 1959 boli napísané ešte pred Druhým vatikánskym koncilom. Takisto niektoré výrazy mohli evokovať iné konotácie vtedy a dnes.

Čo je tým spoločným menovateľom? Nejaká doktrína? Názo-ry? Objasnenie tejto otázky môže pomôcť hlbšie pochopiť celé die- lo doktrínálnej formácie, ktorý časopis *Catholicismo* za týchto sto me- siacov vykonal.

Prínos štúdia otázky Revolúcie a Kontrarevolúcie výrazne presahuje tieto ohraničené ciele.

Stačí sa pozrieť na náboženskú panorámu našej krajiny. Z hľadiska štatistiky je situácia katolíkov skvelá: podľa posledných zverejnených úradných údajov tvoríme 94 % obyvateľstva. Ak by všetci katolíci boli takí, akí majú byť, Brazília by dnes bola jedna z najobdivuhodnejších katolíckych mocností za doterajších dvadsať storo- čí života Cirkvi.

Prečo sme teda stále tak ďaleko od tohto ideálu? Môžeme povedať, že hlavnou príčinou našej súčasnej situácie je spiritualizmus, protestantizmus, ateizmus alebo komunizmus? Nie. Príčina je kdesi inde, je nehmatateľná, subtilná, preniká do hĺbky sťa mocné, desivé žiarenie. Všetci cítime jeho účinky, ale málokto z nás ho vie pomenovať a vysvetliť jeho podstatu.

Keď píšeme tieto slová, naše myšlienky presahujú hranice Brazílie smerom k našim drahým sesterským národom Latinskej Ameriky a odtiaľ ku všetkým katolíckym národom. V každom z nich panuje toto neurčité a ťaživé zlo a vo všetkých prináša tragické dôsledky. Len jeden príklad za mnohé: Mons. Angelo Dell'Acqua, substitút štátneho sekretára Vatikánu v liste z roku 1956 adresovanom pri príležitosti Dňa vďakyvzdania kardinálovi Carlosovi Carmelovi Vasconcellosovi Mottovi, arcibiskupovi zo São Paula, napísal, že „*vi- nou náboženského agnosticizmu štátov došlo v modernej spoločnos- ti k oslabeniu, ba strate katolíckeho ducha*.“ Ktorý to nepriateľ zasa- dil tento hrozný úder Kristovej Neveste? Čo je spoločnou príčinou tohto zla a mnohých ďalších podobných ziel? Ako ho pomenovať? Ako postupovať? V čom tkvie tajomstvo jeho víťazstva? Ako môžeme proti nemu úspešne bojovať?

Ako vidno, ťažko by sme našli aktuálnejšiu tému.

Hrozný nepriateľ má svoje meno: volá sa Revolúcia. Jej hlbokou príčinou je explózia pýchy a zmyselnosti, ktorá inšpirovala nie jeden systém, ale celú reťaz ideologických systémov. V dôsledku ich všeobecného akceptovania došlo k trom veľkým revolúciám na Západe: k pseudoreformácii, Francúzskej revolúcii a komunizmu.³

Pýcha vedie k nenávisti voči všetkému, čo je hierarchicky vyššie a teda k tvrdeniu, že nerovnosť je sama o sebe zlom na každej úrovni, najmä však na úrovni metafyzickej a náboženskej. Toto je rovnostársky aspekt Revolúcie.

Zmyselnosť sama o sebe chce búrať všetky bariéry. Neprijíma nijaké obmedzenia a vedie k vz bure proti každej autorite a každému zákonu bez ohľadu na to, či ide o zákon Boží alebo ľudský, cirkevný alebo svetský. Toto je liberálny aspekt Revolúcie.

Obidva tieto aspekty, ktoré napokon majú metafyzický charakter, sa zdajú v mnohých ohľadoch vzájomne protichodné, ale to, čo ich spája, je marxistická utópia anarchistického raja, v ktorom ľudstvo „emancipované“ od náboženstva má žiť v absolútnej harmónii bez politickej autority a v úplnej slobode, z ktorej by nevyplývala nijaká nerovnosť.

Prvou revolúciou bola pseudoreformácia. V sektách, ktorým dala počiatok, v rôznej miere zasiala ducha pochybnosti, náboženského liberalizmu a cirkevného rovnostárstva.

Po nej nasledovala Francúzska revolúcia, ktorá bola triumfom rovnostárstva na dvoch úrovniach: v náboženskej oblasti vo forme ateizmu schovaného pod klamlivou nálepkou laicizmu; a v politickej oblasti vo forme falošnej zásady, podľa ktorej každá nerovnosť je nepravdivosťou, každá autorita nebezpečenstvom, a sloboda je tým najvyšším dobrom.

Komunizmus je prevedením týchto ideí do sociálnej a ekonomickej oblasti.

³ Porov. LEV XIII.: Apoštolský list *Pervenuti all'anno vigesimoquinto*, 19. marca 1902. In: *Acta Apostolicae Sedis* (ďalej len AAS), zv. XXXIV, s. 517.

Tieto tri revolúcie sú epizódami jedinej Revolúcie, v rámci ktorej socializmus, liturgicizmus a politika natiahnutej ruky (*politique de la main tendue*), atď., sú etapami prechodnej fázy alebo miernymi symptómami. O týchto omyloch, skrze ktoré vchádza duch Revolúcie do katolíckeho prostredia, Jeho Excelencia Castro Mayer, arcibiskup Campusu, napísal jeden veľmi dôležitý pastiersky list.⁴

Je zrejmé, že taký hlboký, rozsiahly a dlhodobý proces sa nemôže rozvíjať bez toho, aby nezahŕňal všetky oblasti ľudskej činnosti, ako je kultúra, umenie, zákony, zvyky a inštitúcie.

Detailná analýza tohto procesu vo všetkých oblastiach, v ktorých sa rozvíja, by ďaleko presiahla rámec tohto článku.

V ňom sa chceme zamerať iba na jeden aspekt a pokúsiť sa stručne načrtnúť obrysy ohromnej lavíny, ktorou je Revolúcia, vhodne ju pomenovať, a stručne uviesť jej hlboké príčiny, činitele, ktoré ju podporujú, najdôležitejšie prvky jej doktríny, význam jednotlivých oblastí, v ktorých pôsobí, silu jej dynamiky a nakoniec „mechanizmus“ jej expanzie. Zároveň skúmame analogické problémy súvisiace s Kontrarevolúciou a niektoré podmienky pre dosiahnutie jej víťazstva.

Nemohli sme však podrobne prebrať každú z týchto tém, iba tie, ktoré sú podľa nás v súčasnosti najužitočnejšie pre čitateľov, a ktoré im pomôžu v boji proti Revolúcii. Museli sme nechať bokom množstvo otázok zásadného významu, ktoré však nie sú také naliehavé.

Táto kniha, ako sme už spomínali, je prostým súborom téz, pomocou ktorých možno lepšie spoznať ducha a program časopisu *Catolicismo*. Prekračovali by sme rozsah časopisu, ak by sme sa pokúsili vyčerpávajúčim spôsobom dokazovať každé tvrdenie. Obmedzili sme sa teda na minimálnu argumentáciu potrebnú na preukázanie vzťahu medzi rôznymi tézami a poskytnutie panoramatického pohľadu na naše doktrinálne stanoviská.

⁴ Porov. Mons. ANTONIO DE CASTRO MAYER: *Carta Pastoral sobre Problemas do Apostolado Moderno contendo um catecismo de verdades oportunas que se opõem a erros contemporaneos*. 2. vydanie. Campos : Boa imprensa, 1953.

Tento článok môže slúžiť ako anketa. Čo si myslia čitatelia časopisu *Catolicismo* v Brazílii a inde (ktorí sú bezpochyby najväčšími protivníkmi Revolúcie) o Revolúcii a Kontrarevolúcii? Aj keď naše úvahy zahŕňajú iba časť tejto problematiky, veríme, že podnietia čitateľov k tomu, aby si položili túto otázku a poslali nám svoje odpovede, ktoré s veľkým záujmom uvítame.

I. ČASŤ

REVOLÚCIA

I. KAPITOLA

KRÍZA SÚČASNÉHO ČLOVEKA

Krízy, ktoré otriasajú dnešným svetom – kríza štátu, rodiny, ekonomiky, kultúry atď. – sú iba rozličnými aspektmi jednej základnej krízy, ktorá sa odohráva v srdci človeka. Inými slovami povedané, kríza zapustila hlboké korene v našej duši, odkiaľ sa šíri do celej osobnosti moderného človeka a ovplyvňuje každú jeho činnosť.

II. KAPITOLA

KRÍZA ZÁPADNÉHO KREŠŤANA

Táto kríza je predovšetkým krízou kresťanského Západu, čiže Európanov a ich potomkov, obyvateľov Ameriky a Austrálie. Zasaahuje aj ostatné národy v miere, v akej k nim prenikol a zapustil korene vplyv západnej kultúry. V ich prípade je kritická situácia ešte komplikovanejšia, pretože popri problémoch súvisiacich s vlastnou kultúrou sa musia potýkať aj s pozitívnymi i negatívnymi prvkami západnej kultúry a civilizácie.

III. KAPITOLA

CHARAKTERISTIKA TEJTO KRÍZY

Hoci sa v každej krajine kríza prejavuje odlišne, vždy sa vyznačuje piatimi základnými charakteristikami:

1. JE UNIVERZÁLNA

Kríza je univerzálna. Dnes niet národa, ktorý by ňou nebol vo väčšej či menšej miere ovplyvnený.

2. JE JEDNA

Kríza je jedna. Nejde teda o sériu kríz, ktoré sú vzájomne prepojené a v každej krajine sa paralelne a autonómne rozvíjajú.

Keď v lese vypukne požiar, nemožno ho považovať za tisíc samostatných požiarov tisícok vedľa seba stojacich stromov. Jednota požiaru sa prejavuje na živom celku, ktorým je les. Okrem toho, šírenie mora plameňov je výsledkom toho istého tepla, v ktorom sa vzájomne prelínajú a množia nespočetné plamene rôznych stromov. Preto pustošivý lesný požiar pozostávajúci z tisícov malých požiarov predstavuje jedno jediné nebezpečenstvo, aj keď ho tvorí množstvo malých, medzi sebou zdanlivo vzájomne nesúvisiacich požiarov.

Západné kresťanstvo predstavovalo jeden celok zahrňujúci množstvo národov bez toho, aby ich bolo pohltilo. Túto živú jednotu zasiahla kríza, ktorá pomaly ale nepretržite počas stáročí mocnela vinou čoraz početnejších miestnych kríz. V dôsledku toho kresťan-

stvo ako rodina oficiálne katolíckych štátov už dávno prestalo existovať. V západných a kresťanských národoch po ňom zostali iba stopy a teraz všetky trpia v agónii vyvolanej pôsobením tohto zla.

3. JE TOTÁLNA

Ide do takej hĺbky, že zo samej svojej podstaty sa šíri a preniká do všetkých oblastí ducha, kultúry a napokon do všetkých sfér ľudského konania.

4. JE DOMINANTNÁ

Z povrchného hľadiska sa udalosti našich dní javia ako chaotická a nerozmotateľná spleť. Z mnohých uhlov pohľadu je to naozaj tak.

Keď sa však na túto spleteninu pozrieme z pohľadu veľkej krízy, ktorú skúmame, zistíme, že má množstvo vzájomne súvisiacich a závažných dôsledkov.

Pod nátlakom týchto šialených síl sú západné krajiny postupne tlačené do stavu, ktorý v každej z nich nadobúda rovnakú formu a je v diametrálnom protiklade s kresťanskou civilizáciou.

Kríza je teda ako kráľovná, ktorej všetky sily chaosu slúžia ako poddajní vazali.

5. JE TO PROCES

Nejde o nejakú mimoriadnu, izolovanú epizódu. Naopak, je to proces trvajúci už päť storočí, dlhá reťaz príčin a následkov, ktoré sa v istom okamihu priam živelnou silou vynorili z najhlbších zákutí duše a kultúry západného človeka, kde sa už od 15. storočia zbiehajú čierne mraky. Na opísanie tohto procesu sa hodia slová pápeža Pia XII. o rafinovanom tajomnom nepriateľovi Cirkvi:

„Je všade a pri všetkých: násilný, ale aj prefikany. V posledných storočiach sa pokúšal rozbiť duchovnú, morálnu a spoločenskú jednotu mystického Kristovho tela. Chce prirodzenosť bez Božej milosti, pravdu

*bez viery; slobodu bez autority; niekedy autoritu bez slobody. Tento čoraz trúfalejší nepriateľ neprestáva prekvapovať: Kristus áno, Cirkev nie! Potom: Boh áno, Kristus nie! Nakoniec bezbožný výkrik: Boh je mŕtvy; a dokonca, Boh nikdy neexistoval! Tak sa pokúša poriadok sveta postaviť na základoch, ktoré musíme označiť za hlavné príčiny hrozby visiacej nad ľudstvom: ekonomika bez Boha, právo bez Boha, politika bez Boha.*⁵

Tento proces nie je nejakou náhodnou sériou príčin a následkov, ktorá neočakávane ako blesk z jasného neba na nás uderila. Už na svojom začiatku mala kríza dosť energie na to, aby zaktivizovala všetok svoj potenciál, a dodnes má dosť síl, aby spôsobila konečnú deštrukciu, ktorá je logickým cieľom jej ohromného snaženia.

Pod vplyvom rozličných vonkajších faktorov (kultúrnych, spoločenských, ekonomických, etnických, geografických a ďalších), kríza ustavične napreduje, a hoci sú niekedy jej cesty kľukaté, neprestáva smerovať k svojmu tragickému koncu.

A. Úpadok stredoveku

Už v Úvode sme načrtli hlavné znaky tohto procesu. Teraz ich doplníme o niekoľko podrobností.

V 14. storočí vidíme, že sa začala meniť mentalita kresťanskej Európy, ktorá v 15. storočí bola ešte evidentnejšia. Do popredia sa začala dostávať nadmerná túžba po pozemských pôžitkoch. Zábavy boli čoraz častejšie a honosnejšie a začali opantávať srdce človeka. V obliekaní, mravoch, vyjadrovaní sa, literatúre i v umení rastúca túžba po živote naplnenom pôžitkami postupne viedla k čoraz otvorenejším prejavom zmyselnosti a zmäkčilosti. Postupne sa vytrácala vážnosť a striednosť starých čias. Do módy sa dostalo veselie, frivolnosť a radovánky. Srdcia sa začali odkláňať od obetavej lásky, od opravdivej oddanosti križu a od snahy o svätosť a večný život.

⁵ Prus XII.: Príhovor k členom Talianskej Katolíckej akcie 12. októbra 1952. In: *Discorsi e Radiomessaggi (Príhovory a rozhlasové posolstvá)*, zv. XIV, s. 359.

Rytierstvo, kedysi jedno z najvyšších vyjadrení kresťanskej askézy, sa stáva erotickým a sentimentálnym. Literatúra o láske prenikla do všetkých krajín. Túžba po luxuse a s tým spojená chamtivosť po peniazoch prenikla do všetkých spoločenských tried.

Keď táto morálna klíma prenikla do intelektuálnych kruhov, pri-niesla so sebou okázalé prejavy pýchy, ako napríklad ostentatívne a prázdne dišputy, nekonzistentné a sofistické filozofovanie a nadu-té vystatovanie sa učenosťou. Začali sa vyzdvihovať staré filozofické smery, ktoré scholastika už dávno vyvrátila. Keďže niekdajšia horli-vosť za celistosť viery slabla, tieto prúdy sa znovu objavovali v no-vých podobách. Absolutizmus právnikov, ktorí sa vystatovali svojou znalosťou rímskeho práva, bol veľmi žičlivo vnímaný ambicióznymi kniežatami. Medzitým tak u veľkých ako aj u malých sa postupne vy-trácala odveká vôľa a požiadavka, aby kráľovská moc vládla v rám-ci vymedzených hraníc, ako tomu bolo za čias svätého Ľudovíta vo Francúzsku a svätého Ferdinanda z Kastílie.

B. Pseudoreformácia a renesancia

Tento nový stav duše obsahoval silnú, hoci viac-menej neprizna-nú túžbu po stave, ktorý by bol zásadne odlišný od poriadku vecí, ktorý dosiahol svoj vrchol v 12. a 13. storočí.

Prejavom tejto túžby bol prehnaný, neraz až maniakálny obdiv k antike. Aby sa vyhli priamej konfrontácii s dávnou stredovekou tradíciou, humanizmus a renesancia sa radšej usilovali Cirkev, nad-prirodzeno a morálne hodnoty náboženstva odsunúť do úzadia. Zá-roveň tieto hnutia začali vyzdvihovať ako ľudský ideál typ človeka inšpirovaného pohanskou morálkou. Tento ľudský typ, spolu s celou jeho kultúrou a civilizáciou, sa skutočne stal predchodcom chamti-vého, zmyselného, sekularistického a pragmatického človeka našej doby a materialistickej kultúry, do ktorej čoraz hlbšie padáme. Sna-ha o kresťanskú renesanciu nedokázala v zárodku potlačiť faktory, ktoré viedli k postupnému triumfu novopohanstva.

V niektorých častiach Európy sa však toto novopohanstvo rozvinovalo bez toho, aby to viedlo k formálnej apostáze, pretože narazilo na značný odpor. Dokonca aj keď už zapustilo korene v dušiach, neodvažovalo sa – aspoň nie hneď na začiatku – formálne sa rozísť s vierou.

V iných krajinách však otvorene útočilo na Cirkev. Pýcha a zmyselnosť, ktorých uspokojovanie je radosťou pohanského života, zrodili protestantizmus.

Pýcha splodila ducha pochybovačnosti, voľnomyšlienkarstvo a naturalistický výklad Písma, čo viedlo k rebélii voči autorite Cirkvi, pretože všetky sekty popierali monarchický charakter univerzálnej Cirkvi, čiže neuznávali pápežstvo. Radikálnejšie sekty odopierali poslušnosť aj tzv. vyššej aristokracii Cirkvi, čiže biskupom, jej kniežatám. Iní zas popierali hierarchický charakter samotného kňazstva a redukovali na obyčajné poverenie zo strany ľudu, považovaného za jediného opravdivého držiteľa kňazskej moci.

Na morálnej rovine sa triumf zmyselnosti v protestantizme potvrdil zrušením celibátu duchovenstva a zavedením rozvodov.

C. Francúzska revolúcia

Humanizmus a renesancia sa bez zábran šírili medzi katolíkmi v celom Francúzsku, čo malo celý rad dôsledkov.

Prispelo k tomu oslabenie zbožnosti veriacich spôsobené jansevizmom a inými hnutiami zrodenými na pôde protestantizmu v 16. storočí v tzv. najsvätejšom kresťanskom kráľovstve. Vrcholilo to v 18. storočí, keď došlo k takmer všeobecnému zániku dobrých zvykov a k frivolnému a povrchnému spôsobu uvažovania, i k zbožšteniu pozemského života, čo viedlo k postupnému víťazstvu bezbožnosti.

Spochybňovanie Cirkvi, popieranie Kristovho božstva, deizmus a zrod ateizmu boli etapami tohto odpadnutia od viery.

Francúzska revolúcia ako pokrvný príbuzný protestantizmu a dedič novopohanskej renesancie vykonala dielo, ktoré bolo v každom ohľade paralelné dielu pseudoreformácie. Konštitučná cirkev, ktorú sa pokúsila založiť ešte predtým, než upadla do deizmu a ateizmu, bola iba aplikovaním ducha protestantizmu na francúzsku Cirkev. Politická aktivita Francúzskej revolúcie nebola ničím iným, než prenosom „reformiem“ najradikálnejších protestantských siekt na úroveň štátu:

- vzbura proti kráľovi zodpovedala vzbure proti pápežovi;
- vzbura ľudu proti šľachte zodpovedala vzbure „prostých veriacich“ proti „aristokracii“ Cirkvi, proti duchovenstvu;
- vyhlásenie suverenity ľudu zodpovedalo samospráve veriacich (vo väčšej či menšej miere) v niektorých sektách.

D. Komunizmus

Niektoré sekty, ktoré vyrástli z protestantizmu, preniesli svoje náboženské túžby priamo do politickej sféry, čím pripravili pôdu pre republikánskeho ducha. V 17. storočí svätý František Saleský⁶ varoval savojského vojvodu⁷ pred týmito republikánskymi tendenciami.⁸ Iné sekty zašli ešte ďalej a prijali zásady, ktoré, ak aj nemožno nazvať komunistické v dnešnom význame slova, určite boli minimálne predkomunistické.

Z Francúzskej revolúcie sa zrodilo Babeufovo⁹ komunistické hnutie. V 19. storočí potom z čoraz divokejšieho ducha Revolúcie

⁶ Ženevský biskup, autor známej knihy *Filotea* (1567 – 1622).

⁷ Karol Emanuel I. (1562 – 1630), vojvoda od roku 1580.

⁸ POROV. CHARLES AUGUSTIN SAINTE-BEUVE: *Études des lundis – XVII^eème siècle – Saint François de Sales*. Paríž : Librairie Garnier, 1928, s. 364.

⁹ Gracchus (François-Noël) Babeuf (1760 – 1797) bol prvý francúzsky socialista a revolucionár, popravený gilotínou. Viac o ňom tu: LUKÁŠ PERNÝ: Babeuf zvaný Gracchus, organizátor sprisahania rovných, <https://davdva.sk/babeuf-zvany-gracchus-organizator-sprisahania-rovných>.

vzišli školy utopického komunizmu a tzv. Marxov vedecký komunizmus.

A bolo to úplne logické! Veď predsa prirodzeným plodom deizmu je ateizmus. Zmyselnosť, ktorá sa búri proti krehkým prekážkam stojacim v ceste rozvodu, má v sebe sklon k voľnej láske. Pýcha, nepriateľ všetkej nadradenosti, nakoniec musela zaútočiť na poslednú nerovnosť – súkromné vlastníctvo.

Opojený snom o celosvetovej republike, o zvrhnutí každej jednej cirkevnej či svetskej authority, úplnej likvidácii Cirkvi a – po prechodnej diktatúre robotníkov – o zrušení samotného štátu, tento revolučný proces nás teraz privádza k barbarstvu 20. storočia, k jeho najnovšiemu a najpokrokovejšiemu výtvoru.

E. Monarchia, republika a náboženstvo

Aby sa predišlo nedorozumeniu, je potrebné zdôrazniť, že republika nie je revolučným režimom, keď je v službe *res-publica*, čiže správe vecí verejných. Keď Lev XIII. hovoril o rôznych formách vlády, jasne povedal, že „každá je dobrá, pokiaľ čestne sleduje svoj cieľ, čiže spoločné dobro, ktoré je jediným zmyslom jej existencie.“¹⁰

Avšak principiálne nepriateľstvo voči monarchii a aristokracii, akoby šlo o formu vlády nezlučiteľnú s ľudskou dôstojnosťou a normálnym poriadkom vecí, treba jednoznačne považovať za revolučné. Tento omyl odsúdil už svätý Pius X. v apoštolskom liste *Notre charge apostolique* z 25. augusta 1910, v ktorom tento veľký a svätý pápež odsudzuje tézu hnutia Le Sillon¹¹, že „iba demokracia je

¹⁰ Encyklika *Au milieu des sollicitudes*, 16. II. 1892. Paríž : Bonne Presse, zv. III, s. 116.

¹¹ *Sillonisti* bolo hnutie Marca Sangniera (1873 – 1950), ktorý tvrdil, že chce úplne vyrovnať sociálne rozdiely a vytvoriť „jednu svetovú cirkev“ spojením „neveriacich“. Sangnier chcel priviesť Katolícku cirkev k väčšiemu súladu s francúzskymi republikánskymi ideálmi a poskytnúť alternatívu antiklerikálnym robotníckym hnutiam. Hnutie bolo spočiatku úspešné, ale nakoniec ho pápež Pius X. odsúdil. V roku 1912 Sangnier založil *Ligu mladej republiky*, kde propagoval svoju víziu sociálneho katolicizmu. Vydával aj noviny *La Démocratie*,

vládou dokonalej spravodlivosti“, a hovorí: „*Nie je urážkou pre ostatné formy vlády takto ich ponížiť a označiť za neschopné a prijateľné iba ako núdzové riešenie?*“¹²

Bez takto hlboko zakorenených omylov niet vysvetlenia, ako je možné, že práve monarchia, ktorú pápež Pius VI. označil za najlepšiu formu vlády, *praestantioris monarchici regiminis forma*¹³, sa v 19. a 20. storočí stala terčom nenávisti nepriateľských svetových hnutí, ktoré zvrhli tie najvážnejšie tróny a dynastie. Z nášho pohľadu je masové rozšírenie štátnej formy republiky na celom svete typickým plodom Revolúcie, ktorý ju charakterizuje.

Revolucionárom nemožno nazvať toho, kto rešpektujúc legitímnu autoritu z konkrétnych a miestnych dôvodov uprednostňuje demokraciu pred aristokraciou či monarchiou, ale toho, kto vedený rovnostárskym duchom Revolúcie z princípu nenávidí monarchiu či aristokraciu a považuje ich za nespravodlivé a neľudské.

Z tejto antimonarchistickej a antiaristocratickej nenávisti sa môžu zrodiť iba demagogické demokracie bojujúce proti tradícii, prenasledujúce elity, degradujúce celkový „tón“ spoločenského života a vytvárajúce atmosféru vulgárnosti, ktorá opanovala kultúru a civilizáciu, ak za takýchto okolností je vôbec možné hovoriť o nejakej „civilizácii“ a „kultúre“.

Od tejto revolučnej demokracie sa odlišuje demokracia opísaná Piom XII.: „*Dejiny dosvedčujú, že v opravdivej demokracii je život ľudí pretkaný zdravými tradíciami, ktoré neslobodno ničiť. Predstaviteľmi týchto tradícií sú predovšetkým vládnuce triedy, čiže skupiny mužov a žien či združenia, ktoré, ako sa hovorí, udávajú tón dedine, mestu,*

ktoré viedli kampaň za rovnoprávnosť žien, pomerné zastúpenie vo voľbách a pacifizmus. V rokoch 1919 – 1924, 1945 – 1950 bol poslancom francúzskeho parlamentu.

¹² Pius X.: Apoštolský list *Notre charge apostolique* z 25. VIII. 1910. In: AAS, zv. II., s. 618.

¹³ Príhovor ku konzistóriu, zo 17. VI. 1793. In: *Les Enseignements Pontificaux – La Paix Intérieure des Nations*. Vydali rehoľníci zo Solesmes, Desclée & Cie., s. 8.

*kraju alebo celej krajine. To vysvetľuje, prečo všetky civilizované národy majú vplyvné a v tom najlepšom zmysle slova aristokratické inštitúcie dobrej povesti. Do tejto kategórie patrí aj šľachta.*¹⁴ Z toho vidno, že duch revolučnej demokracie je čosi úplne iné než duch, ktorý má oživovať demokraciu v zhode s učením Cirkvi.

F. Revolúcia, kontrarevolúcia a diktatúra

Po týchto úvahách o postavení Revolúcie a katolíckeho myslenia ohľadom foriem vlády sa u niektorých čitateľov môže vynoriť otázka, či diktatúra je revolučný alebo kontrarevolučný faktor. Odpovede na túto otázku sú často mätúce, ba až predpojaté. Aby sme dostali jasnú odpoveď, treba odlíšiť isté prvky, ktoré v súvislosti s diktatúrou vzbudzujú vo verejnosti zmätok. Verejná mienka si zamieňa teoretický pojem diktatúry s tým, čo bolo praktizované v našom storočí, keď jeden diktátor s neobmedzenými právomocami vládne v krajine. Pre jej dobro, hovoria jedni. Na jej škodu, hovoria druhí. Ale v jednom i v druhom prípade takáto vláda je vždy diktatúrou.

Tento pojem zahŕňa dva odlišné prvky:

- 1) všemocnosť štátu;
- 2) koncentráciu štátnej moci v rukách jednej osoby.

Zdá sa, že pozornosť verejnosti priťahuje skôr druhý prvok. Podstatným prvkom je však ten prvý, aspoň pokiaľ za diktatúru považujeme pozastavený právny poriadok a svojvoľný výkon moci. Je jasné, že svojvoľným diktátorom môže byť aj kráľ. (Kráľovská diktatúra, čiže pozastavenie celého právneho poriadku a neobmedzený výkon verejnej moci kráľom sa nesmie zamieňať s *ancien régime*¹⁵, v ktorom tieto záruky do značnej miery existovali, a už vôbec nie s organickou stredovekou monarchiou.) Taktiež je úplne zrejmé, že

¹⁴ Pius XII.: Príhovor k rímskemu patriciátu a šľachte, 16. I. 1946. In: *Discorsi e Radiomessaggi (Príhovory a rozhlasové posolstvá)*, zv. VII, s. 340.

¹⁵ Spoločenský systém vo Francúzsku pred revolúciou 1789.

diktátorom môže byť ľudový vodca, dedičná aristokracia, skupina bankárov alebo dokonca dav.

Diktatúra vodcu či skupiny osôb nie je sama o sebe revolučná, ani kontrarevolučná. Môže byť jedno alebo druhé, v závislosti od okolností, ktoré viedli k jej nastoleniu a od diela, ktoré vykonáva, bez ohľadu na to, či je v rukách jedného človeka alebo skupiny.

Sú okolnosti, ktoré kvôli *salus populi* (blahu ľudu) vyžadujú dočasné pozastavenie všetkých individuálnych práv a širšie uplatňovanie verejnej moci. V takýchto prípadoch môže byť diktatúra legítimna.

Pokiaľ sa kontrarevolučná diktatúra usiluje o nastolenie poriadku, musí spĺňať tri základné náležitosti:

1) Musí pozastaviť práva, ale nie preto, aby poriadok rozvrátila, ale aby ho chránila. Pod poriadkom nerozumieme iba pokoj a stabilitu v materiálnom zmysle slova, ale usporiadanie vecí podľa ich účelu a v súlade s prijatou stupnicou hodnôt. Takže pozastavenie práv je v skutočnosti iba zdanlivé, pretože obetuje garancie právneho poriadku, ktoré boli zneužívané na úkor tohto poriadku a spoločného dobra. Zmyslom tohto obetovania je prirodzene ochrana ozajstných práv dobra.

2) Pozastavenie práv má samozrejme dočasný charakter a jeho zmyslom je pripraviť podmienky pre čo najskorší návrat k poriadku a k normálnemu stavu. Pokiaľ je diktatúra v službe dobra, ide jej o to, aby sa čo najskôr stala zbytočnou. Verejná moc môže zasahovať do jednotlivých oblastí života tak, aby tieto čo najskôr nadobudli potrebnú samostatnosť. Treba teda umožniť, aby každá rodina mohla robiť to, čo je schopná v súlade so svojou prirodzenosťou, pričom iba v oblastiach, ktoré presahujú jej možnosti, môže prijímať pomoc od skupín zo strany vyšších celkov v súlade s princípom subsidiarity. Tieto celky by zasa mali dostávať podporu obce iba v tom, čo presahuje ich bežné možnosti. Toto platí aj pre vzťahy medzi obcou a regiónom a medzi regiónom a štátom.

3) Prvoradým cieľom legitímnej diktatúry v súčasnosti musí byť Kontrarevolúcia. To neznamená, že na porazenie Revolúcie je za normálnych okolností potrebná diktatúra. Hoci v niektorých prípadoch je potrebná.

Naproti tomu revolučná diktatúra sa chce za každú cenu udržať. Porušuje spravodlivé práva a vniká do všetkých sfér spoločnosti, aby ich zničila. Rozbija rodinný život, škodí dôveryhodným elitám, rozvracia spoločenskú hierarchiu, podnecuje utopické predstavy a chaotické ambície, dusí spoločenský život a všetko podriaďuje centralizovanej štátnej moci – stručne povedané, ženie vodu na mlyn Revolúcie. Typickým príkladom takejto diktatúry bol hitlerizmus.

Z tohto dôvodu je revolučná diktatúra v zásade protikatolícka. V naozaj katolíckom prostredí nie je na to vytvorená atmosféra.

To však neznamená, že v tej či onej krajine sa revolučná diktatúra nesnažila poskytnúť Cirkvi aj určité výhody. Len čo však Cirkev začne prekážať napredovaniu Revolúcie, tento čiste politický postoj sa zmení na otvorené alebo skryté prenasledovanie.

IV. KAPITOLA

METAMORFÓZY REVOLUČNÉHO PROCESU

Podľa analýzy v predchádzajúcej kapitole je revolučný proces postupným vývojom nezriadených tendencií prítomných v západnom človeku – kresťanovi – a omylov, ktoré z nich vyplývajú.

Tieto tendencie a omyly majú v každej fáze svoju osobitosť. Takže v priebehu dejín Revolúcia podlieha zmenám.

Metamorfózy pozorované vo veľkých všeobecných líniách Revolúcie sa v menšom meradle opakujú v každej z jej veľkých epizód.

Preto duch Francúzskej revolúcie si v prvej fáze nasadil aristokratickú, ba dokonca cirkevnú masku, a používal aristokratický a cirkevný jazyk. Bol častým hosťom na kráľovskom dvore a sedel v kráľovskej rade.

Neskôr si nasadil buržoáznú masku a pracoval na nekrvavom zrušení monarchie a šľachty a na nenápadnom, pokojnom, ale radikálnom potláčaní Katolíckej cirkvi.

Pri prvej príležitosti sa stal jakobínsky a vo vláde teroru sa opáľal krvou.

Excesy jakobínskej frakcie však vzbudili odpor. Revolúcia cúvla a tými istými etapami sa začala vraciť naspäť. Z jakobínskej sa za Direktória premenila na buržoáznú. S Napoleonom vystrela svoju ruku k Cirkvi a otvorila dvere vyhnanej šľachte, a nakoniec volala na slávu vracajúcim sa Bourbonovcom. Francúzska revolúcia skončila, ale nie revolučný proces. Ten znova nabral silu po páde Karla X. a po príchode Ľudovíta Filipa na trón, a takto vďaka postupným me-

metamorfózam, využívajúc svoje úspechy a dokonca aj neúspechy, dospel do stavu *paroxyzmu*¹⁶, v ktorom sa dnes nachádza.

Revolúcia teda využíva svoje metamorfózy nielen na to, aby napredovala, ale aby v prípade potreby aj takticky ustupovala.

Toto hnutie je stále živé, hoci občas predstiera, že je mŕtve. Je to jedna z jeho zaujímavejších metamorfóz. Situácia v tej-ktorej krajine môže byť zdanlivo pokojná. Kontrarevolučná reakcia poľavila a drie-me. V hĺbinách náboženského, kultúrneho, spoločenského či hospodárskeho života sa však revolučný kvas ďalej šíri. A na konci tohto zdanlivo pokojného obdobia nečakane dôjde k otrasu, ktorý je často oveľa silnejší ako tie predchádzajúce.

¹⁶ Záchvat (med.); nečakaný, prudký výbuch sopky po dlhšom pokojnom období (geol.).

V. KAPITOLA

TRI HLBOKÉ VRSTVY REVOLÚCIE: V TENDENCIÁCH, IDEÁCH A FAKTOCH

1. REVOLÚCIA V TENDENCIÁCH

Ako sme videli, Revolúcia je postupný, etapovitý proces vyvíjajúci z istých neusporiadaných tendencií, ktoré jej prepožičiavajú dušu a dodávajú hybnú silu.¹⁷

Preto môžeme v Revolúcii rozlíšiť tri vrstvy, ktoré sa chronologicky do istej miery vzájomne prelínajú.

Prvou a najhlbšou vrstvou je kríza v tendenciách. Ide o neusporiadané chaotické tendencie, ktoré sa zo samej svojej podstaty usilujú o to, aby sa presadili. Už sa neprispôsobujú poriadku, ktorý je im protivný, ale nenápadne začínajú meniť mentalitu ľudí, ich spôsoby života, umelecké výrazové prostriedky a zvyky bez toho, aby sa hneď priamo zaoberali – aspoň vo väčšine prípadov – ideami.

2. REVOLÚCIA V IDEÁCH

Z týchto hlbokých vrstiev prechádza kríza na ideologický terén. Ako Paul Bourget poukazuje vo svojom slávnom diele *Le Démon du Midi*: „Musíme žiť tak, ako myslíme, pretože inak skôr či neskôr budeme myslieť tak, ako sme žili.“¹⁸ Pod vplyvom týchto nezriadených hlbokých tendencií a sklonov sa rodia nové doktríny. Spočiatku

¹⁷ Porov. I. časť, VII. kapitola, bod 3.

¹⁸ PAUL BOURGET: *Le Démon de midi*, zv. II. Paríž : Plon-Nourrit, 1914, s. 375.

niekedy hľadajú akési *modus vivendi* so starým svetom myslenia a jeho štýlom, a vyjadrujú sa spôsobom vyvolávajúcim zdanie, že sú s nimi v dokonalej zhode. Táto zdanlivá harmónia sa však čoskoro mení na otvorenú vojnu.

3. REVOLÚCIA VO FAKTOCH

Po transformácii myslenia prichádzajú k slovu aj činy, keď Revolúcia krvavým alebo nekrvavým spôsobom napáda inštitúcie, zákony a zvyklosti v náboženskej aj svetskej oblasti. Táto tretia kríza už prebieha úplne v rovine faktov.

4. POSTREHY

A. Vrstvy Revolúcie nie sú identické s jej chronologickými fázami

Tieto vrstvy sú istým spôsobom časovo rozložené. Pozorná analýza však ukazuje, že aktivity Revolúcie sú po čase tak vzájomne prepojené, že chronologicky možno všetky tri vrstvy vnímať ako jednu veľkú udalosť.

B. Rozlišovanie troch vrstiev Revolúcie

Tieto tri vrstvy nie sú vždy jasne od seba odlišené. Stupeň odlišnosti je iný v každom konkrétnom prípade.

C. Revolúcia nie je nezadržateľný proces

Neexistuje zákonitosť, podľa ktorej by národ musel prejsť týmito vrstvami. Prvý krok nemusí nutne znamenať, že sa urobí aj posledný. Naopak, slobodná vôľa človeka za pomoci milosti môže zdoлаť akúkoľvek krízu, rovnako ako môže zastaviť a premôcť samotnú Revolúciu.

Pri opise týchto aspektov Revolúcie sme ako lekár, ktorý popisuje vývoj choroby až do jej posledného štádia, ktorou je smrť, ale nevrdí, že choroba je nevyliciteľná.

VI. KAPITOLA

NAPREDOVANIE REVOLÚCIE

Predchádzajúce úvahy nám poskytli určité údaje o charaktere Revolúcie, a to, že svojím charakterom je to proces, ktorý prechádza metamorfózami, preniká do najhlbších zákutí ľudskej duše a navonok sa prejavuje v činoch. Ako vidíme, Revolúcia má svoju vlastnú dynamiku. O nej si vytvoríme lepšiu predstavu skúmaním jej ďalších aspektov.

1. HNACIA SILA REVOLÚCIE

A. Revolúcia a nezriadené sklony

Najmocnejšou hnacou silou Revolúcie sú nezriadené sklony.

Preto je Revolúcia prirovnávaná k tajfúnu, zemetraseniu, cyklónu, nespútaným prírodným živlom, ktoré sú vernými obrazmi bezuzdných vášní človeka.

B. Výbuchy Revolúcie možno nájsť v jej zárodkoch

Zlé vášne, rovnako ako kataklizmy, majú ohromnú silu, ale iba ničiť.

Táto sila už od prvého okamihu výbuchov nesie v sebe všetok potenciál zloby, ktorú potom prejavuje vo svojich najhorších excesoch. Napríklad už v prvých prejavoch nespokojnosti protestantského hnutia bolo možné nájsť zárodoky anarchických túžob komunizmu. Hoci Luther, jednoducho povedané, nebol nikým iným než historickým Lutherom, predsa všetky tendencie, stavy

duše a početné iskry luteránskej explózie už mali v sebe, aj keď iba implicitne, budúceho ducha Voltaira, Robespiera, Marxa i Lenina.¹⁹

C. Revolúcia vyostruje svoje príčiny

Tieto nezriadené sklony sa rozvíjajú ako svrbenie a hriechne neresť; čím viac sú uspokojované, tým sú intenzívnejšie. Najprv spôsobujú morálne krízy, bludné doktríny a potom revolúcie. Tieto doktríny a revolúcie ešte väčšmi vyostrujú tieto sklony, čo vedie k ďalším krízam, ďalším bludom a ďalším revolúciám. To vysvetľuje, prečo dnes máme do činenia s tolkou bezbožnosťou a nemravnosťou a prečo sa nachádzame v priepasti nezriadenosti a rozporov.

2. OBDOBIA ZDANLIVÉHO POKOJA

Obdobia zdanlivého pokoja môžu vyvolať dojem, že Revolúcia už prehrmela, a teda že revolučný proces nie je plynulý, ani jednotný.

Pokojné obdobia sú však iba metamorfózy Revolúcie. Obdobia zdanlivého pokoja boli vždycky obdobiami nenápadného a hlbokého revolučného kvasenia. Vezmime si napríklad obdobie Reštaurácie vo Francúzsku (1815 – 1830).²⁰

3. NAPREDOVANIE REVOLÚCIE RUKA V RUKU SO ZDOKONALOVANÍM

Z toho, čo sme videli,²¹ vyplýva, že každá fáza Revolúcie v porovnaní s predchádzajúcou predstavuje zdokonalenie. Naturalistický humanizmus a protestantizmus dosiahli svoj vrchol vo Francúz-

¹⁹ Porov. LEV XIII.: Encyklika *Quod Apostolici muneris*, 28. XII. 1878. In: *Acta Sanctae Sedis* (ďalej len ASS), zv. XI, s. 370.

²⁰ Politický režim vo Francúzsku v rokoch 1814 – 1830 po abdikácii Napoleona I. a obnovení monarchie staršou vetvou Bourbonovcov (Ludovít XVIII., Karol X.). Porov. I. časť, IV. kapitola.

²¹ Porov. č. 1., C, vyššie.

skej revolúcii, ktorá sa zasa zdokonalila vo veľkom revolučnom procese boľševizácie moderného sveta.

Ide o to, že nezriadené vášne s čoraz intenzívnejšou silou podobnou gravitačnému zrýchleniu vyvolávajú revolučnú náladu, ktorú podnecujú svojimi skutkami, a teda vedú k následkom, ktoré sa úmerne tomu rozvíjajú. A pri takomto napredovaní jedna chyba plodí druhú a jedna revolúcia pripravuje cestu druhej.

4. RÝCHLOSTI REVOLÚCIE

Revolučný proces prebieha dvomi rôznymi rýchlosťami. Prvá rýchlosť je vysoká a v krátkodobom horizonte obvykle odsúdená na neúspech. Druhá je oveľa pomalšia, ale skôr či neskôr je korunovaná úspechom.

A. Vysoká rýchlosť

Napríklad predkomunistické hnutia anabaptistov²² v rôznych oblastiach uplatňovali ducha a tendencie pseudoreformácie so všetkými z toho vyplývajúcimi dôsledkami. Boli však neúspešné.

B. Pomalé napredovanie

V priebehu vyše štyroch storočí umiernenejšie prúdy protestantizmu, ktoré sa prechádzajúc fázami dynamiky a apatie postupne zdokonaľovali, tak či onak prispievali k nasmerovaniu Západu k tomuto krajnému bodu.²³

C. Ako sú tieto rýchlosti zharmonizované.

Je potrebné skúmať rolu každej rýchlosti pri napredovaní Revolúcie. Explózia týchto extrémizmov dvíha zástavu a ukazuje pevný cieľ, ktorého radikalizmus fascinuje umiernenejších, ktorí sa potom

²² Protestantské sekty v 16. storočí, ktoré krstili iba dospelých.

²³ Porov. II. časť, VIII. kapitola, bod 2.

k nemu pomaly začínajú približovať. Takto socializmus odmieta komunizmus, ktorý však tajne obdivuje a k nemu smeruje.

V čase posledného vzplanutia Francúzskej revolúcie sa to isté dalo povedať o komunistovi Babeufovi a jeho stúpencoch. Hoci boli porazení, spoločnosť pomaly kráča po ceste, ktorou ju oni chceli viesť. Porážka extrémistov je teda iba zdanlivá. Pri napredovaní revolúcie zohrávajú nepriamu, zato rozhodujúcu rolu, keď takmer nepozorovane priťahujú na svoju stranu čoraz väčšie zástupy „rozumných“, „umiernených“ a priemerných, aby v praxi uskutočňovali ich trestuhodné chiméry.

5. VYVRÁTENIE NÁMIETOK

Teraz sa môžeme venovať vyvráteniu niektorých námietok, na ktoré doteraz nebol priestor.

A. Pomalí revolucionári a „polo-kontrarevolucionári“

Čo odlišuje zapáleného revolucionára od revolucionára „tichej vody, ktorá brehy myje“? Keď sa začal revolučný proces u prvého, nenarazil na nijaký, alebo iba na minimálny odpor. Cnosť a pravda živorili v jeho duši len na povrchu, ak vôbec. Boli ako suché drevo, ktoré môže vznietiť malá iskra. Na druhej strane, keď tento proces prebieha pomaly, je to preto, lebo vtedy iskra revolúcie narazila na drevo, ktoré je aspoň čiastočne živé. Inak povedané, narazila na pravdu alebo cnosť, ktorá sa vzpiera duchu Revolúcie.

Takýto človek je rozdelený a žije medzi dvoma vzájomne protichodnými princípmi: princípom búrajúcej Revolúcie a princípom poriadku.

Prítomnosť týchto dvoch princípov vedľa seba môže viesť k rôznorodým situáciám:

a) *Pomalý revolucionár*: necháva sa unášať Revolúciou, voči ktorej sa stavia iba silou zotrvačnosti.

b) *Pomalý revolucionár, ktorý má v sebe ešte nejaké kontrarevolučné „emócie“*: aj on sa necháva uniesť Revolúciou, hoci v niektorých

konkrétnych veciach ju odmieta. Preto niekto môže byť v každom ohľade socialistom, ktorý však má záľubu v aristokratických spôsoboch. V niektorých prípadoch môže dokonca tvrdo kritizovať socialistickú vulgárnosť. Ide nepochybne o odpor. Je to však odpor voči jednému či dvom konkrétnym bodom, ktoré nesúvisia s princípmi, iba so zvyklosťami a dojmami. Preto bez pevného základu nemá väčšiu váhu a odumrie aj s človekom. Ak by sa takýto odpor vyskytol v nejakej spoločenskej skupine, Revolúcia ju skôr či neskôr bez milosti odstaví surovým násilím alebo vymývaním mozgu v priebehu jednej alebo niekoľkých generácií.

c) „*Polo-kontrarevolucionár*“²⁴ sa od predchádzajúcich dvoch líši tým, že jeho emócie sú silnejšie a týkajú sa aj základných princípov, samozrejme iba niektorých, nie všetkých. Jeho odpor voči revolúcii je úpornejší a životaschopnejší. A to už je prekážka, ktorá nie je iba výsledkom zotrvačnosti. Takúto osobu bezvýhradne získať pre kontrarevolúciu je ľahšie, aspoň teoreticky. Akýkoľvek prechmat Revolúcie môže v ňom spôsobiť celkovú premenu, vykryštalizovanie jeho dobrých sklonov a zaujatie postoja neotrasiteľnej pevnosti. Avšak dovtedy, kým k tejto šťastnej premene nedôjde, „polo-kontrarevolucionára“ nemožno považovať za vojaka Kontrarevolúcie.

Lahkosť, s akou pomaly napredujúci revolucionár i „polo-kontrarevolucionár“ akceptujú výdobytky Revolúcie, je typickým znakom ich konformizmu. Hoci napríklad uznávajú tézu o jednote Cirkvi a štátu, je im úplne jedno, že žijú v režime, v ktorom sú Cirkev a štát oddelené a sami nevyvíjajú nijaké úsilie, aby jedného dňa, v budúcnosti, mohlo dôjsť k obnoveniu tejto jednoty za prijateľných podmienok.

B. Protestantské monarchie a katolícke republiky

Proti našim tézam môže niekto namietat: Ak je celosvetové republikánske hnutie plodom protestantského ducha, prečo je dnes na

²⁴ Porov. I. časť, IX. kapitola.

svete iba jeden jediný katolícky kráľ, zatiaľ čo protestantských monarchií je množstvo?

Vysvetlenie je jednoduché. Anglicko, Holandsko a škandinávské národy z historických, psychologických a iných tradičných dôvodov lipnú na monarchii. Revolúcia, ktorá do nich vtrhla, nedokázala rozptýliť monarchistický sentiment. Preto monarchia v týchto krajinách tvrdohlavo prežíva napriek tomu, že Revolúcia čoraz hlbšie preniká do ostatných oblastí. „Prežíva“ ... áno, pokiaľ pomalé umieranie môžeme nazvať prežívaním. Z anglickej monarchie sa postupne stáva okázalá výkladná skriňa, a ostatné protestantské monarchie, ktoré sa prakticky v každom ohľade stali republikami, v ktorých funkcia hlavy štátu je doživotná a dedičná, dozívajú v pomalej agónii.

Netvrdíme, že toto prežívanie nemá aj iné príčiny, predsa však chceme zdôrazniť jeden významný faktor, ktorý súvisí s témou nášho výkladu.

Naproti tomu u románskych národov je láska k vonkajšej a viditeľnej disciplíne, a k silnej a prestížnej vláde z mnohých dôvodov oveľa menšia.

Preto v nich Revolúcia nenarazila na hlbšie zakorenený monarchistický sentiment. Lahko zvrhla tróny, no už nemala dosť síl, aby odvrhla aj náboženstvo.

C. Protestantská prísnosť

Ďalšia námietka voči našej práci by mohla vyplynúť z faktu, že niektoré protestantské sekty to až preháňajú s prísnosťou. Ako teda možno tvrdiť, že protestantizmus je explóziou túžby užívať si život?

Ani na túto námietku nie je ťažké dať odpoveď. Keď Revolúcia prenikla do niektorých kruhov, narazila tam na prísny kult striedmosti, ktorý ako „krvná zrazenina“ zahatal cestu revolučnému obehu. Hoci Revolúcia bola úspešná pri podnecovaní slepej pýchy, vo sfére zmyselnosti tomu už tak nebolo. V určitých prostrediach sú najväčšou rozkošou života diskrétné radosti súvisiace s mocou, hro-

madením a pýchou, a nie užívanie si telesných slastí. Vzbudená pýcha môže totiž priviesť človeka k prísnosti, ktorá bude prehnanou reakciou na zmyselnosť. Táto puritánska reakcia je však sterilná: skôr alebo neskôr sa vyčerpá alebo pod tlakom Revolúcie zanikne. Dych života, ktorý raz obnoví zem, nevzide z rigidného, chladného a mumifikovaného puritanizmu.

D. Jednotný front Revolúcie

Tieto „krvné zrazeniny“ a kryštalizácie obvykle vedú k zrážkam medzi silami Revolúcie. Mohlo by sa teda zdať, že sily zla stoja proti sebe a naše tvrdenie o existencii jednotného revolučného procesu je nepravdivé. Je to však ilúzia. Vďaka hlbokému inštinktu sa tieto sily, ktoré si veľmi dobre rozumejú v podstatných otázkach, a ich nezhody sa týkajú iba nepodstatných aspektov, dokážu vždy, keď treba, prekvapivo zjednotiť proti Katolíckej cirkvi.

Dobré stránky v nich zostávajú sterilné, pretože revolučné sily sú naozaj produktívne iba v oblasti zla. Preto každá z nich útočí na Cirkev, ktorá sa podobá mestu obliehanému obrovskou armádou.

Medzi sily Revolúcie treba počítať aj katolíkov, ktorí vyznávajú učenie Cirkvi, ale sú ovládaní revolučným duchom. Sú tisíckrát nebezpečnejší ako jej otvorení nepriatelia, pretože zvnútra útočia proti Svätému mestu, takže sa na nich vzťahujú slová Pia IX.:

„Hoci sú deti tohto sveta oveľa múdrejšie než deti svetla, ich činy a úskoky by však boli nepochybne menej nebezpečné, keby mnohí z tých, čo sa nazývajú katolíkmí, im priateľsky nepodávali ruku. Áno, nanešťastie, sú takí, ktorí prakticky idú ruka v ruku s našimi nepriateľmi snažiac sa o spojenectvo medzi svetlom a temnotou, o dohodu medzi spravodlivosťou a bezprávím na základe tzv. liberálneho katolicizmu, ktorí sa opierajú o najzhubnejšie princípy, pochlebujú civilnej moci, keď sa táto neoprávnene mieša do duchovných vecí, a pobádajú duše, aby uznávali alebo aspoň tolerovali aj tie najnespravodlivejšie zákony, ako keby nebolo jasne napísané, že nikto nemôže slúžiť dvom pánom. Sú oveľa nebezpečnejší a viac škodia než otvorení nepriatelia,

a to nielen preto, že stoja na ich strane, hoci si to možno nie vždycky uvedomujú, ale aj preto, že lavírujú na hrane odsúdených názorov vzbudzujú dojem integrity a bezchybnej doktríny. Pritom však zvädzajú neobozretných zástancov ľahkovážneho zmieru a klamú čestných ľudí, ktorí by sa inak postavili proti zjavným bludom. Takto spôsobujú rozdelenie, rozbíjajú jednotu a oslabujú sily, ktoré by bolo treba spojiť proti nepriateľovi.“²⁵

6. AGENTI REVOLÚCIE: SLOBODOMURÁRSTVO A INÉ TAJNÉ SILY

Keďže skúmame hybné sily Revolúcie, musíme niečo povedať aj o jej agentoch.

Neveríme, že by samotná dynamika ľudských vášní a omylov dokázala sama od seba spojiť a nasadiť toľko prostriedkov pre dosiahnutie jediného cieľa: víťazstva Revolúcie.

Takýto sklbený a nepretržitý proces, akým je vyvolanie Revolúcie, sprevádzaný v priebehu stáročí množstvom nepredvídaných udalostí každého druhu, by podľa nás bol nemožný bez prispenia vplyvných a mimoriadne inteligentných generácií konšpirátorov. Veriť, že by Revolúcia bola bez nich dosiahla súčasný stav, je to isté, ako sa domnievať, že zo stoviek písmen vyhodnených z okna by sa mohol sám od seba poskladať napríklad Carducciho *Hymnus na Satana*.²⁶

²⁵ List prezidentovi a členom milánskeho Krúžku svätého Ambróza v Miláne zo 6. III. 1873. In: *La Civiltà Cattolica*, séria VIII, zv. X, č. 547, 4, s. 99-100.

²⁶ Giosuè Carducci (1835 – 1907), najvýznamnejší básnik obdobia talianskeho *Risorgimento*, prvý laureát Nobelovej ceny za literatúru z Talianska (1906), hlavný predstaviteľ literatúry Talianskeho kráľovstva. Univerzitný profesor, doživotný senátor i člen slobodomurárskej lóže. Najviac ho preslávil *Hymnus na Satana*, v ktorom vzdal česť démonovi zosobňujúcemu „všetko ušlachtilé, krásne a veľké a po stáročia pošliapávané askétmi a kňazmi“. Toto vie priemerný Talian. Menej známy je však príbeh básnikovho zmierenia sa s Bohom pred smrťou. Svedectvo o jeho obrátení zanechala rehoľná sestra Luigia Tincani, dcéra filológa Carla Tincaniho, Carducciho priateľa. „Carducci chcel pred smrťou prijať sviatosti a

Do dnešného dňa sú hybné sily Revolúcie cieľavedome manipulované mimoriadne inteligentnými agentmi, ktorí ich využívajú na realizáciu revolučného procesu.

Vo všeobecnosti môžeme za agentov Revolúcie označiť všetky sekty, akéhokoľvek druhu, ktoré Revolúcia od samého počiatku až dodnes splodila, a ktoré šíria jej myšlienky a snujú jej úklady. No hlavnou sektou, okolo ktorej sú všetci ostatní organizovaní ako obyčajné pomocné sily – niekedy vedome, inokedy nevedome – je slobodomurárstvo, ako to jasne vyplýva z pápežských dokumentov, a osobitne z encykliky *Humanum Genus* Leva XIII. z 20. apríla 1884.²⁷

Za úspech, ktorý títo sprisahanci, najmä však slobodomurárstvo, doteraz dosiahli, vďačia nielen svojej nespornej schopnosti organizovať sa a konšpirovať, ale aj jasnému pochopeniu hlbokej podstaty Revolúcie a spôsobu využívania zákonov (ľudskej) prirodzenosti – hovoríme o zákonoch politiky, sociológie, umenia, ekonómie, a pod. – pre dosahovanie svojich cieľov.

V tomto zmysle agenti chaosu a podvratnej činnosti sú podobní vedcovi, ktorý sa nespolieha na vlastné sily, ale študuje, využíva a aktivuje prírodné sily tisíckrát silnejšie ako on sám.

Toto nielen vysvetľuje z veľkej časti úspech Revolúcie, ale je aj dôležitým poučením pre vojakov Kontrarevolúcie.

napriek bdelej strážii, ktorú okolo neho postavili slobodomurári, odkázal kňazovi, aby sa prezliekol za holiča a prišiel za ním pod zámienkou, že ho chce oholiť.“ Trik sa podaril a autor *Hymnusu na Satana* opustil tento svet zmierený s Bohom. Ako vyzerala jeho „cesta do Damasku“, nevieme. Toto tajomstvo si vzal so sebou do hrobu. Viac o ňom tu: <https://www.christianitas.sk/satanske-verse-talianskeho-drzitela-nobelovej-ceny-autor-hymnu-na-satana-sa-zmieril-pred-smrtou-s-bohom>.

²⁷ Porov. LEV XIII.: Encyklika *Humanum Genus*. In: ASS, zv. XVI, s. 417-433.

VII. KAPITOLA

PODSTATA REVOLÚCIE

Po stručnom opise krízy kresťanského Západu ju teraz budeme analyzovať.

1. REVOLÚCIA PAR EXCELLENCE

Ako sme uviedli, kritický proces, ktorému sa venujeme, je Revolúcia.

A. Význam slova „Revolúcia“

Revolúcia je hnutie, ktorého cieľom je zničiť legitímnu moc či poriadok a nahradiť ju nezákonnou mocou alebo nezákonným stavom vecí (zámerne nehovoríme „poriadkom vecí“).

B. Krvavá a nekrvavá Revolúcia

V prísnom zmysle slova Revolúcia môže byť nekrvavá. Tá, ktorú skúmame, sa odohrávala a naďalej sa odohráva všetkými možnými prostriedkami, z ktorých niektoré sú krvavé, iné nekrvavé. Napríklad dve svetové vojny tohto storočia patria medzi jej najkrvavejšie kapitoly. Na druhej strane zákonodarstvo, ktoré je vo všetkých alebo takmer všetkých krajinách čoraz väčšími socialistické, je najvýznamnejšou nekrvavou formou napredovania Revolúcie.

C. Rozsah Revolúcie

Hoci Revolúcia často zvrhávala zákonnú moc a na jej miesto dosadzovala nelegitímnych vládcov, bolo by chybou si myslieť, že Revolúcia je iba o zvrhnutí moci. Jej hlavným cieľom nie je zničiť

postavenie konkrétnych osôb či rodín. Ona požaduje oveľa viac. Chce zničiť zákonný poriadok vecí a nahradiť ho nezákonnou situáciou. Ani prevrátenie prirodzeného poriadku vecí však plne nevystihuje význam tohto pojmu. Revolúcia sa totiž usiluje vyvrátiť celkovú víziu sveta a spôsob bytia človeka a nahradiť ich druhými, radikálne odlišnými víziami.

D. Revolúcia *par excellence*

Predmetom nášho skúmania teda nie je iba nejaká revolúcia, ale totálna Revolúcia.

E. Ničenie poriadku *par excellence*

Poriadok vecí, ktorý je cieľom ničenia, nie je nič iné ako stredoveké kresťanstvo. Stredoveké kresťanstvo nebolo iba jedným z mnohých možných poriadkov, ale uskutočnením (za okolností primeraných danej dobe a konkrétnym miestam) jediného autentického poriadku medzi ľuďmi, ktorým je kresťanská civilizácia.

V encyklike *Immortale Dei* Lev XIII. takto charakterizoval stredoveké kresťanstvo:

„Bola doba, keď filozofia evanjelia riadila štáty, keď sila a vplyv kresťanskej múdrosti a božských čností prenikli do zákonov, inštitúcií, zvykov ľudí, do všetkých kategórií a vzťahov spoločnosti. Keď náboženstvo Ježiša Krista všade prekvitalo v dôstojnosti, aká mu prináleží všade vďaka priazni panovníkov a legitímnej ochrane zákonnej vrchnosti.

Keď duchovná a svetská moc v šťastnej harmónii a jednotne pracovali na tom, aby si vzájomne preukazovali potrebné služby. Takto organizovaná spoločnosť priniesla plody nad všetky očakávania, ktorých pamiatka žije a bude trvať, zaznamenaná v nespočetných pamätníkoch, ktoré žiadna rafinovanosť protivníkov nemôže zničiť ani zatemniť.“²⁸

²⁸ LEV XIII.: Encyklika *Immortale Dei* z 1. XI. 1885. In: ASS, zv. XVIII, s. 169.

V 15. storočí začatý proces deštrukcie tohto poriadku ľudí a vecí podľa učenia Cirkvi, ktorá je učiteľkou Zjavenia a prirodzeného zákona, je v súčasnosti takmer dovŕšený. Toto usporiadanie je poriadkom *par excellence*. Na jeho miesto sa tlačí pravý opak: Revolúcia *par excellence*.

Niet pochyb, že súčasná Revolúcia mala svojich predchodcov a svojich zvestovateľov. Napríklad Arius a Mohamed boli v istom zmysle predobrazmi Lutheru. Taktiež v rôznych epochách utopisti snívajú o dňoch, ktoré veľmi pripomínajú sny o Revolúcii. Jedným slovom, národy alebo skupiny sa neraz pokúšali nastoliť stav vecí podobný chiméram Revolúcie.

Všetky tieto sny a predobrazy sú však ničím v porovnaní s Revolúciou, ktorú prežívame. Svojou radikálnosťou, univerzálnosťou a mohutným náporom Revolúcia prenikla tak hlboko a dostala sa tak ďaleko, že to v dejinách nemá obdobu. Mnohým príde na um otázka, či už nenastala doba Antikrista. Súdiac podľa slov blahej pamäti pápeža Jána XXIII. sa zdá, že už nie sme od nej ďaleko:

„V tejto strašnej hodine, keď sa duch zla usiluje všetkými možnými spôsobmi zničiť Božie kráľovstvo, musíme spojiť sily a brániť ho, ak nechceme, aby naše mesto zostalo v ruinách väčších než aké pred päťdesiatimi rokmi zanechalo zemetrasenie. O koľko ťažšie bude pozdvihnúť duše po tom, ako sa kedysi odlúčili od Cirkvi alebo sa dali zotročiť falošnými ideológiami našej doby!“²⁹

²⁹ JÁN XXIII.: Rozhlasové posolstvo obyvateľom Messiny pri príležitosti 50. výročia zemetrasenia, 28. XII. 1958. In: *Discorsi, messaggi, colloqui*, zv. I, s. 110.

2. REVOLÚCIA A LEGITIMITA

A. Legitimita *par excellence*

Pojem legitimacy sa vo všeobecnosti spája najmä s vládnucimi dynastiami a vládami. Podľa učenia Leva XIII. v encyklike *Au Milieu des Sollicitudes* zo 16. februára 1892,³⁰ nemožno otázku legitimacy dynastie alebo vlády ignorovať, pretože ide o veľmi vážnu morálnu záležitosť, ktorej je potrebné venovať všetku pozornosť. Pojem „legitimita“ sa však nevzťahuje iba na takéto otázky.

Jestvuje legitimita vyššieho rádu, ktorá charakterizuje každý poriadok vecí, v ktorom sa realizuje kraľovanie nášho Pána Ježiša Krista, vzor a zdroj legitimacy všetkých kráľovstiev a pozemských vlád. Bojovať za legitímnych vládcov je povinnosť, ba čo viac, šľachtaná povinnosť. V legitimite osôb, ktorým je zverená moc, však treba vidieť nielen dobro samo o sebe, ale aj prostriedok pre dosiahnutie oveľa vyššieho dobra, ktoré dáva legitimitu každej forme spoločenského poriadku, všetkým inštitúciám a sféram ľudského života, a usporadúva veci podľa učenia Cirkvi. Pojem legitimacy sa však vzťahuje aj na ďalšie problémy.

B. Katolícka kultúra a civilizácia

Ideálom Kontrarevolúcie je teda obnova a podpora katolíckej kultúry a civilizácie. Tieto tézy však budú neúplné, pokiaľ nedefinujeme, čo konkrétne máme na mysli pod pojmom „katolícka kultúra“ a „katolícka civilizácia“. Sme si vedomí, že pojmy „civilizácia“ a „kultúra“ sa používajú v rozmanitých významoch. Tu sa ale nechceme púšťať do diskusie o terminológii. Obmedzíme sa na používanie týchto výrazov ako pomerne presných pomenovaní istých skutočností. Predovšetkým chceme poskytnúť správnu predstavu o týchto veciach a nie diskutovať o slovách.

³⁰ Porov.: LEV XIII.: Encyklika *Au Milieu des Sollicitudes* zo 16. II. 1892. In: ASS, zv. XXIV, s. 519-529.

Duša v stave milosti je vo väčšej alebo menšej miere obdarená všetkými cnosťami. Osvietená vierou disponuje prvkami potrebnými na vytvorenie jednotnej pravdivej vízie sveta.

Základným prvkom katolíckej kultúry je vízia sveta vypracovaná v súlade s učením Cirkvi. Táto kultúra zahŕňa nielen učenie, čiže získavanie potrebných informácií, ale aj ich analýzu a syntézu podľa katolíckeho učenia. Táto kultúra sa neobmedzuje iba na teológiu, filozofiu či vedu; ale zahŕňa všetko ľudské poznanie, má svoj odraz v umení a v uplatňovaní hodnôt, ktoré prenikajú do všetkých aspektov života.

Katolícka civilizácia je usporiadaním všetkých ľudských vzťahov, všetkých ľudských inštitúcií a samotného štátu v súlade s učením Cirkvi.

C. Sakrálny charakter katolíckej civilizácie

Z vyššie uvedeného vyplýva, že takýto poriadok vecí má nutne sakrálny charakter a predpokladá uznanie všetkých právomocí Svätej Cirkvi, najmä Najvyššieho veľkňaza: priamej moci nad duchovnými záležitosťami, nepriamej moci nad časnými záležitosťami, pokiaľ sa týkajú spásy duší.

Spoločným cieľom spoločnosti a štátu je cnostný život. Človek je povolaný praktizovať kresťanské cnosti, z ktorých prvá je láska k Bohu. Spoločnosť a štát teda majú sakrálny účel.³¹

Nepochybné je to Cirkev, ktorá má špecifické prostriedky pre spásu duší, ale na dosiahnutie tohto cieľa aj spoločnosť a štát majú množstvo prostriedkov, ktoré spoločne prinášajú výsledky, ktoré ich prevyšujú.

D. Kultúra a civilizácia *par excellence*

Z vyššie uvedeného možno ľahko vyvodiť, že katolícka kultúra a civilizácia sú kultúrou a civilizáciou *par excellence*. Je potrebné

³¹ Porov. sv. TOMÁŠ AKVINSKÝ: *De Regimine Principum*, 1, 14 a 15.

dodať, že môžu existovať iba v katolíckych národoch. Veď aj keď každý človek svojím vlastným rozumom môže poznať základné princípy prirodzeného zákona, národ bez Učiteľského úradu Cirkvi nie je schopný dodržať všetky jeho požiadavky.³² Preto národ, ktorý nevyznáva pravé náboženstvo, nie je schopný trvale žiť podľa Božích prikázaní.³³ Za týchto podmienok, keďže nemôže existovať kresťanský poriadok bez poznania a dodržiavania Božieho zákona, je civilizácia a kultúra *par excellence* možná iba v lone Svätej Cirkvi. Ako povedal svätý Pius X.: „*Civilizácia je tým pravdivejšia, trvalejšia a plodnejšia, čím je jej kresťanstvo čistejšie; naproti tomu je tým dekadentnejšia, na nešťastie pre spoločnosť, čím väčšmi sa vzdďahuje od kresťanských ideálov. Preto vďaka prirodzenej podstate vecí sa Cirkev v skutočnosti stáva aj strážkyňou a ochrankyňou kresťanskej civilizácie.*“³⁴

E. Nelegitimita *par excellence*

Ak toto je poriadok a legitimita, potom ľahko prídeme k záveru, čím je Revolúcia. Je to neporiadok a nelegitimita *par excellence*.

3. PÝCHA A ZMYSELNOSŤ – METAFYZICKÉ HODNOTY REVOLÚCIE

Ducha Revolúcie dobre vystihujú dva metafyzické pojmy: absolútna rovnosť a úplná sloboda. A najlepšie im slúžia dve vášne: pýcha a zmyselnosť.

Keď hovoríme o vášňach, najprv treba vysvetliť význam, aký tomuto slovu pripisujeme v tomto diele. Kvôli stručnosti a pridržiavajúc sa používania tohto termínu rôznymi autormi píšucimi

³² Porov. PRVÝ Vatikánsky koncil, III. sekcia, 2. kapitola. In: HENRY DENZINGER: *Enchiridion symbolorum*, 30. vyd., č. 1786.

³³ Porov. Tridentský koncil, VI. sekcia, 2. kapitola. In: HENRY DENZINGER: *Enchiridion symbolorum*, 30. vyd., č. 812.

³⁴ Porov. PIUS X.: Encyklika *Il fermo proposito* z 11. VI. 1905. In: ASS, zv. XXXVII., s. 745.

o duchovných témach, vždy, keď hovoríme o vášňach ako o podnecovateľoch Revolúcie, máme na mysli nezriadené vášne. Zjednodušene môžeme povedať, že nezriadenými vášňami rozumieme akékoľvek nutkanie na hriech, ktoré človek zažíva ako dôsledok troch druhov žiadostivosti: žiadostivosti očí, žiadostivosti tela a pýchy života.³⁵

A. Pýcha a egalitarizmus

Keď je pyšný človek podriadený vyššej autorite, v prvom rade nenávidí toto jarmo, ktoré ho ťaží.

V druhej fáze pyšný človek nenávidí všetky autority vo všeobecnosti a každé jarmo, ba dokonca aj samotný abstraktný princíp autority.

Keďže nenávidí každú autoritu, nenávidí aj každú nadvládu nad sebou.

A v tomto sa prejavuje skutočná nenávisť k Bohu.³⁶

Táto nenávisť ku každej nerovnosti zašla tak ďaleko, že ešte aj vysoko postavení ľudia sa radšej vzdajú svojho postavenia než by mali akceptovať nadradenosť niekoho iného.

To ale ešte nie je všetko. Na vrchole zloby pýcha dokáže človeka naviesť na to, aby bojoval za anarchiu a odmietol prijať aj najvyššiu moc, keby mu bola ponúkaná. Prečo? Pretože samotná existencia takejto vyššej moci by už bola nepriamym dôkazom o jestvovaní autority, ktorej podlieha každý človek – aj ten najnamyslenejší.

Pýcha teda môže viesť k maximálne radikálnemu a úplnému rovnostárstvu, ktoré má rôzne metafyzické aspekty:

a) *Rovnosť medzi človekom a Bohom*: Panteizmus, imanentnosť a všetky ezoterické formy náboženstva stavajú na jednu úroveň Boha a človeka, ktorému prisudzujú božské vlastnosti. Ateista je rovnos-

³⁵ Porov. 1 Jn 2,16.

³⁶ Pozri nižšie bod m.

tár, ktorý miesto absurdného tvrdenia, že človek je Boh, ide do druhej krajnosti tvrdiac, že Boh nejestvuje. Sekularizmus je jedna forma ateizmu, a teda aj rovnostárstva. Tvrdí, že človek si nemôže byť istý existenciou Boha, a preto v tomto pomínutelnom živote sa má správať, akoby Boh neexistoval; inými slovami povedané, mal by konať ako osoba, ktorá Boha zosadila z trónu.

b) *Rovnosť v cirkevnej sfére*: odstránenie sviatostného kňazstva, učiteľského úradu a vlády, alebo aspoň jeho hierarchických stupňov.

c) *Rovnosť náboženstiev*: každá náboženská diskriminácia je odporná, pretože porušuje základnú rovnosť medzi ľuďmi. Preto ku všetkým náboženstvám treba pristupovať úplne rovnako. Tvrdiť, že iba jedno náboženstvo je pravdivé a ostatné vylúčiť, je nárokováním si nadradenosti, ba protirečí to evanjeliovej pokore, je nemiestne, pretože údajne uzatvára cestu k ľudským srdciam.

d) *Rovnosť v politickej sfére*: odstránenie alebo aspoň zníženie nerovnosti medzi vládcami a ovládanými. Moc neprichádza od Boha, ale od nás, ktoré velia, a ktoré vláda musí poslúchať. Monarchiu a aristokraciu treba zakázať ako režimy vo svojej podstate zlé, pretože sú anti-rovnostárske. Iba demokracia je legitímna, spravodlivá a v súlade s evanjeliom.³⁷

e) *Rovnosť v štruktúre spoločnosti*: odstránenie tried, najmä tých, ktoré sú dedičné, a odstránenie vplyvu aristokracie na život spoločnosti a na všeobecný charakter kultúry a mravov. Prirodzená hierarchia, ktorá vyplýva z nadradenosti intelektuálnej práce nad prácou manuálnou, zanikne, keď sa prekoná rozdielnosť medzi nimi.

f) *Zrušenie stredných článkov* medzi jednotlivcom a štátom, ako aj osobitných spoločenských skupín. Hoci Revolúcia má vo veľkej nenávisti absolutizmus kráľov, ešte väčšmi nenávidí stredné štruktúry a stredovekú organickú monarchiu. Medzi vládou mo-

³⁷ Porov. Pius X.: Apoštolský list *Notre charge apostolique* z 25. VIII. 1910. In: AAS, zv. II, s. 615 – 619.

narchistického absolutizmu a socialistického štátu jestvuje určité duchovné príbuzenstvo.

Prejavuje sa v tom, že neskorý absolutizmus má tendenciu klásť na jednu úroveň všetky poddané subjekty, dokonca aj tie najvyššie kategórie, nivelizovať ich, čo predznamenáva ich zničenie a hroziacu anonymitu, ktoré dosiahli svoj vrchol vo veľkých mestských koncentráciách socialistických spoločností. Prvým spomedzi týchto stredných článkov, ktoré majú byť zrušené, je rodina. Kým sa rodinu nepodari úplne zničiť, bude sa ju Revolúcia všemožne usilovať bagatelizovať, okypťiť a znevažovať.

g) *Ekonomická rovnosť*: nikto nič nevlastní, všetko patrí kolektívu. Zrušením súkromného vlastníctva sa ruší aj právo každého človeka na plody svojej práce a na slobodnú voľbu svojho povolania.

h) *Rovnosť vo vonkajších aspektoch života*: rozmanitosť ľahko vedie k nerovnému postaveniu. Preto rozmanitosť v obliekaní, bývaní, v nábytku, zvykoch, a pod. je maximálne zredukovaná.

i) *Rovnosť duší*: propaganda takpovediac uniformuje všetky duše, zbavuje ich osobitosti a bezmála aj vlastného života. Dokonca aj psychologické a postojové rozdielnosti medzi pohlaviami sa postupne zmenšujú. Preto veľká rodina ľudstva, ktorá je prirodzene rozmanitá ale harmonická, zaniká a objavujú sa masy s prázdnuou, kolektívnou a zotročenou dušou.³⁸

j) *Rovnosť vo všetkých spoločenských vzťahoch*: medzi dospelými a mladými, zamestnávateľmi a zamestnancami, učiteľmi a žiakmi, manželom a manželkou, rodičmi a deťmi, atď.

k) *Rovnosť v medzinárodných vzťahoch*: štát môže utvárať iba nezávislý národ, ktorý má nad určitým územím zvrchovanú nadvládu. Zvrchovanosť je teda analógiou vlastníctva vo verejnom práve. Ak uznáme pojem národa, ktorý sa svojimi vlastnosťami odlišuje od

³⁸ Porov. PIUS XII., Rozhlasové posolstvo na Vianoce 1944. In: *Discorsi e Radiomessaggi*, zv. VI, s. 239.

ostatných národov a uznáme aj princíp zvrchovanosti, nevyhnutne narazíme na nerovnosti pokiaľ ide o schopnosti, cnosti, počet a pod. Ak uznáme pojem územia, ihneď narazíme na kvantitatívnu a kvalitatívnu nerovnosť medzi rôznymi územiami. Preto Revolúcia, ktorá je v zásade rovnostárska, sníva o zlúčení všetkých rás, národov a štátov do jednej rasy, do jedného národa a jedného štátu.³⁹

l) *Rovnosť medzi rôznymi časťami krajiny*: z rovnakých dôvodov a podobným spôsobom sa Revolúcia usiluje odstrániť vnútri krajín všetok zdravý regionalizmus v politickej, kultúrnej či inej oblasti.

m) *Rovnostárstvo a nenávisť k Bohu*: Svätý Tomáš Akvinský učí, že rozmanitosť stvorení a ich hierarchický poriadok sú samé o sebe dobré, pretože vďaka nim ešte väčšmi vynikne v stvorenom svete dokonalosť Stvoriteľa.⁴⁰ Ďalej hovorí, že Prozreteľnosť ustanovila nerovnosť medzi anjelmi⁴¹ aj medzi ľuďmi v pozemskom raji i v tomto vyhnanstve.⁴² Preto svet pozostávajúci z rovnakých tvorov by bol svetom, v ktorom by sa maximálne odstránila podobnosť medzi stvoreniami a Stvoriteľom. Principiálna nenávisť voči každej nerovnosti je preto metafyzickou vzburou proti analógii medzi Stvoriteľom a stvorením. Je výrazom nenávisti voči Bohu.

n) *Limity nerovnosti*: z toho, čo sme tu uviedli, nemožno, samozrejme, vyvodiť záver, že nerovnosť je vždy a všade dobrá.

Všetci ľudia sú si zo svojej podstaty rovní, medzi sebou sa odlišujú iba sekundárnymi znakmi. Práva, ktoré im prislúchajú ako ľudským bytostiam, majú všetci rovnaké: právo na život, česť, zodpovedajúce dostatočné životné podmienky (a teda právo na

³⁹ Porov. I. časť, XI. kapitola, bod 3.

⁴⁰ Porov. Sv. TOMÁŠ AQUINSKÝ: *Summa Contra Gentiles*, II, 45; *Summa Theologica*, I, q. 47, a. 2.

⁴¹ Porov. *Tamtiež*, *Summa Theologica*, I, q. 50, a. 4.

⁴² Porov. *Tamtiež*, *op. cit.*, I, q. 96, a. 3-4.

prácu), na majetok, založiť si rodinu a predovšetkým právo poznať a vyznávať pravé náboženstvo. Nerovnosti, ktoré ohrozujú tieto práva, sú v rozpore s poriadkom Prozreteľnosti. V rámci nich sú však nerovnosti vyplývajúce z ďalších vedľajších znakov, ako je cnosť, talent, krása, sila, rodina, tradícia, a pod. Tieto nerovnosti sú spravodlivé a v súlade s poriadkom vesmíru.⁴³

B. Zmyselnosť a liberalizmus

Spolu s pýchou, ktorá plodí egalitarizmus, je zmyselnosť v najširšom zmysle slova príčinou liberalizmu.

Práve v týchto temných hĺbinách sa križujú dva metafyzické princípy Revolúcie: na jednej strane rovnosť, na strane druhej sloboda, ktoré sú z mnohých hľadísk vzájomne protichodné.

a) *Hierarchia v duši*: Boh, ktorý všetkému viditeľnému i neviditeľnému stvorenstvu vtlačil hierarchický poriadok, to isté urobil aj v duši človeka. Rozum má usmerňovať vôľu a vôľa má ovládať zmyselnosť. V dôsledku prvotného hriechu dochádza v človeku k ustavičnému stretu medzi zmyselnosťou a vôľou vedenou rozumom: *Vo svojich údoch pozorujem iný zákon, ktorý odporuje zákonu mojej mysle*.⁴⁴

Ale vôľa, kráľovná, ktorá má panovať nad ustavične sa búriacimi údmi, je schopná vždycky zvíťaziť ... za predpokladu, že neodporuje Božej milosti.⁴⁵

b) *Rovnosťárstvo v duši*: cieľom revolučného procesu je dosiahnuť všeobecnú nivelizáciu, ktorá je však často iba uzurpáciou vlády tými, ktorí by mali poslúchať. Keď tento proces podlomí duševné sily, nastupuje poľutovaniahodná tyrania nezriadených vášní nad slabou a zničenou vôľou a nad zaslepeným rozumom, najmä však domi-

⁴³ Porov. Prus XII., Rozhlasové posolstvo na Vianoce 1944. In: *Discorsi e Radiomessaggi*, zv. VI, s. 239.

⁴⁴ Rim 7,23.

⁴⁵ Porov. Rim 7,25.

nancia náruživšej zmyselnosti nad citmi striedmosti a cudnosti.

Keď Revolúcia vyhlasuje absolútnu slobodu za hlavný metafyzický princíp, robí to iba preto, aby dala voľný priebeh nízkym vášňam a zhubným bludom.

c) *Rovnosťárstvo a liberalizmus*: obrat, o ktorom hovoríme, čiže právo myslieť, cítiť a robiť všetko, čo požadujú nezriadené vášne, je podstatou liberalizmu. Evidentné je to v radikálnejších formách liberálnej doktríny. Keď ich človek začne hlbšie skúmať, príde na to, že liberalizmu až tak nezáleží na slobode vedúcej k dobru. Zaujíma ho iba sloboda, ktorá vedie k zlu. Keď sa dostane k moci, ľahko a dokonca s potešením obmedzuje slobodu dobra. Slobodu, ktorá privádza k zlu, však chráni, uprednostňuje a podporuje. V tomto sa jasne stavia proti katolíckej civilizácii, ktorá slobodu smeruje k dobru a kde len môže, obmedzuje zlo.

Táto negatívna sloboda je práve slobodou, ako ju chápe vo svojom vnútri „revolucionár“, čiže človek, ktorý akceptuje tyranu vášní nad rozumom a vôľou.

Liberalizmus a rovnostárstvo sú teda ovocím toho istého stromu.

Na druhej strane, pýcha, ktorá rodí nenávisť voči akejkoľvek autorite,⁴⁶ vedie k jasne liberálnemu postoju. Preto treba pýchu považovať za aktívny faktor liberalizmu. Keď si však Revolúcia uvedomila, že schopnosti ani pracovitosť slobodných ľudí nie sú nikdy rovnaké a vedú k nerovnosti, z nenávisti k nej sa rozhodla obetovať slobodu. Tak sa zrodila ďalšia fáza, socialistická, ktorá nie je nič iné než jednou etapou celého procesu. Konečným cieľom Revolúcie je dosiahnuť úplnú slobodu a zároveň úplnú rovnosť.

Z historického hľadiska je teda socialistické hnutie iba vylepšením liberálneho hnutia. Dôvod, pre ktorý autentický liberál akceptuje socializmus, spočíva v tom, že hoci sú pod jeho nadvládou tisíce dobrých alebo prinajmenšom nevinných vecí zakázaných, systematicky umožňuje uspokojovať tie najhoršie a najnásilnejšie

⁴⁶ Pozri vyššie bod „A“.

vážne, ako je závišť, lenivosť, žiadostivosť. Na druhej strane si liberál uvedomuje, že rozšírenie rozsahu moci v socialistickom režime nie je nič iné, než prostriedok (v súlade s logikou systému) na dosiahnutie vytúženého cieľa – konečnej anarchie.

Strety medzi niektorými naivnými či zaostalými liberálmi a socialistami sú v revolučnom procese jednoducho iba bezvýznamné epizódy. Sú to iba neškodné nedorozumenia, ktoré nenarúšajú hlbokú logiku Revolúcie, ani jej nezadržateľné napredovanie v smere, ktorý, keď človek jasne vidí veci, je socialistický a zároveň liberálny.

d) *Generácia rock and rollu*: revolučný proces v dušiach, ako sme ho opísali, vytvoril v mladej generácii a najmä v dnešných⁴⁷ dospievajúcich zhypnotizovaných *rock and rollom*, stav mysle charakterizovaný spontánnosťou primárnych reakcií bez kontroly rozumu a efektívnej účasti vôle, pri dominancii fantázie a pocitov nad metódickou analýzou reality. To všetko je v značnej miere ovocím výchovy, ktorá prakticky vylučuje rolu logiky a formovanie pevnej vôle.

e) *Rovnosťárstvo, liberalizmus a anarchizmus*: V súlade s predchádzajúcimi bodmi („a“ až „d“), ak vrenie nezriadených vášní vzbudzuje na jednej strane nenávisť k obmedzeniam a zákonom, na druhej strane vyvoláva nenávisť ku každej nerovnosti. Toto vrenie vedie k utopickej predstave marxistického „anarchizmu“, v ktorom rozvinuté ľudstvo žijúce v beztriednej spoločnosti a bez vlády sa bude tešiť dokonalému poriadku a úplnej slobode, z ktorej sa už nezrodí nijaká nerovnosť. Je evidentné, že tento ideál je najliberálnejší a zároveň najrovnostárskejší, aký si len vieme predstaviť.

Anarchická utópia marxizmu chce byť stavom, v ktorom ľudská osobnosť dosiahne taký vysoký stupeň vývoja, že sa bude môcť slobodne rozvíjať v spoločnosti aj bez štátu a bez vlády.

V tejto spoločnosti by napriek bezvládiu (alebo možno práve vďaka nemu) panoval dokonalý poriadok, v ktorom by bola výroba nielenže vysoko rozvinutá, ale aj rozdiel medzi duševnou a manu-

⁴⁷ Písané v roku 1959, pozn. red.

álnou prácou by patril minulosti. Na základe akéhosi zázračného selektívneho procesu by sa riadenie hospodárstva dostalo do rúk najschopnejších bez toho, aby to viedlo k formovaniu tried.

To by boli jediné a bezvýznamné relikty nerovnosti. Keďže však anarchická komunistická spoločnosť nie je konečnou stanicou dejín, dá sa oprávnene predpokladať, že aj tieto relikty v priebehu ďalšieho vývoja zaniknú.

VIII. KAPITOLA

ROZUM, VÔĽA A CITY DETERMINUJÚ NAŠE ČINY

Predchádzajúce úvahy si vyžadujú vysvetlenie o role rozumu, vôle a citov vo vzťahoch medzi bludom a vášňou.

Mohlo by sa zdať, že tvrdíme, že každý blud je výmyslom rozumu s cieľom ospravedlniť nejakú nezriadenú vášeň. Preto moralista vyznávajúci liberálne princípy vždy vychádza z liberálnych tendencií.

To si však nemyslíme. Špekulujúci moralista môže totiž vyvodíť liberálne závery už aj na základe slabosti rozumu poznačeného prvotným hriechom.

Nemohlo by v takomto prípade ísť o morálny nedostatok iného charakteru, napríklad o nedbalosť? Táto otázka je nad rámec našej štúdie.

Rozhodne však tvrdíme, že historicky má Revolúcia svoj pôvod v mimoriadne divokom vrení vášní. Sme ďaleko od toho, aby sme popierali obrovskú rolu, ktorú v tomto procese zohrali doktrínálne herézy.

Významní autori ako de Maistre, de Bonald, Donoso Cortés a mnohí ďalší napísali početné štúdie o zdrojoch týchto bludov a o tom, ako na seba nadväzovali od 15. do 16. storočia a potom až po 20. storočie. Touto témou sa teda zaoberať nebudeme.

Za vhodnejšie považujeme zamerať sa na faktory vášne ovplyvňujúce ideologické aspekty revolučného procesu, v ktorom sa nachádzame. Pretože, zdá sa nám, tejto otázke málokto venuje

pozornosť, ľudia nevidia Revolúciu v jej celistvosti, v dôsledku čoho proti nej nepoužívajú primerané kontrarevolučné metódy.

Teraz si povieme pár slov o tom, ako vášne ovplyvňujú idey.

1. PADNUTÁ PRIRODZENOSŤ, MILOST' A SLOBODNÁ VÔĽA

Človek vďaka svojej prirodzenosti môže poznať mnohé pravdy a praktizovať rozličné čnosti. Bez pomoci Božej milosti však v tomto poznaní a dodržiavaní všetkých prikázaní nemôže vytrvať.⁴⁸

To znamená, že každý padlý človek je poznačený slabosťou rozumu a sklonom k spontánnej reakcii, ktorý ho pobáda búriť sa proti zákonu ešte predtým, než o tom začne uvažovať.⁴⁹

2. ZÁRODOK REVOLÚCIE

Tento hlboko zakorenený sklon búriť sa môže v istom okamihu získať súhlas slobodnej vôle. Padlý človek tak hreší, keď porušuje jedno alebo viacero prikázaní. Jeho rebélia však môže prerásť do viac či menej vedomej nenávisti k samotnému morálnemu poriadku ako celku. Táto nenávisť, ktorá je vo svojej podstate revolučná, môže viesť k doktrinálnym herézam a dokonca k vedomému a explicitnému vyznávaniu zásad, ktoré sú v rozpore s morálnym zákonom a so zjaveným učením ako takým, čo predstavuje hriech proti Duchu Svätému. Keď táto nenávisť začala usmerňovať najhlbšie tendencie dejín Západu, začala Revolúcia. Je to proces, ktorý pokračuje aj dnes, a za jeho doktrinálnymi bludmi sa skrýva nenávisť, ktorá je najväčšou príčinou veľkej apostázy našich dní. Túto nenávisť však

⁴⁸ Porov. I. časť, VII. kapitola, 2 D.

⁴⁹ Donoso Cortés v *Eseji o katolicizme, liberalizme a socializme* významne prispieva v osvetlení tejto pravdy, ktorá do značnej miery súvisí s touto štúdiou. Porov. *Ensayo sobre el catolicismo, el liberalismo : y el socialismo*, kniha I, IV. kapitola. In: JUAN DONOSO CORTÉS: *Obras completas*. Madrid : La Editorial Católica, 1946, 2. zv., s. 377.

nemožno zredukovať iba na doktrinálny systém: ide o nezriadenú, extrémne vyhrotenú vášeň.

Samozrejme, že toto tvrdenie sa vzťahuje na túto konkrétnu Revolúciu a neznamená, že za každou herézou sa vždy musí skrývať nejaká nezriadená vášeň.

Takisto nepopierame ani to, že heréza neraz prebudila v tej či onej duši alebo dokonca v určitej skupine spoločnosti nezriadené vášne.

Jednoducho tvrdíme, že najaktívnejším a najhlbším zárodkom revolučného procesu ako celku i jeho významnejších epizód je v prvom rade nezriadenosť vášní.

3. REVOLÚCIA A ZLÁ VIERA

Niekoľko by mohol vzniesť námietku: Ak sú vášne v revolučnom procese také dôležité, potom to môže vyzerať, aspoň do určitej miery, že osoby, ktoré im prepadnú, všetky konajú v zlej viere. Ak napríklad protestantizmus je dieťaťom Revolúcie, znamená to, že každý protestant koná v zlej viere? Nie je to v rozpore s učením Cirkvi, podľa ktorého v iných náboženstvách môžu byť dobroprajné duše?

Je zrejmé, že človek, ktorý má dobrú vieru a kontrarevolučného ducha, sa môže vinou neprekonateľnej nevedomosti zapliesť do siete revolučných sofizmov náboženského, filozofického, politického alebo iného charakteru. Takíto ľudia nemajú vinu. *Mutatis mutandis*, to isté možno povedať o tých, ktorí prijímajú niektoré časti doktríny Revolúcie v dôsledku vlastnej neúmyselne chybnjej interpretácie.

Ak však niekto poháňaný nezriadenými vášňami neodmysliteľne spätými s Revolúciou prijíma jej ducha, odpoveď musí byť iná. Revolucionár za týchto okolností môže byť úprimne presvedčený o prospešnosti podvrtných princípov Revolúcie. Nebude teda nepoctivý, ale bude vinný za blud, do ktorého upadol. Môže sa stať aj to, že revolucionár sa hlási k doktríne, o ktorej správnosti nie je presvedčený alebo je presvedčený iba čiastočne. V takomto prípade bude čiastočne alebo úplne nepoctivý.

V tejto súvislosti je takmer zbytočné zdôrazňovať, že keď tvrdíme, že Marxovo učenie je implicitne obsiahnuté v bludoch pseudo-reformácie a Francúzskej revolúcie, nemáme tým na mysli, že prívrženci týchto dvoch hnutí boli uvedomelí marxisti skôr, než marxistické tézy boli dané na papier a že prví rebeli pokrytecky tajili svoje názory.

Osobitosťou kresťanských cností je správne usporiadanie síl duše tak, aby rozum osvietený milosťou a vedený Učiteľským úradom Cirkvi pomáhal jasnejšie vidieť realitu.

Preto je každý svätý vzorom duševnej rovnováhy a objektívneho poriadku. Objektivita jeho úsudkov a pevné nasmerovanie vôle k dobru nie sú ani najmenej oslabené otravným dychom nezriadených vášní.

Naproti tomu ak človek zanechá cnostný život a poddá svoju šiju do jarma týchto vášní, jeho objektivita zaniká vo všetkom, čo s nimi súvisí. Táto strata objektivity je najviac zrejmá vtedy, keď človek posudzuje seba.

Do akej miery si „pomaly napredujúci revolucionár“ 16. alebo 18. storočia, ktorého zrak bol zastretý duchom Revolúcie, uvedomoval hlboký zmysel a konečné dôsledky jej doktríny? Je to Božie tajomstvo.

V každom prípade hypotézu, že všetci boli uvedomelí marxisti, treba úplne vylúčiť.

IX. KAPITOLA

„POLO-KONTRAREVOLUCIONÁR“ JE TIEŽ SYNOM REVOLÚCIE

K tomu, čo sme doteraz povedali, treba pridať jednu praktickú poznámku.

Niektorí jednotlivci poznačení touto vnútornou Revolúciou si mohli zachovať kontrarevolučný postoj v jednom alebo viacerých bodoch vďaka súhre priaznivých okolností a náhod, keď napríklad boli vychovaní v silne tradičnom a morálnom prostredí.⁵⁰

Napriek tomu duch Revolúcie bude naďalej intronizovaný aj v mentalite týchto „polo-kontrarevolucionárov“. A v národe, kde je väčšina v takejto duchovnej situácii, Revolúciu nebude možné potlačiť, pokiaľ sa ľudia nezmenia.

Keďže je Revolúcia jednotná, autentickým kontrarevolucionárom je iba ten, kto je ním telom i dušou.

Pokiaľ ide o „polo-kontrarevolucionárov“, v ktorých dušiach sa modla Revolúcie začína kymácať, ich situácia je trochu iná. Tejto téme sa venujeme v druhej časti, XII. kapitola, bod 10.

⁵⁰ Pozri I. časť, VI. kapitola, 5 A.

X. KAPITOLA

KULTÚRA, UMENIE A PROSTREDIE V REVOLÚCII

Po opísaní komplexnosti a rozmachu revolučného procesu v hĺbinách duše a v mentalite národov, teraz ľahšie poukážeme na význam kultúry, umenia a prostredia v pochode Revolúcie.

1. KULTÚRA

Revolučné idey sa zo všetkých síl usilujú o to, aby sa odporne skryté prúdy, z ktorých sa zrodili, stali prijateľné v očiach ich prívržencov i tretích osôb. Revolucionári slúžia na to, aby nimi spochybňoval presvedčenie, oslaboval vieru, rozpútal vášne a podnecoval rebéliu. Tieto idey inšpirujú a formujú inštitúcie vytvorené Revolúciou. Možno ich nájsť v najrôznejších oblastiach poznania či kultúry, pretože boj medzi Revolúciou a Kontrarevolúciou je takmer nemožné iba nezúčastnene sledovať.

2. UMENIE

Vzhľadom na to, že Boh ustanovil tajomný a obdivuhodný vzťah medzi určitými tvarmi, farbami, zvukmi a vôňami na jednej strane a určitými stavmi duše na strane druhej, je zrejmé, že umením možno hlboko ovplyvňovať mentalitu a vytvoriť revolučného ducha u jednotlivcov, rodín a národov. Stačí uviesť analógiu medzi duchom Francúzskej revolúcie a módnymi trendmi, ktoré počas nej vzišli, alebo analógiu medzi dnešným revolučným vrením a módnymi výstrednosťami na tzv. vyšších umeleckých školách.

3. PROSTREDIA

Prostredie môže napomáhať dobrým aj zlým zvykom.

V akej miere podporuje dobré zvyklosti, v takej sa dokáže postaviť na odpor Revolúcie a vzdorovať jej (hoci iba zo zotrvačnosti) a brániť všetko, čo je zdravé. Na druhej strane, v akej miere podporuje zlú morálku, v takej šíri toxíny a hroznú energiu revolučného ducha.

4. HISTORICKÁ ÚLOHA UMENIA A PROSTREDIA V REVOLUČNOM PROCESE

Preto treba s poľutovaním konštatovať, že všeobecná demokratická tradícia a životného štýlu prerástla do systematickej a narastajúcej vulgárnosti, ktorá nabera na intenzite. Proletarizácia moderného umenia zasa prispieva k víťazstvu egalitarizmu v rovnakej alebo ešte väčšej miere než prijímanie istých zákonov či zriaďovanie určitých politických inštitúcií.

Zároveň treba povedať, že ak by sa podarilo napríklad zastaviť vysielanie nemorálnych alebo agnostických filmov či televíznych programov, Kontrarevolúcii by to prospelo oveľa viac než rutinné odvolanie nejakej ľavicovej vlády v parlamente.

XI. KAPITOLA

REVOLÚCIA, HRIECH A VYKÚPENIE – REVOLUČNÁ UTÓPIA

Spomedzi rôznych aspektov Revolúcie treba poukázať na to, že ľudí vedie k podceňovaniu či popieraniu pojmov dobra a zla, dedičného hriechu a vykúpenia.

1. REVOLÚCIA POPIERA HRIECH A VYKÚPENIE

Ako sme videli, Revolúcia je ovocím hriechu. Ak by to však uznala, prezradila by sa a išla proti sebe, proti príčine svojej existencie.

To vysvetľuje, prečo Revolúcia nielenže mlčí o hriešnych koreňoch, z ktorých vzkličila, ale tiež popiera samotnú existenciu hriechu. Radikálne popiera hriech dedičný aj osobný a to najmä prostredníctvom:

- Filozofických alebo právnych systémov popierajúcich platnosť a existenciu akéhokoľvek morálneho zákona, alebo ak ho aj uznávajú, tak iba na labilných a smiešnych základoch sekularizmu.

- Propagandy prichádzajúcej z tisícok kanálov, ktorá priamo nepopiera morálku, ale ju systematicky ignoruje. Úctu a uznanie neprejavuje cnostnému životu, ale bôžikom ako je zlato, práca, výkon, úspech, bezpečnosť, zdravie, fyzická krása, sila svalov a zmyslové potešenie.

Revolúcia ničí v modernom človeku nielen pojem hriechu, ale aj základný rozdiel medzi dobrom a zlom. A, *ipso facto*, popiera vykúpenie naším Pánom Ježišom Kristom, pretože ak hriech neexistuje, vykúpenie je nepochopiteľné a stráca akúkoľvek logickú súvislosť s históriou a so životom.

2. PRÍKLADY Z DEJÍN: POPRETIE HRIECHU V LIBERALIZME A SOCIALIZME

Revolúcia sa v každej zo svojich etáp snažila existenciu hriechu bagatelizovať alebo radikálne popierať.

A. Nepoškvrnené počatie človeka

Vo svojej liberálnej a individualistickej fáze Revolúcia učila, že človek je obdarený neomylným rozumom, silnou vôľou a neskazenými vášňami. Z toho pramení mylné chápanie ľudského poriadku, v ktorom jednotlivec považovaný za dokonalú bytosť bol všetkým a štát ničím, alebo takmer ničím, nanajvýš dočasným nevyhnutným zlom. Bolo to obdobie, v ktorom sa predpokladalo, že jedinou príčinou omylov a kriminality je nevedomosť a že najlepší spôsob prevencie kriminality je otvárať školy, vďaka čomu sa väznice stanú zbytočné. „Nepoškvrnené počatie človeka“, (čiže presvedčenie, že človek sa rodí dobrý, bez hriechu a zlých sklonov – pozn. prekl.) bolo základnou dogmou týchto ilúzií.

Mocnou zbraňou liberála proti novej svojvôli štátu a vytváraniu politických klík, ktoré by ho zbavili možnosti podieľať sa na veciach verejných, bola politická sloboda a všeobecné volebné právo.

B. Nepoškvrnené počatie mäs a štátu

Už v 19. storočí bolo očividné, že toto bombastické avšak výstredné a mylné tvrdenie je neudržateľné, minimálne jeho časť. Revolúcia sa však nevzdala. Namiesto toho, aby uznala svoj omyl, jednoducho ho nahradila iným. Novým heslom sa stalo nepoškvrnené počatie mäs a štátu. Človek ako taký má sklon k sebecku a môže sa myliť. Ale masy majú vždy pravdu a nikdy sa nenechajú uniesť vášňami. Dejiskom, v ktorom bezúhonne pôsobia, je štát, neomylným spôsobom vyjadrenia ich vôle je všeobecné volebné právo, z ktorého pramení parlamentný systém presiaknutý socialistickými ideami či silná vôľa charismatického diktátora, ktorý vždy vie, čo chcú masy.

3. VYKÚPENIE VĎAKA VEDE A TECHNIKE: REVOLUČNÁ UTÓPIA

V každom prípade Revolúcia verí v človeka bez ohľadu na to, či ide o jednotlivca, masu alebo štát. Človek, ktorý je vďaka vede a technike sebestačný, dokáže vyriešiť všetky svoje problémy, odstrániť bolesť, chudobu, nevedomosť, neistotu, skrátka všetko, čo nazývame následkom dedičného alebo aktuálneho hriechu.

Utópia, do ktorej nás privádza Revolúcia, je svetom, v ktorom krajiny zjednotené v jednej Celosvetovej republike sú iba geografickými pomenovaniami, svetom bez sociálnych a ekonomických nerovností, riadeným vedou a technikou, propagandou a psychológiou, usilujúcim sa dosiahnuť definitívne šťastie človeka bez nadprirodzena.

Takýto svet nepotrebuje Kristovo vykúpenie, pretože človek vďaka vede premôže zlo a svet premení na technicky dokonalý raj. A ešte bude žiť v nádeji, že vďaka nekonečnému predlžovaniu života jedného dňa premôže smrť.

XII. KAPITOLA

PACIFISTICKÝ A ANTIMILITARISTICKÝ CHARAKTER REVOLÚCIE

Vo svetle predchádzajúcej kapitoly možno ľahko pochopiť pacifistický, a teda antimilitaristický charakter Revolúcie.

1. VEDA ODSTRÁNÍ VOJNY, ARMÁDU A POLÍCIU

V technickom raji Revolúcie musí byť mier večný, pretože veda dokazuje, že vojna je zlá. Výdobytky techniky zase odstránia všetky príčiny vojen.

Keďže medzi Revolúciou a ozbrojenými silami je zásadná nekompatibilita, bude potrebné zrušiť armádu. V Celosvetovej republike bude existovať iba polícia, aj to len dovtedy, kým veda a technika neodstráni kriminalitu.

2. DOKTRINÁLNA NEZLUČITEĽNOSŤ MEDZI REVOLÚCIOU A UNIFORMOU

Uniforma už svojou prítomnosťou implicitne vydáva svedectvo o niektorých pravdách, ktoré, hoci sú nepochybne všeobecné, majú kontrarevolučný charakter:

- Existencia hodnôt, ktoré sú vyššie než život a za ktoré by človek mal byť ochotný zomrieť, čo je v príkrom rozpore so socialistickou mentalitou, ktorá má hlboký odpor voči riziku i bolesti, nado všetko kladie bezpečnosť a maximálne lipne na pozemskom živote.

- Existencia morálnych princípov, pretože služba v armáde úplne stojí na cti a na nasadení sily proti zlu v prospech dobra, atď...

3. TEMPERAMENT REVOLÚCIE JE V ROZPORE S VOJENSKÝM ŽIVOTOM

Nakoniec jestvuje protiklad medzi „temperamentom“ Revolúcie a vojenským duchom. Kým Revolúcia nemá všetko pod kontrolou, je určená, patetická a intrigánska. Možno povedať, že súčasný temperament Revolúcie neznáša spôsob riešenia *more militari*, ktorý je priamy, drastický a jednoznačný. Zdôrazňujeme „súčasný“, aby sme poukázali na Revolúciu v tomto štádiu a na to, že nie je nič despotickejšie a krutejšie než Revolúcia, keď sa dostane k moci. Najvýrečnejším príkladom je Rusko. Ale ešte aj tam jestvuje určitá rozdielnosť, pretože vojenský duch sa líši od ducha katov.

* * *

Po analýze aspektov revolučnej utópie uzatvárame našu štúdiu o Revolúcii.

II. ČASŤ

KONTRAREVOLÚCIA

I. KAPITOLA

KONTRAREVOLÚCIA JE REAKCIA

I. KONTRAREVOLÚCIA, ŠPECIFICKÝ A PRIAMY BOJ PROTI REVOLÚCII

Keď je Revolúcia taká, aká je potom Kontrarevolúcia? V doslovnom zmysle slova – teda bez nepatričných a viac-menej demagogických konotácií, ktoré nabrala v bežnom jazyku – je Kontrarevolúcia reakciou. Čiže ide o akciu namierenú proti inej akcii. Revolúcia ver-
zus Kontrarevolúcia je podobná pojmová dvojica ako protestantská
pseudoreformácia ver-
sus protireformácia.

2. ŠLACHETNOSŤ TEJTO REAKCIE

Svoju ušľachtilosť a dôležitosť Kontrarevolúcia odvodzuje z charakteru reakcie. Veď, keď nás Revolúcia dusí, vtedy nie je nič naliehavejšie než dôrazná obranná reakcia. Principiálne odmietat kon-
trarevolučnú reakciu je to isté, ako dobrovoľne vydať svet nadvlá-
de Revolúcie.

3. REAKCIA NAMIERENÁ PROTI SÚČASNÝM PROTIVNÍKOM

Keď sme to pochopili, smelo dodajme, že Kontrarevolúcia nie je a nemôže byť hnutím bojujúcim proti príznakom niekde v oblakoch. Musí to byť Kontrarevolúcia 20. storočia bojujúca proti Revolúcii v štádiu, v akom sa dnes nachádza, konkrétne proti rozpáleným
revolučným vášňam, revolučným ideám, ktoré dnes hýbu masa-

mi, proti vznikajúcim revolučným prostrediam, proti revolučnému umeniu a revolučnej kultúre, ako aj proti predstaviteľom módných názorových prúdov, ktorí – na ktorejkoľvek úrovni – sú najaktívnejšími stúpecami Revolúcie. Kontrarevolúcia nie je teda iba jednoduchou retrospektívou škôd spôsobených Revolúciou v minulosti, ale snahou zastaviť jej napredovanie v súčasnosti.

4. AKTUÁLNOSŤ A INTEGRITA KONTRAREVOLÚCIE

Atribút aktuálnosti pri Kontrarevolúcii nespočíva v tom, že Revolúciu ignorujeme, ani že s ňou čo i len minimálne paktujeme. Naopak, spočíva v dôkladnom poznávaní jej nemennej podstaty a jej významnejších súčasných podôb. Až vtedy dokáže inteligentne, dôvtipne a systematicky bojovať proti nej, s využitím všetkých povolených prostriedkov, ktoré deti svetla majú k dispozícii.

II. KAPITOLA

REAKCIA A HISTORICKÁ NEHYBNOSŤ

1. ČO JE POTREBNÉ REŠTAUROVAŤ

Pretože Revolúcia je neporiadok, Kontrarevolúcia je návratom k poriadku. A pod poriadkom máme na mysli Kristov pokoj pod Kristovou vládou, čiže kresťanskú civilizáciu, asketickú a hierarchickú, sakrálnu od základu, antiegalitársku a antiliberálnu.

2. ČO JE POTREBNÉ OBNOVIŤ

Avšak v súlade s historickým zákonom, podľa ktorého neexistuje nemennosť v pominuteľnom svete, Kontrarevolúciou obnovený poriadok musí mať svoje vlastné charakteristiky, ktoré ho odlišujú od poriadku existujúceho pred Revolúciou. Toto sa, samozrejme, nevzťahuje na princípy, ale na sprievodné javy. Tieto javy sú však také dôležité, že ich nemôžeme nespomenúť.

Keďže je nemožné, aby sme sa touto otázkou podrobne zaoberali, iba poznamenáme, že vo všeobecnosti, keď človek utrpí zlomeninu alebo sa zraní, v oblasti zrastajúcej sa kosti alebo hojacej sa rany sa objavja ochranné protilátky. Nie priamo, bezprostredne, ale prostredníctvom druhotných príčin koná láskyplná starostlivosť Prozreteľnosti, aby nedošlo k ďalšej katastrofe. Možno to pozorovať napríklad u zlomených kostí, ktoré na mieste zlomeniny ešte pevnejšie zrastú, alebo v prípade tvorby zjazveného tkaniva. Je to materiálny obraz toho, čo sa odohráva aj v duchovnom svete. Kajúci hriešnik, ktorý sa naozaj obráti, má spravidla oveľa väčšiu

hrôzu z hriechu, než mal v najlepších rokoch pred svojím pádom. Toto je história svätých kajúcnikov. Preto Cirkev z každej ťažkej skúšky vychádza posilnená a vyzbrojená proti zlu, ktoré sa ju snažilo poraziť. Typickým príkladom je protireformácia.

V súlade s touto zákonitosťou bude poriadok dosiahnutý vďaka Kontrarevolúcii oveľa žiarivejší než bol kedysi v stredoveku, a to v troch hlavných bodoch, v ktorých bol porušený Revolúciou:

1) Hlboký rešpekt k právam Cirkvi a k pápežstvu, a maximálna sakralizácia hodnôt dočasného života v protiklade k ateizmu, panteizmu, sekularizmu, interkonfesionalizmu, ako aj k ich negatívnym dôsledkom.

2) Preniknutie štátu, kultúry a všetkých aspektov spoločenského života duchom hierarchie v protiklade k metafyzickému rovnostárstvu Revolúcie.

3) Horlivosť v odhaľovaní zla v jeho zárodočnej, či skrytej forme a boj proti nemu, pranierovanie tých, ktorí napádajú, či spochybňujú ortodoxiu a čistotu mravov. Horlivosť vo všetkom vzdorovať liberálnej metafyzike Revolúcie a jej tendencii bagatelizovať zlo a poskytovať mu ochranu.

III. KAPITOLA

KONTRAREVOLÚCIA A TÚŽBA PO NOVOTÁCH

Mnohí naši súčasníci, deti Revolúcie, majú sklon bezmedzne milovať prítomnosť, zbožňovať budúcnosť a pohrdať minulosťou a nenávidieť ju. Tento sklon vedie k množstvu nedorozumení ohľadom Kontrarevolúcie, ktoré treba jasne vysvetliť. Predovšetkým sa mnohí nazdávajú, že Kontrarevolúcia, pre svoj tradicionalistický a konzervatívny charakter, je nepriateľom ľudského pokroku.

1. KONTRAREVOLÚCIA JE TRADICIONALISTICKÁ

A. Dôvod

Ako sme videli, Kontrarevolúcia je úsilie vyvíjané vo vzťahu k Revolúcii, ktorá je namierená proti celému dedičstvu kresťanských inštitúcií, doktrín, obyčajov, spôsobov vnímania, cítenia a zmýšľania kresťanov, ktoré sme prevzali od našich predkov, a ktoré sa ešte nepodarilo úplne zlikvidovať. Kontrarevolúcia teda bráni kresťanské tradície.

B. Tlejúci knôt

Revolúcia útočí na kresťanskú civilizáciu spôsobom, ktorý je viac-menej podobný jednému stromu v brazílskom lese. Ide o divoký figovník (*Urostigma olearia*), parazit, ktorý sa postupne ovíja okolo kmeňa iného stromu, až ho úplne zakryje a zadusí. Revolúcia sa vo svojich „umiernených“ prúdoch pomaly zakráda ku kmeňu kresťanskej civilizácie, aby sa okolo neho ovinula a zadusila ho. Prežívame

prechodné obdobie, keď smrtiace objatie ešte nie je zavŕšené, ale situácia je veľmi chúlостivá. Inými slovami povedané, nachádzame sa v hybridnej situácii, v ktorej to, čo by sme mohli nazvať telesnými pozostatkami kresťanskej civilizácie, to, čo ešte nie tak dávno vydávalo príjemnú vôňu živých tradícií a čo ešte z pamäti ľudí úplne nevymizlo, koexistuje bok po boku s inštitúciami a mravmi Revolúcie.

V tomto boji medzi nádhernou kresťanskou tradíciou, v ktorej ešte pulzuje život, a revolučnou aktivitou inšpirovanou mániou po novotách – ako v úvode encykliky *Rerum novarum* píše Lev XIII. – je prirodzené, že ozajstný kontrarevolucionár bude strážcom veľkého pokladu tradícií, ktoré sú hodnotami kresťanskej minulosti, ktoré ešte prežívajú, a ktoré treba chrániť. V tomto zmysle kontrarevolucionár koná ako Kristus, ktorý prišiel preto, aby *hasnúci knôtik nedohasil, či nalomenú trst nedolomil* (porov. Mt 12,20). Preto sa musí s láskou usilovať o záchranu všetkých týchto kresťanských tradícií. Kontrarevolučná činnosť je vo svojej podstate tradicionalistická.

C. Falošný tradicionalizmus

Tradicionalistický duch Kontrarevolúcie nemá nič spoločné s falošným a úzkoprým tradicionalizmom, ktorý sa zo záľuby k minulosti vyžíva v zachovávaní určitých obradov, štýlov či zvykov, ale nemá poňatia o učení, ktoré ich zrodilo. Toto je archeologizmus, nie zdravý a živý tradicionalizmus.

2. KONTRAREVOLÚCIA JE KONZERVATÍVNA

Je Kontrarevolúcia konzervatívna? V istom zmysle áno, a to totálne. A v inom zmysle nie, a taktiež totálne.

Ak ide o to, zachovať zo súčasnosti to, čo je dobré a životaschopné, vtedy je Kontrarevolúcia konzervatívna.

Ak však ide o zakonzervovanie hybridnej situácie, v ktorej sa práve nachádzame, o zastavenie revolučného procesu v jeho momentálnej fáze, v jeho znehybnení ako soľného stĺpa na kraji cesty

histórie a času, o prijímanie toho, čo je dobré i toho, čo je zlé v našom storočí, snažiac sa o trvalú a harmonickú koexistenciu dobra so zlom, potom Kontrarevolúcia nie je a ani nemôže byť konzervatívna.

3. KONTRAREVOLÚCIA JE PODMIENKOU OPRAVDIVÉHO POKROKU

Podporuje Kontrarevolúcia pokrok? Áno, ak ide o skutočný pokrok. Nie, v nijakom prípade, ak „pokrok“ vedie k revolučnej utópii.

Vo svojom materiálnom aspekte skutočný pokrok spočíva v čo najlepšom využívaní prírodných síl v súlade s Božím zákonom a v službe človeku. Preto Kontrarevolúcia nepaktuje s dnešným hypertrofovaným technicizmom, s honbou za novinkami, so zbožňovaním rýchlosti a strojov, ani s poľutovaniahodnou tendenciou mechanicky organizovať ľudskú spoločnosť. Sú to excesy, ktoré Pius XII. dôrazne odsúdil.⁵¹

A materiálny blahobyť nie je hlavným prvkom pokroku, ako ho chápe kresťanstvo. Ten spočíva predovšetkým v plnom rozvinutí síl duše a vo vzostupe ľudstva k mravnej dokonalosti. Kontrarevolučné ponímanie pokroku kladie dôraz na duchovné hodnoty pred hodnotami materiálnymi. Preto oveľa naliehavejšou úlohou Kontrarevolúcie je napomáhať tomu, aby jednotlivci i skupiny si oveľa väčšmi cenili všetko, čo súvisí s pravým náboženstvom, pravou filozofiou, opravdivým umením a ozajstnou literatúrou, než to, čo súvisí s telesným blahobyťom a so získavaním materiálneho prospechu.

A nakoniec, aby sme jasne vymedzili rozdiel medzi revolučným a kontrarevolučným ponímaním pokroku, treba poznamenať, že kontrarevolucionár považuje tento svet za slzavé údolie a prechod do neba, zatiaľ čo revolucionár sa domnieva, že pokrok musí vybudovať na zemi raj, v ktorom človek môže šťastne žiť bez toho, aby myslel na večnosť.

⁵¹ Porov. PIUS XII.: Rozhlasové posolstvo na Vianoce 1957. In: *Discorsi e Radiomessaggi*, zv. XIX, s. 670.

Zo samotného pojmu formulácie ozajstného pokroku je očividné, že revolučný proces je s ním v hlbokom rozpore.

Kontrarevolúcia je teda podstatnou podmienkou opravdivého pokroku, ako aj porážky revolučnej utópie, ktorá je iba chimérou pokroku.

IV. KAPITOLA

KTO JE KONTRAREVOLUCIONÁR?

Kto je kontrarevolucionár? Na túto otázku možno odpovedať dvoma spôsobmi:

1. V SKUTOČNOSTI

Skutočným kontrarevolucionárom je ten, kto:

- pozná Revolúciu, poriadok i Kontrarevolúciu, čiže ich ducha, učenie a používané metódy.
- miluje Kontrarevolúciu a kresťanský poriadok, nenávidí Revolúciu a „antiporiadok“.
- z tejto lásky a nenávisti urobí os, ku ktorej gravitujú všetky jeho idey, preferencie a aktivity.

Tento postoj si, samozrejme, nevyžaduje vysoké vzdelanie. Tak ako svätá Jana z Arku, prostá slúžka, nebola teologička, ale prekvalifikovala svojich sudcov teologickou hĺbkou svojich myšlienok, tak aj najlepšími vojakmi Kontrarevolúcie, ktorí obdivuhodne pochopili jej ducha a ciele, boli často jednoduchí roľníci z Navarry, Vendée alebo Tirolska.

2. V POTENCIÁLNOH STAVE

Potenciálnymi kontrarevolucionármi sú tí, ktorí sa stotožňujú s jedným či druhým názorom a spôsobom cítenia revolucionárov z dôvodu nepozornosti, alebo z nejakej inej náhodnej príčiny, avšak bez toho, aby samotná hĺbka ich osobnosti bola zasiahnutá duchom

Revolúcie. Keď sú tieto osoby upozornené, poučené a nasmerované, bez ťažkostí zaujmú kontrarevolučný postoj. A v tom sa líšia od už spomínaných „polo-kontrarevolucionárov.“⁵²

⁵² Pozri I. časť, IX. kapitola.

V. KAPITOLA

TAKTIKA KONTRAREVOLÚCIE

Taktiku Kontrarevolúcie môžeme skúmať z hľadiska osôb, skupín alebo trendov vo verejnej mienke podľa troch typov mentalít: skutočný kontrarevolucionár, potenciálny kontrarevolucionár a revolucionár.

1. VO VZŤAHU K SKUTOČNÉMU KONTRAREVOLUCIONÁROVI

Skutočný kontrarevolucionár nie je taký zriedkavý jav, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Jasne vidí veci, hlboko chápe súvislosti a má silného ducha. Preto jasne vidí chaos panujúci vo svete i hroziace katastrofy. Práve kvôli tomuto jasnému pohľadu sa môže cítiť izolovaný v chaose, z ktorého nevidí východisko. Preto kontrarevolucionár v mnohých prípadoch sklúčene mlčí. Je to smutná situácia: „*Vae soli*“ (Beda samému), hovorí Písmo (Kaz 4,10).

Kontrarevolučná činnosť sa má predovšetkým usilovať takéto osoby nájsť, potom ich navzájom zoznámiť a viesť ich k tomu, aby jeden druhého podporovali pri verejnom vyznávaní svojich presvedčení. To je možné dvoma spôsobmi:

A. Individuálna činnosť

Túto činnosť treba vykonávať najprv individuálne. Nie je nič účinnejšie ako úprimný a odvážny kontrarevolučný postoj, ktorý zaujme mladý univerzitný študent, vojak, učiteľ, najmä však kňaz,

aristokrat alebo robotník, ktorý má vplyv vo svojom prostredí. Prvou reakciou, ktorú to vyvolá, bude niekedy rozhorčenie. Ak však vydrží, po čase, ktorého dĺžka bude závisieť od okolností, sa k nemu postupne budú pripájať ďalší.

B. Spoločná činnosť

Z osobných kontaktov sa potom v rôznych prostrediach rodia noví kontrarevolucionári, ktorí sa spájajú do duchovnej rodiny, ktorej sila je tým väčšia, čím hlbšia je jednota medzi nimi.

2. VO VZŤAHU K POTENCIÁLNEMU KONTRAREVOLUCIONÁROVI

Úlohou dobrého kontrarevolucionára je vykresliť všetky aspekty Revolúcie a Kontrarevolúcie v oblasti náboženskej, politickej, spoločenskej, ekonomickej, kultúrnej, umeleckej a pod. Je to potrebné, pretože potenciálni kontrarevolucionári spravidla vnímajú Revolúciu a Kontrarevolúciu iba z jednej strany, z ktorej vidia jeden konkrétny aspekt. Cezeň však je možné pritiahnuť ich ku komplexnému pohľadu na Revolúciu a Kontrarevolúciu. Kontrarevolucionár, ktorý argumentuje iba v jednej oblasti, napríklad politickej, výrazne zužuje pozornosť záujemcov na jednu oblasť, v dôsledku čoho je jeho činnosť sterilná a odsúdená na zánik.

3. VO VZŤAHU K REVOLUCIONÁROVI

A. Kontrarevolučná iniciatíva

Vo vzťahu k Revolúcii a Kontrarevolúcii človek nemôže zostať neutrálny. Nemusí byť bojovník, ale svojou vôľou či ambíciami sa zaraďuje do niektorého tábora, či už vedome alebo nevedome. Za revolucionárov nepovažujeme iba osoby otvorene sa hlásiace k ideám a aktivitám Revolúcie, ale aj „polo-kontrarevolucionárov“.

Ako sme videli, Revolúcia je úspešná preto, lebo skrýva svoju pravú tvár, svojho skutočného ducha i svoje konečné ciele.

Najlepší spôsob, ako ju zbaviť svätožiary pred revolucionármi, je ukázať v celej nahote jej ducha, jej činy, ktorých sa dopustila, či niektorý z jej zdanlivo nevinných prejavov či manévrov.

Strhnúť Revolúciu masku, za ktorou sa skrýva, znamená zasa-diť jej najtvrdší úder. Na toto kontrarevolučné úsilie musí vynaložiť a zamerať všetky sily.

Na druhej strane, samozrejme, iné zdroje dobre vedenej dialekti-ky sú pre úspešnosť kontrarevolučnej činnosti nenahraditeľné.

Existujú isté možnosti spolupráce s „polo-kontrarevolucionármi“ ako aj s revolucionármi, ktorí majú kontrarevolučné „sklony“. Takáto spolupráca však vytvára osobitný problém: nakoľko je uvážlivá? Podľa nášho názoru boj proti Revolúcii môžu riadne viesť iba osoby, ktoré nie sú nakazené vírusom Revolúcie. Je možné si predstaviť, že v niektorých konkrétnych prípadoch by kontrarevolučné skupiny mohli spolupracovať s týmito osobami. Avšak totálna a stála spolu-práca s osobami infikovanými akýmkoľvek vplyvom Revolúcie je tá najväčšia nerozvážnosť a najčastejšia príčina neúspechov kon-trarevolúcie.

B. Revolučná protiofenzíva

Revolucionár je spravidla namyslený, urečnený exhibicionista, pokiaľ proti nemu nestoja protivníci, alebo sú slabí. Ak sa mu však niekto hrdo a odvážne postaví, okamžite stíchne a vedie tichú kam-paň. Človek však uprostred tohto ticha vníma diskretný šepot očier-ňovania či výhrad voči „preháňaniu“ zo strany protivníka. Je to však zmätené a trápne mlčanie, ktoré nikdy nie je prerušené poriadnou replikou. Na toto ticho zmätku a porážky by sa víťaznému kontra-revolucionárovi hodili duchovné slová napísané Veuillotom pri istej príležitosti: „*Spýtajte sa ticha a ono vám nikdy neodpovie.*“⁵³

⁵³ LOUIS VEUILLOT: *Oeuvres Completes*. roč. 33, s. 349. Paríž : Lethielleux Librairie Editeur, 1924 – 1940.

4. ELITY A MASY V TAKTIKE KONTRAREVOLÚCIE

Kontrarevolúcia sa musí v maximálnej miere usilovať získať masu. Nie je to však jej bezprostredný hlavný cieľ. Kontrarevolucionára nemá odrádzať, že momentálne veľká väčšina ľudí nie je na jeho strane.

Dôkladné štúdium histórie ukazuje, že nie masy robia revolúciu. Tie postupovali revolučným smerom, pretože za sebou mali revolučné elity. Keby boli mali za sebou elity opačnej orientácie, pravdepodobne by boli šli opačným smerom. Objektívny pohľad na históriu ukazuje, že faktor masy je druhoradý; hlavným faktorom je formovanie elít. Na toto formovanie kontrarevolucionár môže vždy využívať vlastné zdroje, ktoré má k dispozícii, a dosahovať dobré výsledky, hoci niekedy sa musí potýkať s nedostatkom materiálnych a technických prostriedkov.

VI. KAPITOLA

PROSTRIEDKY KONTRAREVOLÚCIE

1. UPREDNOSTŇOVANIE VEĽKÝCH PROSTRIEDKOV

V zásade je jasné, že kontrarevolučná činnosť si zasluhuje, aby mala k dispozícii tie najlepšie prostriedky, ako je televízia, rozhlas, populárna tlač a racionálna, účinná a brilantná propagácia. Skutočný kontrarevolucionár by mal vždy využívať tieto prostriedky a premôcť porazenecký postoj niektorých svojich spolubojovníkov, ktorí sa vopred vzdávajú nádeje, že si ich zadovážia, pretože ich stále vidia v rukách detí temnoty.

Musíme sa však realisticky zmieriť s tým, že kontrarevolučná činnosť sa často bude musieť zaobiť bez týchto zdrojov.

2. VYUŽÍVANIE SKROMNÝCH PROSTRIEDKOV: ICH ÚČINNOSŤ

Ešte aj s najskromnejšími prostriedkami je možné dosiahnuť pozoruhodné výsledky, ak sa inteligentne použijú v správny čas a na správnom mieste. Ako sme videli, kontrarevolučná činnosť je možná aj vtedy, keď v danej situácii bude iba osobnou aktivitou. Je však nepredstaviteľná bez osobnej iniciatívy, ktorá, keď sa podarí, otvára cestu k úspechu.

Časopisy kontrarevolučnej inšpirácie s nízkym nákladom, pokiaľ sú kvalitne urobené, môžu byť prekvapivo účinné najmä pri riešení prvoradej úlohy, ktorou je vzájomné spoznávanie sa kontrarevolucionárov.

Rovnako účinné alebo ešte účinnejšie sú knihy, rečnícka tribúna alebo univerzitná katedra v službách Kontrarevolúcie.

VII. KAPITOLA

PREKÁŽKY KONTRAREVOLÚCIE

1. ÚSKALIA, KTORÝM SA KONTRAREVOLUCIONÁRI MUSIA VYHÝBAŤ

Úskalia, ktorým sa kontrarevolucionári musia vyhýbať, sú vo väčšine prípadov ich vlastné zlozvyky.

Témy stretnutí kontrarevolucionárov alebo vydávaných publikácií treba starostlivo vyberať. Kontrarevolúcia musí vždy poukazovať na ideologický aspekt, a to aj v prípade, že ide o podružné či čiastkové otázky. Užitočné môže byť napríklad venovať sa politickým otázkam nedávnej minulosti alebo súčasnosti. Ale klásť nadmerný dôraz na osobné malicherné problémy, nafukovať boj s miestnymi ideologickými protivníkmi, akoby toto bol hlavný cieľ kontrarevolučnej činnosti, alebo vykresľovať Kontrarevolúciu ako púhu nostalgiu či nebudaj povinnosť vyplývajúcu z akejsi osobnej lojality (hoci nepopierame, že nostalgia i lojalita môžu byť sväte aj spravodlivé), znamená vydávať čiastkové pravdy za univerzálne a uprednostňovať to, čo je špecifické, lokálne či regionálne, pred tým, čo je univerzálne. Je to okyptenie veci, ktorej chceme slúžiť.

2. SLOGANY REVOLÚCIE

Inokedy týmito prekážkami sú otrepané frázy vo forme zvukných hesiel, ktoré ľudia aj v tých najlepších kruhoch často prijímajú ako dogmu.

A. „Kontrarevolúcia je anachronizmom“

Najrozšírenejší a najškodlivejší slogan hlása, že v dnešnej dobe Kontrarevolúcia nemôže mať úspech, pretože je v protiklade s duchom doby. Dejiny, hovoria, nemožno zvrátiť späť.

Keby toto divné tvrdenie bolo pravdivé, katolícke náboženstvo by nemalo existovať. Veď nemožno poprieť, že evanjelium bolo v radikálnom protiklade s prostredím, v ktorom ho náš Pán Ježiš Kristus a apoštoli ohlasovali. Nezrodilo by sa ani germánsko-rímske katolícke Španielsko, pretože vzkriesením – čo je istým spôsobom návrat do minulosti – bolo obnovenie kresťanskej majestátnosti Španielska po ôsmich storočiach od bitky pri Covadonge (722) až po oslobodenie Granady spod islamskej nadvlády (1492). Renesancia, taká milovaná revolucionármi, bola predsa len – prinajmenšom v mnohých ohľadoch – návratom k pozostatkom naturalistickej kultúry a umenia, z ktorého sa za vyše tisíc rokov stala skamenelina.

Dejiny teda pozostávajú z odchodov a návratov na cestách dobra a na cestách zla.

Napokon vždy, keď sú revolucionári o niečom presvedčení, že je to konzistentné s duchom doby, treba byť ostražitý, pretože nezriedka ide o starú haraburdu z pohanských čias, ktorú chcú oživiť.

Veď čo je nové napríklad na rozvode, nudizme, tyranii alebo demagogii, ktoré boli v staroveku také rozšírené? Prečo je zástanca rozvodu považovaný za moderného, kým obhajca nerozlučiteľnosti manželstva za staromódneho?

Modernosť, ako ju chápe Revolúcia, predstavuje iba to, čo dáva zelenú pýche a rovnostárstvu, ako aj honbe za pôžitkom a liberalizmu.

B. „Kontrarevolúcia je sterilná, pretože je negativistická“

Podľa iného sloganu Revolúcie Kontrarevolúcia už svojím názvom prezrádza, že je čímsi negatívnym a sterilným. Táto výčitka je však iba obyčajná hra so slovami. Keďže premýšľavý človek negáciou negácie obvykle vyjadroval pritakanie, mnoho pojmov

vyjadrených v negatívnej forme takto získalo zosilnený pozitívny význam: neomylnosť, nezávislosť, nevinnosť a iné. Bolo by negativizmom bojovať za niektorú z týchto hodnôt len kvôli tomu, že sú negatívne formulované? Keď I. vatikánsky koncil definoval pápežskú neomylnosť, bol negativistický? Je Nepoškvrnené počatie negativistická výsada Matky Božej?

Ak sa za negativistu podľa súčasného jazyka pokladá človek, ktorý ustavične vyvracia, atakuje a z očí nespustí protivníka, potom Kontrarevolúcia, aj keď nie je iba negáciou, má vo svojej podstate principiálny a zdravý negativizmus. Pretože, ako sme už povedali, je to hnutie zamerané proti inému hnutiu. A je nemysliteľné, aby v boji jedna strana nesledovala svojho protivníka, nebola polemická, neútočila a nebránila sa.

C. „Kontrarevolučná argumentácia je polemická a škodlivá“

Tretí slogan je kritikou intelektuálnych diel kontrarevolucionárov pre ich negativistický a polemický charakter, keď kladú údajne nadmerný dôraz na odmietnutie bludu namiesto toho, aby jasne a pokojne vysvetlili pravdu. Sú považované za kontraproduktívne, pretože iba iritujú protivníka a vyostrujú protiklady. S výnimkou možných excesov tento zdanlivo negativistický prístup má svoje hlboké zdôvodnenie. Ako sme už povedali, doktrína Revolúcie bola prítomná v renegátstve Luthera a prvých revolucionárov, ale rozvíjala sa a zdokonaľovala veľmi pomaly v priebehu ďalších storočí.

Takže kontrarevoluční autori už od začiatku cítili – a mali pravdu, že vo všetkých revolučných tézach bolo čosi, čo presahovalo tieto formulácie. V každej etape revolučného procesu je oveľa dôležitejšie si všímať mentalitu Revolúcie než samotnú ideológiu proklamovanú v danom čase. Ak má byť táto práca dôkladná, efektívna a objektívna, je potrebné krok za krokom sledovať napredovanie Revolúcie a snažiť sa objasniť to, čo je v revolučnom procese implicitne skryté. Len tak možno útočiť na Revolúciu spôsobom, aký si zasluhuje. Kontrarevolucionárov to viedlo k tomu, aby nespúšťali oči

z Revolúcie, a zároveň aby premýšľali a vypracovali svoje tézy o týchto omyloch. V tejto namáhavej intelektuálnej práci doktríny pravdy a poriadku, patriace do depozitu Učiteľského úradu Cirkvi, sú pre kontrarevolucionára pokladnicou, z *ktorej vynáša veci nové i staré* (Mt 13,52), aby bojoval proti Revolúcii v miere, v akej čoraz hlbšie poznáva jej temné a bezodné priepasti.

Preto je charakter kontrarevolučnej práce vo viacerých svojich najdôležitejších aspektoch zdravo negatívistický a polemický.

Z obdobných dôvodov aj Učiteľský úrad Cirkvi veľmi často definuje pravdy vo vzťahu k herézam, ktoré sa objavajú v priebehu dejín, a formuluje ich ako odsúdenie bludov priečiacich sa pravde. Cirkev sa nikdy neobávala, že takýmto konaním spôsobí dušiam nejakú ujmu.

3. NESPRÁVNE POSTOJE VOČI SLOGANOM REVOLÚCIE

A. Ignorovanie

Kontrarevolučné úsilie nesmie byť intelektuálne. Inými slovami, nemôže sa uspokojiť s diskusiou o Revolúcii na čisto vedeckej, akademickej úrovni. Hoci teoretické poznanie je nesmierne dôležité, Kontrarevolúcia musí mať pred očami Revolúciu takú, ako ju chápe, vníma a prežíva široká verejnosť. V tomto zmysle by teda kontrarevolucionárom malo mimoriadne záležať na vyvracaní očierňujúcich sloganov.

B. Eliminovanie polemických aspektov kontrarevolučnej činnosti

Nápad prestať útočiť na Revolúciu, len aby Kontrarevolúcia v očiach ľudí vyzerala „sympatickejšie“ a „pozitívnejšie“, je ten najúčinnjší spôsob, ako ochudobniť jej obsah a zbaviť ju dynamiky.⁵⁴

Kto by používal túto poľutovaniahodnú taktiku, bol by rovnako nerozumný ako hlava štátu, ktorá vidíac, že nepriateľské jednotky

⁵⁴ Pozri II. časť, VIII. kapitola, 3 B.

prekročili hranice krajiny, by prestal klásť ozbrojený odpor v nádeji, že si takto získa sympatie útočníkov. V skutočnosti by tým nezastavil nepriateľa, ale schladil nadšenie obrancov a svoju vlasť vydal nepriateľovi...

To, samozrejme, neznamená, že vo vyjadrovaní jazyka kontrarevolucionára by nemali miesto aj poltóny primerane používané podľa okolností.

Keď náš Božský Majster kázal perfídnym farizejom v Judei, používal silné výrazy. V Galilei medzi prostým ľudom, kde vplyv farizejov bol menší, jeho jazyk bol viac poučujúci a menej polemický.

VIII. KAPITOLA

PROCESNÝ CHARAKTER KONTRAREVOLÚCIE A KONTRAREVOLUČNÝ „ŠOK“

1. KONTRAREVOLUČNÝ PROCES EXISTUJE

Je zrejmé, že rovnako ako Revolúcia, aj Kontrarevolúcia je kontinuálny proces, takže je možné študovať ako napreduje, ako sa približuje k svojmu konečnému cieľu, k poriadku.

Napriek tomu existujú určité charakteristické črty, ktoré tento proces výrazne odlišujú od napredovania Revolúcie, ktorá smeruje k celkovému neporiadku. Vyplýva to zo skutočnosti, že dynamika dobra sa radikálne líši od dynamiky zla.

2. TYPICKÉ ASPEKTY REVOLUČNÉHO PROCESU

A. Pri rýchlom napredovaní

Keď sme hovorili o dvoch rýchlostiach Revolúcie,⁵⁵ videli sme, že niektoré duše sú od prvého okamihu unesené jej heslami a následky bludov na seba nenechajú dlho čakať.

B. Pri pomalom napredovaní

Taktiež sme si všimli, že iní prijímajú revolučné učenie pomaly, krok za krokom. V mnohých prípadoch sa tento proces vyvíja nepretržite po celé generácie. Neraz „polo-kontrarevolucionár“, ktorý sa rozhodne stavia proti excesom Revolúcie, má syna, ktorého to až

⁵⁵ Porov. I. časť, VI. kapitola, bod 4.

tak netrápi, vnuka, ktorý je voči tomu ľahostajný, a právnicka strhnutého do revolučného prúdu. Je to preto, lebo, ako sme povedali, v mentalite, v podvedomí a v cítení takejto rodiny zostali zvyšky kontrarevolučných zvykov a kontrarevolučného kvasu, ktoré ich čiastočne spájajú s poriadkom. V takýchto rodinách revolučná skaza nie je taká dynamická, takže bludy do ich duší vnikajú postupne, krok za krokom, akoby sa maskovali.

Tá istá pomalosť rytmu vysvetľuje, akým spôsobom mnoho ľudí počas svojho života výrazne mení svoj názor. Napríklad ako adolescenti majú kritický názor na nemravnú módu v zhode s prostredím, v ktorom žijú. Neskôr, v miere v akej sa obyčaje „rozvíjajú“ a sú čoraz uvoľnenejšie, tieto osoby sa postupne prispôbujú novým módam. A na konci svojho života sa pochvalne vyjadrujú o šatách, ktoré v mladosti dôrazne odsudzovali. Nakoniec dospejú do tohto bodu, pretože pomaly a nepostrehnuteľne prešli jednotlivými etapami Revolúcie. Nemali prezieravosť ani energiu, aby postrehli, kam ich vedie Revolúcia, ktorá sa odohrávala v nich a okolo nich. A postupne sa dostali tak ďaleko ako ich rovesníci, ktorí sa už v mladosti nadchli pre Revolúciu. Pravda a dobro v týchto dušiach prehrali mnoho bitiek, ale ešte nie celú vojnu. Tieto prehry nie sú také, aby zoči-voči vážnemu bludu a veľkému zlu tieto duše nemohli precitnúť a zažiť víťazný a blahodarný šok, ktorý im ukáže v plnej nahote zvrátenosť Revolúcie a privedie ich ku kategorickému a systematickému odporu voči všetkým jej prejavom. Aby predišla takýmto blahodarným šokom a kontrarevolučným precitnutiam, Revolúcia napreduje pomaly, krok za krokom.

3. AKO ZNIČIŤ REVOLUČNÝ PROCES

Ak Revolúcia takto zavádza väčšinu svojich obetí, vynára sa otázka, akým spôsobom sa môže obeť z tohto procesu vyslobodiť? Čím sa toto úplné obrátenie ku Kontrarevolúcii odlišuje od obrátenia, pri ktorom osoby bleskurýchlo prechádzajú na stranu Revolúcie?

A. Duch Svätý veje kam chce a ako chce

Nikto nemôže ohraničovať nevyčerpatelnú rozmanitosť Božích ciest v dušiach. Bolo by absurdné chcieť vtiesnať túto komplexnú záležitosť do nejakej schémy. Tu možno iba upozorňovať na jeden-dva omyly, ktorým sa treba vyhnúť a dať pár múdrych rád.

Každé obrátenie je plodom pôsobenia Ducha Svätého. On sa každému prihovára podľa jeho potrieb, raz s majestátnou vážnosťou, inokedy s materinskou nehou, nikdy však neklame.

B. Nič neskrývať

Na ceste od omylu k pravde sa duša teda nestretáva s ľstivým mlčaním Revolúcie, ani s jej falošnými metamorfózami. Nič, čo by mala vedieť, nie je pred ňou ukryté. Čo je dobré a pravdivé, ju v plnosti učí Cirkev, ktorá pred ľuďmi systematicky neskrýva ich konečný cieľ, ale im ho predostiera, aby čo najviac túžili po jeho dosiahnutí. Kontrarevolúcia teda nesmie skrývať svoju tvár. Musí si osvojiť múdre princípy, ktoré stanovil sv. Pius X. ako kódex správania pravého apoštola: „*Je nečestné a nedôstojné skrývať svoj katolicizmus a zakrývať ho nejakou dvojznačnou štandardou, akoby to bol pokazený či pašovaný tovar.*“⁵⁶ Katolíci nesmú „*oportunisticky zakrývať najdôležitejšie evanjeliové zásady z obavy, že ich ľudia nebudú počúvať, alebo že úplne od nich odídu.*“⁵⁷ K tomu Svätý Otec múdro dodal: „*Niet pochyb, že je rozumné postupne odhaľovať pravdu ľuďom, ktorí sú nepriateľsky nastavení voči našim inštitúciám a úplne vzdialení od Boha. „Rany, ktoré treba nastrihnúť“ – ako hovorí Sv. Gregor – „musíme najprv zľahka ohmatať rukou.“ Keby to však zostalo iba pri tomto ohmatávaní, šlo by o prejav ľudskej opatrnosti, pri ktorej nepočíta-*

⁵⁶ Pius X., list grófovi Medolagovi Albanimu, prezidentovi Sociálno-ekonomickej únie Talianska z 22. XI. 1909. In: *La Civiltà Cattolica*, zv. IV., zošit 1428, s. 740; Paríž : Bonne Press, zv. V, s. 76.

⁵⁷ Pius X.: Encyklika *Jucunda sane* z 12. III. 1904. In: ASS, zv. XXXVI, s. 524; Paríž : Bonne Presse, zv. I, s. 158.

*me s Božou milosťou, ktorú dostávajú nielen kňazi, ale všetci veriaci v Krista, aby sa ich skutky a slová mohli dotknúť srdc týchto ľudí.*⁵⁸

C. „Šok“ veľkých konverzií

Aj keď sme odsúdili snahy zredukovať túto záležitosť do jednoduchej schémy, jednako sa nám zdá, že úplný a vedomý súhlas s Revolúciou takou, aká sa javí v konkrétnej situácii, je ťažkým hriechom, radikálnou apostázou, ktorej sa možno zrieknuť iba rovnako radikálnou konverziou.

Dejiny nás učia, že k veľkým konverziám dochádza najčastejšie v dôsledku uchvátenia duše Božou milosťou pri nejakej vnútornej či vonkajšej udalosti.

Tieto uchvátenia sú prípad od prípadu iné, ale často majú spoločné niektoré znaky. Keď revolucionár konvertuje ku Kontrarevolúcii, jeho obrátenie prebieha zhruba nasledovne:

a) Aj v duši zatvrdilého hriešnika, ktorého si Revolúcia ihneď podmanila, ostali zdroje zdravého rozumu a viac či menej výrazná túžba po dobre. Boh nikoho nezavrhne dostatočnej milosti, ale často čaká, kým duše dopadnú na dno biedy, aby im zrazu ako v žiarivom blesku ukázal hrôzu ich omylov a hriechov. Až keď márnотratný syn trel núdzu a túžil nasýtiť sa aspoň strukmi, čo žrali svine, vtedy sa videl taký, aký je, vstúpil do seba a vrátil sa do domu svojho otca (porov. *Lk 15, 16-19*).

b) Vo vlašnej a krátkozrakej duši pomaly vlečenej prúdom Revolúcie ešte nevyhasla všetka nadprirodzená sila, ešte v nej tlejú hodnoty tradície, poriadku a náboženstva ako žeravé uhlíky pod popolom. Aj tieto duše môžu vďaka uzdravujúcemu šoku v jednom okamihu mimoriadneho nešťastia otvoriť oči, aby v nich opäť ožilo to, čo chradlo a odumieralo, a aby sa plamienok hasnúceho knôtu opäť rozhořel (porov. *Mt 12, 20*).

⁵⁸ *Tamtiež.*

D. Možnosť takého „šoku“ v dnešných dňoch

Celé ľudstvo dnes stojí pred blížiacou sa katastrofou a zdá sa, že to je práve ten moment pripravený Božím milosrdenstvom. Pomalí aj rýchli revolucionári môžu v tomto desivom súmraku, v ktorom žijeme, otvoriť oči a obrátiť sa k Bohu.

Kontrarevolucionár sa preto musí zo všetkých síl snažiť využiť dramatickú situáciu tejto temnoty, aby bez demagógie, prehánania, ale zároveň bez slabosti predložil deťom Revolúcie fakty a vzbudil v nich spásonosný „záblesk“. Odvážne poukazovať na nebezpečenstvá súčasnej situácie je charakteristickou črtou autentickej kontrarevolučnej akcie.

E. Ukázať celú tvár Revolúcie

Nestačí iba poukazovať na riziko, že celá naša civilizácia je v ohrození. V chaose, ktorý nás obklopuje, treba vedieť ukázať tvár Revolúcie v jej nesmiernej ohavnosti. Vždy, keď sa táto tvár odhalí, nasleduje výbuch hnevu. Preto počas Francúzskej revolúcie a v 19. storočí bolo kontrarevolučné hnutie vo Francúzsku silnejšie než kedykoľvek predtým. Nikdy predtým nebola pravá tvár Revolúcie tak dobre viditeľná. Obrovský vír, ktorý strhol starý poriadok vecí, náhle ľuďom otvoril oči a oni videli pravdy, ktoré stáročia Revolúcia popierala alebo zamlčovala. Predovšetkým videli ducha Revolúcie v celej jeho ničomnosti, ako aj hlbokú prepojenosť s ideami a obyčajmi, ktoré väčšina ľudí dlho považovala za neškodné. Preto kontrarevolucionár musí často demaskovať celú tvár Revolúcie, aby odstránil kúzlo, ktorým očarila svoje obete.

F. Metafyzické aspekty Kontrarevolúcie

Podstata revolučného ducha spočíva, ako sme videli, v principiálnej a metafyzickej nenávisti ku každej nerovnosti a každému zákonu, najmä mravnému.

Preto jednou z najdôležitejších častí kontrarevolučnej práce je vstúpiť lásku k nerovnosti na metafyzickej rovine, k princípu autority, k morálnemu zákonu a čistote, pretože práve pýcha, rebélia a nečistota sú faktory, ktoré najviac ľudí strhnú na cestu Revolúcie.⁵⁹

G. Dve fázy Kontrarevolúcie

Proces Kontrarevolúcie v mnohých dušiach možno rozdeliť do dvoch veľkých ale veľmi odlišných etáp.

a) Prvá etapa Kontrarevolúcie sa završuje radikálnou transformáciou revolucionára na kontrarevolucionára.

b) Druhá etapa môže trvať dosť dlho, pretože počas nej duša prispôsobuje všetky svoje myšlienky a spôsoby cítenia postojom, aký zaujala pri svojom obrátení.

Opísali sme etapy tohto procesu, ako sa prejavujú v duši jednotlivca. Proces však môže mať rovnaký priebeh *mutatis mutandis* aj vo veľkých skupinách osôb, ba dokonca aj v celých národoch.

⁵⁹ Porov. I. časť, VII. kapitola, bod 3.

IX. KAPITOLA

HYBNÁ SILA KONTRAREVOLÚCIE

Kontrarevolúcia, rovnako ako Revolúcia, má svoju hybnú silu.

1. CNOŠŤ A KONTRAREVOLÚCIA

Za najsilnejšiu hybnú silu Revolúcie sme označili dynamiku ľudských vášní rozpútaných v metafyzickej nenávisti voči Bohu, cnosti, dobru a najmä proti hierarchii a cudnosti. Podobnú dynamiku má aj Kontrarevolúcia, hoci jej charakter je úplne iný. Vášne samé osebe – v technickom zmysle slova – sú morálne indiferentné; to, čo ich robí zlými, je ich nezriadenosť. Ak sú však zriadené, sú dobré, podriaďujú sa vôli a rozumu. Pokojnú, ušľachtilú a účinnú hybnú silu Kontrarevolúcie treba hľadať v duchovnej energii, ktorú človek získava zo skutočnosti, že Boh riadi jeho myseľ, myseľ dominuje nad vôľou a vôľa ovláda city.

2. NADPRIRODZENÝ ŽIVOT A KONTRAREVOLÚCIA

Takáto duchovná sila je nevysvetliteľná bez nadprirodzeného života. Úloha milosti spočíva práve v osvietení intelektu, posilnení vôle a skrotení citovosti, aby smerovali k dobru. Týmto duša získava nesmierny úžitok z nadprirodzeného života, ktorý ju pozdvihuje nad biedu padnutej prirodzenosti a dáva jej nové možnosti presahujúce ľudskú prirodzenosť. V tejto sile kresťanskej duše spočíva dynamika Kontrarevolúcie.

3. NEPREMOŽITEĽNOSŤ KONTRAREVOLÚCIE

Mohli by sme si položiť otázku: akú hodnotu má táto dynamika? Odpovedáme, že teoreticky je nevyčísliteľná a určite je vyššia než hodnota Revolúcie: „*Omnia possum in eo qui me confortat*“ (Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje – *Flp* 4, 13).

Keď sa ľudia rozhodnú spolupracovať s Božou milosťou, v dejinách sa dejú zázraky: duchovná konverzia Rímskej ríše, zrod stredoveku, opätovné dobývanie Španielska, počnúc od bitky pri Covadonge (722); všetky tieto udalosti sú ovocím duchovného vzkriesenia, ktorého sú schopné aj celé národy. Tieto zmŕtvychvstania sú nepremožiteľné, pretože nič nepremôže národ, ktorý je cnostný a skutočne miluje Boha.

X. KAPITOLA

KONTRAREVOLÚCIA, HRIECH A VYKÚPENIE

1. KONTRAREVOLÚCIA MUSÍ ZNOVU OŽIVIŤ POJEM DOBRA A ZLA

Jedným najdôležitejších poslaní Kontrarevolúcie je znovu nastoliť či oživiť rozlišovanie medzi dobrom a zlom, vrátiť do života pojem hriechu vo všeobecnosti, prvotného hriechu a osobného hriechu. Keď je táto úloha vykonávaná v súlade s duchom Cirkvi, nenesie v sebe riziko pochybovania o Božom milosrdenstve, ani hypochondrie či mizantropie a pod., ktoré tak často spomínajú niektorí autori viac či menej presiaknutí sloganmi Revolúcie.

2. AKO OŽIVIŤ POJEM DOBRA A ZLA

Pojem dobra a zla je možné oživiť niekoľkými spôsobmi:

1) Treba sa vyvarovať formuláciám, ktoré módnymi sekulárnymi alebo interkonfesionálnymi slovnými zvratmi zahmlievajú obsah a logicky vedú k amorálnosti.

2) Vhodne zdôrazňovať, že poslúchať Boha je naša povinnosť, pretože Jeho prikázania sú skutočnými zákonmi, ktoré máme dodržiavať v duchu poslušnosti, a nie preto, že nám vyhovujú.

3) Treba zdôrazňovať, že Boží zákon je sám osebe dobrý a v súlade s poriadkom vesmíru, ktorý odráža dokonalosť Stvoriteľa. Preto ho treba nielen poslúchať, ale aj milovať; a zlu je potrebné sa nielen vyhýbať, ale ho aj nenávidieť.

4) Pripomínať a šíriť učenie o odmene a treste po smrti.

5) Podporovať spoločenské obyčaje a zákony, v ktorých sa vyzdvihuje dobro a odsudzuje zlo.

6) Podporovať zvyky a zákony minimalizujúce príležitosti na hriech a dokonca aj také príležitosti, ktoré hoci vyzerajú nevinne, môžu byť škodlivé pre verejnú mravnosť.

7) Zdôrazňovať dopady prvotného hriechu na človeka, jeho krehkosť, plodnosť vykúpenia naším Pánom Ježišom Kristom a potrebu milosti, modlitby a bdelosti, aby človek vytrval.

8) Pri každej príležitosti vyzdvihovať poslanie Cirkvi ako učiteľky cností, prameňa milosti a neúprosného nepriateľa bludov a hriechu.

XI. KAPITOLA

KONTRAREVOLÚCIA A POZEMSKÁ SPOLOČNOSŤ

Téma „Kontrarevolúcia a pozemská spoločnosť“ je dôkladne rozobraná v mnohých hodnotných prácach z rôznych uhlov pohľadu. Keďže táto štúdia nemôže pokryť celú problematiku, obmedzí sa na poskytnutie všeobecných zásad kontrarevolučného časného poriadku⁶⁰ a na analýzu vzťahov medzi Kontrarevolúciou a niektorými významnejšími organizáciami bojujúcimi za zlepšenie pozemského poriadku.

1. KONTRAREVOLÚCIA A SPOLOČENSKÉ ORGANIZÁCIE

V pozemskej spoločnosti pôsobí množstvo organizácií, ktoré sa venujú riešeniu spoločenských otázok a priamo alebo nepriamo sa usilujú o ten istý najvyšší cieľ ako Kontrarevolúcia: nastolenie vlády Krista Kráľa. Vzhľadom na spoločné ciele⁶¹ je potrebné vyjasniť vzťahy medzi Kontrarevolúciou a týmito organizáciami.

A. Charitatívne diela, sociálne služby, sociálna pomoc, združenia zamestnávateľov, pracovníkov, atď.

a) Pokiaľ tieto diela normalizujú hospodársky a spoločenský život, predstavujú prekážku revolučnému procesu. V tomto zmysle sú *ipso facto* vzácnymi pomocníkmi Kontrarevolúcie, aj keď iba implicitne a nepriamo.

⁶⁰ Pozri najmä I. časť, VII. kapitola, bod 2.

⁶¹ Pozri II. časť, XII. kapitola, bod 7.

b) V tejto súvislosti je však potrebné pripomenúť niektoré pravdy, na ktoré, bohužiaľ, tí, ktorí sa týmto dielam nezištne venujú, často zabúdajú:

1) Niet pochyb, že takéto diela môžu zmierniť a v istých prípadoch odstrániť hmotnú núdzu, ktorá vyvoláva nepokoje medzi masami. Duch Revolúcie však nie je v prvom rade dôsledkom biedy. Jeho koreň je morálny, a teda náboženský.⁶² Preto tieto diela musia, pokiaľ to umožňuje ich povaha, podporovať náboženskú a morálnu formáciu a vystríhať duše pred revolučným vírusom, ktorý je v dnešnej dobe taký nebezpečný.

2) Cirkev, súcitná matka, podporuje všetko, čo môže zmierniť utrpenie ľudí. Neživí ilúziu, že každú bolesť, chudobu a utrpenie je možné odstrániť, a hovorí, že ich treba zbožne prijať.

3) V týchto dielach sú bezpochyby vzácne príležitosti na vytvorenie atmosféry porozumenia a ústretovosti medzi zamestnávateľmi a pracovníkmi, vďaka čomu revolučné sily pripravené viesť triedny boj strácajú podporu. Je však mylné sa domnievať, že láska vždy odzbrojuje ľudskú zlobu. Ani nespočetné dobrodenia nášho Pána v čase jeho pozemského života nedokázali odstrániť nenávisť, ktorú vo svojich srdciach voči nemu prechovávali bezbožníci. Hoci najlepším spôsobom ako premôcť Revolúciu je v prvom rade priateľská osveta a duchovné vedenie, je zrejmé, že proti jej rôznym formám – napríklad komunizmu – je priamy a otvorený boj všetkými spravodlivými a zákonnými prostriedkami legitímny a vo všeobecnosti dokonca nevyhnutný.

4) Taktiež je dôležité, aby tí, ktorí majú osoh z týchto diel, vedeli byť za ne vďační aj v prípade, že nejde o dobročinnosť, ale o akty spravodlivosti, a prejavili svoje uznanie napríklad vedúcemu závodu, školy a pod., či politickému vodcovi, pretože každý dobrý skutok a spravodlivý čin si vždy zaslúžia uznanie.

⁶² Porov. LEV XIII.: Encyklika *Graves de Communi* z 18. I. 1901. In: ASS, zv. XXXIII, s. 389.

5) V predchádzajúcich odsekoch sme mali pred očami predovšetkým robotníka. Treba však zdôrazniť, že kontrarevolucionár systematicky neuprednostňuje nijakú spoločenskú triedu. Hoci je horlivým zástancom vlastníckych práv, musí pripomínať vyšším vrstvám, že nestačí, aby bojovali proti Revolúcii iba v oblasti, v ktorej ona útočí na ich osobné záujmy, a paradoxne jej nadržiavali – ako sme toho často svedkami – slovom i príkladom vo všetkých ostatných oblastiach, v úpadku rodinného života, v rozvodoch, na plážach, na kúpaliskách a pri zábave, v intelektuálnej i umeleckej činnosti a pod. Robotnícku triedu, ktorá nasleduje ich príklad a osvojuje si ich revolučné myšlienky, Revolúcia nutne využije v boji proti „polo-kontrarevolučným“ elitám.

6) Pre aristokraciu a meštianstvo je rovnako škodlivé, keď sa ich správanie a obliekanie vulgarizuje, akoby týmto „zludovením“ chceli vziať Revolúcii vietor z plachiet. Degradovaná spoločenská autorita je porovnateľná so soľou, ktorá stratila chuť. *„Už nie je na nič, len ju vyhodiť von, aby ju ľudia pošliapali“* (Mt 5, 13). Vo väčšine prípadov to urobí davy plné pohrdania.

7) Vyššie vrstvy by mali udržiavať priamy a žičlivý kontakt s ostatnými spoločenskými triedami a pritom si so všetkou dôstojnosťou a energiou udržať svoj spoločenský status. Pretože charita a blahosklonnosť praktizované na diaľku nepostačujú pre budovanie vzťahov opravdivej kresťanskej lásky medzi triedami.

8) Predovšetkým bohatí vlastníci by mali mať na pamäti, že ak mnoho ľudí je ochotných brániť súkromné vlastníctvo (chápané, samozrejme, ako individuálne právo, ktoré má taktiež spoločenskú funkciu) pred komunizmom, je to preto, lebo to tak požaduje Boh a je to v súlade s prirodzeným zákonom. Tento princíp sa rovnako týka vlastníctva robotníka ako aj vlastníctva zamestnávateľa. Preto v súlade s rovnakým princípom boja proti komunizmu musí zamestnávateľ rešpektovať právo robotníka na spravodlivú mzdu zodpovedajúcu jeho osobným potrebám i potrebám jeho rodiny. Toto treba pripomínať, aby sme zdôraznili, že Kontrarevolúcia vystupuje na

obranu práv nielen zamestnávateľa, ale aj robotníka. Nebojuje za záujmy spoločenských skupín alebo tried, ale za princípy.

B. Boj proti komunizmu

V tejto časti sa budeme zaoberať organizáciami, ktoré sa nevenujú v prvom rade budovaniu spravodlivého spoločenského poriadku, ale boju proti komunizmu. Z dôvodov, ktoré sme tu už vysvetlili, považujeme takýto typ organizácie za legitímny a často dokonca nepostrádateľný. Samozrejme, týmto nestotožňujeme Kontrarevolúciu s excesmi, ktorých sa takéto organizácie mohli dopustiť v tej či onej krajine.

Sme však presvedčení, že kontrarevolučná účinnosť takýchto organizácií sa môže výrazne zvýšiť, ak ich členovia, každý vo svojej oblasti pôsobenia, budú mať na pamäti niektoré základné pravdy:

1) Účinné je iba racionálne vyvrátenie komunistických argumentov. Púhe opakovanie sloganov, hoci inteligentných a trefných, nestačí.

2) Vyvracanie argumentov, pokiaľ prebieha vo vzdelanejších kruhoch, musí byť zamerané na doktrínálne základy komunizmu. Dôležité je poukázať na jeho esenciálny charakter ako filozofickej sekty, ktorá zo svojich princípov odvodzuje pojem človeka, spoločnosti, štátu, histórie, kultúry atď. tak, ako Cirkev odvodzuje od Zjavenia a mravného zákona všetky princípy katolíckej civilizácie a kultúry. Preto medzi komunizmom, sektou, ktorá obsahuje plnosť Revolúcie, a Cirkvou nie je možný zmier.

3) Masy nepoznajú tzv. vedecký komunizmus a marxistické učenie ich nepriťahuje. Ideologická protikomunistická činnosť medzi širokou verejnosťou sa musí zamerať proti rozšírenej mentalite odzrkadľujúcej stav ducha, keď sa antikomunisti často hanbia postaviť proti komunizmu. Tento stav ducha pramení z viac-menej fixnej predstavy, že každá nerovnosť je nespravodlivá. Preto treba eliminovať nielen veľké, ale aj stredne veľké bohatstvo, pretože keby nebolo bohatých, nebolo by ani chudobných. Ako vidno, ide o po-

zostatok niektorých socialistických škôl z 19. storočia okorenený romantickým sentimentalizmom. Vyvoláva to mentalitu, ktorá síce tvrdí, že je antikomunistická, ale často sa hlási k socializmu. Táto na Západe čoraz rozšírenejšia mentalita predstavuje oveľa väčšie nebezpečenstvo ako samotná marxistická indoktrinácia. Vedie nás pomaly dolu naklonenou rovinou ústupkov, ktoré nakoniec môžu vyústiť do bodu, keď sa národy na tejto strane železnej opony stanú „ľudovými demokraciami“. V každej oblasti sú evidentné takéto ústupky, v ktorých je jasne badateľná tendencia k ekonomickému rovnostárstvu a štátnemu plánovaniu (dirigizmus). Súkromné podnikanie je čoraz väčšmi obmedzované. Dedičské dane sú také zťažujúce, že v niektorých prípadoch je hlavným dedičom daňový úrad. Politické zásahy do takých oblastí, ako je mena, vývoz a dovoz, spôsobujú, že priemysel, obchod i bankovníctvo sú závislé od štátu. Štát sa mieša do všetkého – do miezd, do nájomného, do cien. Vlastní priemyselné odvetvia, banky, univerzity, noviny, rozhlasové stanice, televízne kanály atď. A zatiaľ čo rovnostársky etatizmus takto transformuje hospodárstvo, nemravnosť a liberalizmus rozbíjajú rodinu a pripravujú pôdu pre tzv. voľnú lásku.

Pokiaľ proti tejto mentalite nebudeme osobitne bojovať a nepremôžeme ju, o päťdesiat či sto rokov Západ bude komunistický, aj keby vinou nejakej katastrofy zem pohltila Rusko a Čínu.

4) Vlastnícke právo je také posvätné (ako možno čítať napr. v encyklike *Rerum Novarum* pápeža Leva XIII. z roku 1891, pozn. editora), že aj keby nejaký režim sľuboval Cirkvi úplnú slobodu, ba dokonca podporu, ona by nemohla akceptovať spoločenské zriadenie založené na kolektívnom vlastníctve.

2. KREŠŤANSTVO A UNIVERZÁLNA REPUBLIKA

Kontrarevolúcia ako nepriateľ univerzálnej republiky má negatívny postoj aj k nestabilnej a neorganickej situácii, ktorá vznikla rozštiepením kresťanstva a sekularizáciou medzinárodného života v novoveku.

Plná zvrchovanosť každého národa nebráni národom, ktoré žijú v Cirkvi a tvoria rozsiahlu duchovnú rodinu, aby na vyriešenie svojich otázok na medzinárodnej úrovni vytvorili orgány hlboko impregnované kresťanským duchom, a ktorým by mohli predsedáť zástupcovia Svätej stolice. Úlohou takýchto orgánov by bola aj podpora spolupráce katolíckych národov v záujme spoločného dobra vo všetkých možných oblastiach, najmä pokiaľ ide o legitímnu obranu kresťanstva v krajinách obmedzujúcich slobodu kresťanského náboženstva a misionárov v pohanských krajinách, či v krajinách ovládaných komunizmom. Nakoniec by takéto orgány mali za úlohu vstupovať do kontaktov s nekatolíckymi národmi s cieľom udržiavať s nimi dobré vzťahy.

Hoci nemožno poprieť významné služby, ktoré laické organizácie nezriedka poskytujú, Kontrarevolúcia musí vytrvalo poukazovať na veľké prázdno, ktorým sa vyznačuje sekularizmus, a upozorňovať na riziko, že tieto organizácie sa môžu stať zárodkom univerzálnej republiky.⁶³

3. KONTRAREVOLÚCIA A NACIONALIZMUS

V tejto súvislosti musí Kontrarevolúcia podporovať zachovanie všetkých zdravých miestnych charakteristík v akejkoľvek oblasti, v kultúre, zvykoch a pod.

Jej nacionalizmus však nespočíva v systematickom znevažovaní toho, čo patrí iným národom. Idolizovanie vlasteneckých hodnôt nesmie byť múrom, ktorý rozdeľuje dedičov kresťanskej civilizácie.

Veľkosť, ktorú si Kontrarevolúcia želá pre všetky krajiny, je a môže byť iba jedna: kresťanská. Táto veľkosť predpokladá zachovanie hodnôt charakteristických pre každú krajinu a bratské spolužitie medzi nimi.

⁶³ Porov. I. časť, VII. kapitola, bod 3, A, k.

4. KONTRAREVOLÚCIA A MILITARIZMUS

Kontrarevolucionár sa neteší ozbrojenému mieru, zo srdca nenávidí nespravodlivú vojnu a odsudzuje moderné preteky v zbrojení.

Nepodlieha však ani ilúzii, že zavládne večný mier. Preto existenciu armády v tomto slzavom údolí považuje za nevyhnutnosť a vyzýva ľudí, aby prejavovali voči vojakom sympatiu, uznanie a obdiv, na ktorý majú nárok, pretože ich misiou je bojovať a zomierať pre spoločné dobro.⁶⁴

⁶⁴ Porov. I. časť, XII. kapitola.

XII. KAPITOLA

CIRKEV A KONTRAREVOLÚCIA

Ako sme videli, Revolúcia sa zrodila z explózie nezriadených vášní, ktoré vedú k zničeniu pozemskej spoločnosti, k totálnemu prevráteniu mravného poriadku a k popretiu Boha. Na muške Revolúcie je preto v prvom rade Cirkev, Kristovo mystické telo, neomylný učiteľ pravdy, strážca prirodzeného zákona a týmto spôsobom konečný základ samotného pozemského poriadku. Z tohto dôvodu je potrebné skúmať vzťah medzi božskou inštitúciou, ktorú chce Revolúcia zničiť, a Kontrarevolúciou.

1. CIRKEV JE OVELA VYŠŠÍ A ŠIRŠÍ POJEM NEŽ REVOLÚCIA A KONTRAREVOLÚCIA

Revolúcia a Kontrarevolúcia sú mimoriadne dôležité epizódy v dejinách Cirkvi, pretože predstavujú skutočnú drámu apostázy a obrátenia kresťanského Západu. Sú to však iba epizódy.

Poslanie Cirkvi sa neobmedzuje iba na Západ, ani časovo nie je identické s revolučným procesom. Vo víre búrok, ktorými dnes prechádza, by mohla hrdó a pokojne povedať: „*Alios ego vidi ventos; alias prospexi animo procellas*“ (Už som videla nie také víchrice a nie také búrky).⁶⁵ Pretože už bojovala v iných krajinách s protivníkmi z iných národov a nepochybne bude až do konca čias naďalej čeliť možno ešte väčším problémom a iným nepriateľom.

⁶⁵ CICERO: *Familiares* 12, 25, 5.

Cieľom Cirkvi je uplatňovať svoju priamu duchovnú moc a nepriamu pominuteľnú moc pre spásu duší. Revolúcia je prekážkou, ktorá má zabrániť splneniu tejto misie. Boj proti tejto konkrétnej prekážke (popri mnohých iných) je pre Cirkev iba prostriedok úmerný veľkosti prekážky – prostriedok veľmi dôležitý, samozrejme, ale iba prostriedok.

Teda aj keby nebolo Revolúcie, Cirkev by vždy robila všetko, čo robí, pre spásu duší.

Túto tému môžeme ilustrovať prirovnaním situácie Cirkvi vo vzťahu k Revolúcii a Kontrarevolúcii so situáciou národa v stave vojny.

Keď stál Hannibal pred bránami Ríma, proti nemu bolo treba zmobilizovať všetky sily Republiky. Bola to životne dôležitá reakcia proti nesmierne silnému a takmer víťaznému protivníkovi. Azda Rím bol iba reakciou na Hannibala? Nebolo by smiešne takéto tvrdenie?

Rovnako absurdná je predstava, že Cirkev je iba Kontrarevolúciou.

V tejto súvislosti je potrebné objasniť, že poslaním Kontrarevolúcie nie je záchrana Kristovej nevesty. Cirkev podľa prísľubu svojho Zakladateľa nepotrebuje ľudí, aby prežila.

Je to práve naopak. To Cirkev dáva život Kontrarevolúcii, ktorá bez nej nie je uskutočniteľná ani mysliteľná.

Kontrarevolúcia chce pomôcť zachrániť mnoho duší ohrozených Revolúciou a odvrátiť kataklizmy ohrozujúce pozemskú spoločnosť. Preto sa musí oprieť o Cirkev a pokorne jej slúžiť a nenamýšľať si, že ju zachraňuje.

2. CIRKEV JE NAJVIAC ZAJINTERESOVANÁ NA POTLAČENÍ REVOLÚCIE

Ak Revolúcia existuje, ak je tým, čím je, potom potlačenie Revolúcie je súčasťou poslania Cirkvi, je v záujme spásy duší a má osobitný význam pre väčšiu slávu Božiu.

3. CIRKEV JE V ZÁSADĚ KONTRAREVOLUČNOU SILOU

Pokiaľ chápeme Revolúciu v zmysle, v akom sme ju doteraz chápali, vyššie uvedený nadpis je zrejším záverom toho, čo sme doteraz povedali. Tvrdiť opak by znamenalo, že Cirkev neplní svoje poslanie.

4. CIRKEV JE NAJVÄČŠIA KONTRAREVOLUČNÁ SILA

Primát Cirkvi medzi kontrarevolučnými silami je zrejším, ak vezmeme do úvahy počet katolíkov, ich jednotu a ich vplyv vo svete. Toto sú však iba fyzické počty, ktorých význam je druhoradý.

Skutočná sila Cirkvi spočíva v tom, že je mystickým telom nášho Pána Ježiša Krista.

5. CIRKEV JE DUŠOU KONTRAREVOLÚCIE

Ak je Kontrarevolúcia zápasom o uhasenie ohňa Revolúcie a vybudovanie *nového kresťanstva* (možno chápať ako spoločnosť či civilizáciu ovplyvnenú duchom kresťanstva na všetkých úrovniach – vrátane politickej, pozn. editora), žiariaceho vierou, pokorného s hierarchickým duchom a čistotou, je jasné, že bude vychádzať predovšetkým z hĺbky srdca. Táto činnosť je vlastná Cirkvi, ktorá učí a vedie ľudí k tomu, aby katolícke učenie milovali a praktizovali. Cirkev je preto dušou Kontrarevolúcie.

6. IDEÁLOM KONTRAREVOLÚCIE JE VYZDVIHNÚŤ CIRKEV

Toto je evidentné. Ak je totiž Revolúcia protikladom Cirkvi, nie je možné nenávidieť Revolúciu (chápanú globálne, nie v niektorých jej izolovaných aspektoch) a bojovať proti nej bez toho, aby *ipso facto* sme sa zároveň neoduševňovali aj za povznesenie Cirkvi.

7. DOSAH KONTRAREVOLÚCIE ISTÝM SPÔSOBOM PREKRAČUJE DOSAH CIRKVI

Chceme tým povedať, že Kontrarevolúcia zahŕňa reorganizáciu celej pozemskej spoločnosti „*Celý svet treba od základov prebudovať*“, povedal Pius XII.⁶⁶ pri pohľade na skazu, ktorú Revolúcia vo svete spôsobila.

Zatiaľ čo na jednej strane kontrarevolučná reorganizácia pozemskej spoločnosti je úloha inšpirovaná učením Cirkvi, na druhej strane zahŕňa nespočetné konkrétne a praktické aspekty, ktoré náležia civilnej spoločnosti. V tomto ohľade Kontrarevolúcia presahuje cirkevný rámec, hoci je vždy zviazaná s Cirkvou, pokiaľ ide o jej Učiteľský úrad a jej sprostredkovanú moc.

8. KAŽDÝ KATOLÍK MÁ BYŤ KONTRAREVOLUCIONÁR?

V miere, v akej je apoštolom, katolík je aj kontrarevolucionárom. Môže však ním byť rôznymi spôsobmi.

A. Implicitný kontrarevolucionár

Môže ním byť implicitne a akoby nevedomky. To je prípad sestry Milosrdenstva v nemocnici. Jej priama činnosť sa zameriava na uzdravenie tiel a predovšetkým na blaho duší bez toho, aby hovorila o Revolúcii a Kontrarevolúcii. Dokonca ani nemusí nič vedieť o existencii, o fenoméne Revolúcie a Kontrarevolúcie. Avšak v miere, v akej bude činiť dušiam dobro, vplyv Revolúcie bude v nich slabnúť. A toto je implicitne vedená Kontrarevolúcia.

B. Modernosť explicitnej kontrarevolučnej činnosti

V dnešnom svete, v ktorom sa protiklad medzi Revolúciou a Kontrarevolúciou čoraz väčší vyostruje, je nanajvýš aktuálne tento fenomén dôkladne poznať a zaujať k nemu inteligentný a energický prístup, aký si okolnosti vyžadujú.

⁶⁶ Pius XII.: Výzva k veriacim Ríma z 10. II. 1952. In: *Discorsi e radiomessagi*, zv. XIII, s. 471.

Preto sa domnievame, že je veľmi žiaduce, aby apoštolát v každom prípade mal výrazne kontrarevolučný zámer a tón.

Inými slovami, sme presvedčení, že moderný apoštol bez ohľadu na oblasť, v ktorej pôsobí, pracuje oveľa účinnejšie, ak pozná históriu Revolúcie vo svojom odbore a vtlačí kontrarevolučnú pečať všetkému, čo robí.

C. Explicitný kontrarevolucionár

Nik však nepopiera, že niektoré osoby sa môžu podujat' na kontrarevolučný apoštolát v katolíckych i nekatolíckych kruhoch. V jeho rámci budú upozorňovať na existenciu Revolúcie, vysvetľovať jej ducha, učiť o nej, pobádať ostatných ku kontrarevolučným aktivitám a organizovať odpor.

Pritom budú venovať svoje úsilie službe osobitnému apoštolátu, ktorý je rovnako prirodzený a záslužný (a určite hlbší), ako úsilie tých, ktorí sa špecializujú na zápas proti iným nepriateľom Cirkvi, ako sú špiritizmus a protestantizmus.

Vyvíjať vplyv v rozmanitých katolíckych i nekatolíckych prostrediach a upozorňovať na negatíva protestantizmu je nepochybne legitímna, rozumná a užitočná aktivita. Podobne budú konať aj katolíci, ktorí sa venujú kontrarevolučnému apoštolátu.

Prípadné excesy v tomto apoštoláte, ku ktorým môže dôjsť rovnako ako v ktoromkoľvek inom, neznehodnocujú princíp, ktorý sme stanovili. Veď „*abusus non tollit usum*“ (zneužívanie neruší právo užívania, rímska právna zásada).

D. Kontrarevolučná činnosť, ktorá nie je apoštolátom

Nakoniec sú kontrarevolucionári, ktorí sa nezaoberajú apoštolátom v prísnom zmysle slova, pretože sa venujú určitým oblastiam, ako je napríklad stranícka politika alebo hospodárska činnosť zameraná na boj proti Revolúcii. Sú to však veľmi dôležité aktivity, na ktoré sa dá pozeráť len so sympatiami.

9. KATOLÍCKA AKCIA A KONTRAREVOLÚCIA

Ak použijeme výraz *Katolícka akcia* vo význame, ktorý mu dal Pius XII. (asociácia združení, ktoré pod vedením cirkevnej hierarchie spolupracujú s jej apoštolátom)⁶⁷, potom z nášho pohľadu je Kontrarevolúcia vo svojich náboženských a mravných aspektoch významnou súčasťou programu zdravej, modernej Katolíckej akcie.

Kontrarevolučnú činnosť môže prirodzene vykonávať jedna osoba alebo tím ľudí ako privátne osoby. S náležitým cirkevným schválením môže táto činnosť dokonca vyústiť do vytvorenia náboženského združenia zameraného na boj proti Revolúcii.

Je zjavné, že kontrarevolučná činnosť v striktné straníckej alebo ekonomickej oblasti nepatrí medzi ciele Katolíckej akcie.

⁶⁷ Hnutie laikov Rímskokatolíckej cirkvi, ktorého cieľom je obrana a šírenie kresťanských hodnôt v spoločnosti prostredníctvom uplatňovania kresťanských zásad vo všetkých oblastiach ľudského života. Rozvinulo sa v 20. a 30. rokoch 20. stor. na podnet pápeža Pia XI., ktorý v encyklike *Ubi arcano* v r. 1922 zadefinoval jeho hlavné poslanie a organizačné usporiadanie. Termín *Katolícka akcia* (KA) ako prvý použil pápež Lev XIII. V našich podmienkach sa KA neujala, lebo tento názov zneužili komunisti, keď v rokoch 1949 – 1951 sa pokúsili rozbiť vnútornú jednotu Cirkvi a v konečnom dôsledku ju postaviť proti Vatikánu vytvorením národnej cirkvi. Túto KA pripravovala cirkevná komisia ÚV KSČ zriadená v apríli 1949. Na jej ustanovujúcej konferencii 10. júna 1949 v Prahe bol vytvorený Ústredný výbor Katolíckej akcie na čele s Ferdinandom Pujmanom a prijaté vyhlásenie *Ohlas českých a slovenských katolíkov veriacim*, pod ktoré sa funkcionári režimu usilovali získať podpisy kňazov a veriacich. Katolícki biskupi v Č-SR však Katolícku akciu odmietli a vydali pastiersky list *Hlas biskupov a ordinárov v hodine veľkej skúšky*, ktorý sa mal 19. júna 1949 čítať vo všetkých kostoloch. Štátna moc sa tomu snažila zabrániť a bezpečnostné orgány mnohé tieto listy kňazom zhabali. Vatikán 20. júna 1949 odsúdil Katolícku akciu ako rozkolnícku a exkomunikoval všetkých, ktorí sa k nej pripojili. Skonfiškovanie pastierskych listov odštartovalo vlnu nepokojov a vzbúr. K najvyhrotenejšej situácii došlo koncom júna a začiatkom júla 1949, keď veriaci z obáv pred zatýkaním kňazov strážili fary, bránili štátnym orgánom vstúpiť do obcí a postavili sa na odpor aj jednotkám armády, bezpečnosti a ľudových milícií. Stovky osôb boli zatknuté, vyšetrované a súdené. Vyhrotené protesty donútili predstaviteľov režimu Katolícku akciu zastaviť. Začiatkom 50. rokov 20. stor. nahradilo Katolícku akciu prežijomné Mierové hnutie katolíckeho duchovenstva. (podľa www.beliana.sav.sk)

10. KONTRAREVOLÚCIA A NEKATOLÍCI

Môže Kontrarevolúcia spolupracovať s nekatolíkmi? Môžeme vôbec hovoriť o kontrarevolučných protestantoch, moslimoch, atď.? Odpoveď musí byť veľmi opatrná a vyvážená. Mimo Cirkvi niet autentickej Kontrarevolúcie.⁶⁸ Môže sa však stať, že niektorí protestanti či moslimovia si začnú uvedomovať a vnímať všetku zlobu Revolúcie a postaví sa proti nej, niekedy aj veľmi energicky. Ak sa otvorí milosti, môžu sa stať vynikajúcimi katolíkmi a následne efektívnymi kontrarevolucionármi. Dovtedy kladú odpor (aspoň do istej miery) Revolúcii, ba dokonca ju môžu prinútiť na ústup. Nie sú to však kontrarevolucionári v pravdivom zmysle slova. Ich spoluprácu možno, ba treba privítať s náležitou opatrnosťou v súlade so smernicami Cirkvi. Katolíci však musia mať na pamäti napomenutie pápeža svätého Pia X. ohľadom interkonfesijných združení: „*V podstate, ak pominieme ostatné body, nebezpečenstvá, ktorým je alebo môže byť vystavená v takýchto združeniach integrita viery našich veriacich a poslušnosť zákonom a predpisom katolíckej Cirkvi, sú nepochybne vážne.*“⁶⁹

Medzi nekatolíkmi by sa náš apoštolát mal zameriavať na tých, ktorí majú kontrarevolučné tendencie.

⁶⁸ Pozri vyššie, č. 5.

⁶⁹ Sv. PIUS X.: Encyklika *Singulari Quadam* z 24. IX. 1912. In: AAS, zv. IV, s. 659.

III. ČASŤ

REVOLÚCIA A KONTRAREVOLÚCIA – – PO DVADSIATICH ROKOCH⁷⁰

⁷⁰ V roku 1976 bol autor požiadaný, aby napísal predslov k tretiemu talianskemu vydaniu tohto diela. Namiesto toho považoval za vhodnejšie predložiť verejnosti analýzu vývoja revolučného procesu za takmer dvadsať rokov od prvého vydania. Preto pridal túto tretiu časť, ktorá vyšla aj v Brazílii v januári 1977. V roku 1992, po páde železnej opony, autor aktualizoval túto časť o niektoré ďalšie komentáre.

I. KAPITOLA

REVOLÚCIA: USTAVIČNE SA MENIACI PROCES

Od prvého vydania *Revolúcie a Kontrarevolúcie* v roku 1959 uplynula dlhá doba bohatá na udalosti a je namieste položiť si otázku, či je potrebné k témam, ku ktorým sa vyjadruje, niečo dodávať. Odpoveď môže byť iba kladná a čitateľ si ju môže v ďalšej časti prečítať.

1. Revolúcia a Kontrarevolúcia a TFP (*Tradição, Família e Propriedade*): dvadsať rokov aktivity a zápasov

„Po dvadsiatich rokoch“ – pri písaní týchto poznámok sa nám v myslí vynoril názov románu Alexandra Dumasa – kedysi veľmi obľúbeného medzi brazílskymi tínedžermi, čo je už minulosťou, pretože vďaka hlbším psychologickým zmenám tento druh literatúry vyšiel z módy.

Od prvého vydania (1959) vyšla táto publikácia vo viacerých vydaniach.⁷¹ Po dvadsiatich rokoch však vyvstáva otázka: Sú v ustavične sa meniacom svete ešte aktuálne problémy Revolúcie a Kontrarevolúcie?

Cieľom našej práce nebolo problematiku Revolúcie a Kontrarevolúcie rozoberať na akademickej úrovni. Písali sme ju aj ako príručku pre asi stovku mladých Brazílčanov, ktorí nás požiadali, aby sme im pomohli zorientovať sa v otázkach, s ktorými zápasili, a nasmerovať ich úsilie na riešenie problémov, pred ktorými stáli. Táto malá

⁷¹ *Revolúcia a Kontrarevolúcia* vyšla doteraz v siedmich jazykoch v trinástich krajinách s celkovým nákladom viac ako 125 000 exemplárov.

skupina sa stala jadrom budúcich spoločností TFP, ktoré sa čoskoro stali celonárodným hnutím v celej Brazílii, ktorá má rozlohu kontinentu. Vďaka priaznivým okolnostiam postupne vznikali a rozvíjali sa analogické organizácie v celej Južnej Amerike. To isté sa stalo neskôr v Spojených štátoch, Kanade, Španielsku a Francúzsku. Intelektuálna spriaznenosť a sľubné srdečné vzťahy začali spájať túto veľkú rodinu organizácií s osobnosťami a združeniami v iných európskych krajinách. Vo Francúzsku spoločenstvo *Tradition, Famille, Propriété* bolo založené v roku 1973 v Paríži a venuje sa rozvíjaniu a rozširovaniu vznikajúcich kontaktov.

Tých takmer dvadsať rokov bolo obdobím rastu, ale aj intenzívneho kontrarevolučného boja.

V boji proti Revolúcii boli dosiahnuté významné výsledky. Všetky ich nebudeme menovať,⁷² iba uvedieme, že TFP (alebo podobné združenie pod iným názvom) v každej krajine, kde pôsobí, neúnavne bojuje proti Revolúcii, presnejšie povedané proti progresivizmu v duchovnej sfére a komunizmu v svetskej. Ozajstný boj proti komunizmu zahŕňa aj boj proti všetkým formám socializmu, pretože sú to iba prípravné fázy, či lepšie povedané larválne štádiá, formy komunizmu. Tento boj bol vždy vedený v súlade s princípmi, cieľmi a štandardmi v II. časti tejto práce.⁷³

Dosiahnuté výsledky dokazujú jej relevantnosť, pokiaľ ide o späťtosť tém Revolúcie a Kontrarevolúcie.

⁷² Pozri napr. knihu *Um homem, uma obra, uma gesta – Homenagem das TFPs a Plinio Corrêa de Oliveira* (São Paulo: Edições de Amanhã, 1989), ktorá obsahuje podrobné historické údaje o brazílskej TFP a kanceláriách TFP v 26 krajinách na piatich kontinentoch.

⁷³ Pokiaľ ide o boj proti novším formám socializmu, pozornosť si zasluhuje štúdia prof. Plinia Corrêu de Oliveiru, *Čo znamená samosprávny socializmus pre komunizmus: bariéru či premostenie?* zverejnená v roku 1982 (vyšla v 50 najvýznamnejších novinách a časopisoch Západu v celkovom náklade viac ako 33 miliónov výtlačkov). Friedrich Hayek, nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu, adresoval autorovi osobný list, v ktorom mu vyslovil hlboké uznanie.

2. Je Revolúcia a Kontrarevolúcia v ustavične sa meniacom svete ešte aktuálna? Odpoveď je kladná

Zatiaľ čo na šiestich kontinentoch pribúdali nové vydania i plody Revolúcie a Kontrarevolúcie,⁷⁴ svet – poháňaný revolučným procesom, ktorý v ňom dominuje už štyri storočia – prešiel takými prudkými a hlbokými zmenami, že pri príprave nového vydania vyvstáva otázka, či kvôli týmto zmenám netreba v nej niečo zmeniť či doplniť k tomu, čo sme napísali v roku 1959.

Revolúcia a Kontrarevolúcia spadá do teoretickej i do teoreticko-praktickej oblasti blízkej čistej teórii. Nemalo by nás teda prekvapovať, že podľa nášho názoru sa žiadna z udalostí neukázala taká významná, aby kvôli nej bolo potrebné meniť obsah tejto práce.

Nesporne mnohé z metód a štýlov činnosti, ktoré používa brazílska TFP, subjekt, ktorý sa zrodil v roku 1959, a jej sesterské organizácie, boli zmenené či prispôsobené novým okolnostiam a iné boli zavedené. Keďže však všetky tieto metódy a štýly sú praktického charakteru, Revolúcia a Kontrarevolúcia sa nimi nezaobera. Preto v texte nie je potrebné nič meniť.

Napriek tomu by sme mali čo robiť, keby sme Revolúciu a Kontrarevolúciu chceli spojiť s novými horizontmi, ktoré otvára história. Jednoduchý dodatok by však nestačil. Myslíme si, že užitočnejšie bude ukázať panorámu svetového diania a intrigy Revolúcie za posledné desaťročia, aby čitateľ mohol ľahšie spojiť obsah knihy s realitou, v ktorej žije. Práve o toto sa budeme usilovať.

⁷⁴ Oliveirova *Revolúcia a Kontrarevolúcia* bola rozšírená aj v Austrálii, Južnej Afrike, na Filipínach a na Novom Zélande.

II. KAPITOLA

VRCHOL A KRÍZA TRETEJ REVOLÚCIE

1. VRCHOL TRETEJ REVOLÚCIE

Ako sme videli,⁷⁵ tri veľké revolúcie predstavujú tri etapy postupného ničenia Cirkvi a kresťanskej civilizácie: v 16. storočí to boli humanizmus, renesancia a protestantizmus (Prvá revolúcia); v 18. storočí Francúzska revolúcia (Druhá revolúcia); a v druhej dekáde 20. storočia komunizmus (Tretia revolúcia).

Tieto tri revolúcie možno chápať iba ako súčasť obrovského celku, ktorým je Revolúcia.

Pretože Revolúcia je proces, je jasné, že od roku 1917 až do súčasnosti (čiže do roku 1976) napredovala ako Tretia revolúcia. A v tretej štvrtine 20. storočia dosiahla svoj vrchol.

KRÍZA TRETEJ REVOLÚCIE: OVOCIE MARXISTICKÝCH UTÓPIÍ⁷⁶

Postupom času možno celkový náčrt tohto vrcholu predstaviť z pohľadu územnej expanzie a počtu obyvateľov krajín úplne podriadených komunistickým režimom, alebo z hľadiska neuveriteľného rozsahu červenej medzinárodnej propagandistickej mašinérie a významu komunistických strán v západnom svete, či z dôvodu infiltrácie komunistických trendov do kultúr týchto krajín.

⁷⁵ Porov. Úvod a I. časť, III. kapitola, bod 5, A – D.

⁷⁶ Pridané autorom v roku 1992 k vydaniu v roku 1976.

Tieto faktory – umocnené globálnou panikou nad jadrovou hrozbou, ktorú sovietska agresivita vzbudzovala na všetkých kontinentoch – viedli k politike takmer univerzálnej kapitulácie pred Moskvou: *Ostpolitik* Nemecka a Vatikánu, nadšenie pre bezpodmienečné odzbrojovanie a pacifizmus, šírenie politických sloganov a fráz, ktoré vymýšľali početné skupiny nekomunistickej buržoázie vyhlasujúce neodvratnosť víťazstva komunizmu, ktorému vraj patrí budúcnosť.

Azda sme všetci nežili pod týmto psychologickým tlakom ľavicového optimizmu, ktorý bol záhadný ako sfinga pre pohodlných centristov a hrozný ako leviatan pre tých, ktorí podobne ako TFP a prívrženci „Revolúcie a Kontrarevolúcie“ v mnohých krajinách jasne vnímali „apokalypsu“, ku ktorej to všetko viedlo?

Ako málo bolo tých, ktorí postrehli, že tento leviatan bol nositeľom prehlbujúcej sa krízy, ktorú nedokázal prekonať, pretože bola nevyhnutným plodom marxistických utórií!

Zdá sa, že táto stupňujúca sa kríza viedla k rozkladu *leviatana* (morská obluda spomínaná v knihe *Jób* 3,8; 40,25 a 41,1-26). Ako však ďalej uvidíme, tento rozklad vytvoril vo svete ešte smrtonosnejšiu klímu.

Pokračovanie textu z roku 1976:

Z hľadiska veľkosti územia a počtu obyvateľov pod komunistickou nadvládou, môžeme povedať, že Tretia revolúcia vládne svetovej ríši, aká v dejinách nemá obdobu. Táto ríša predstavuje faktor nestability a nejednoty medzi najväčšími nekomunistickými krajinami. Vodcovia Tretej Revolúcie navyše držia v rukách nitky, ktorými manipulujú v celom nekomunistickom svete komunistické strany a širokú sieť kryptokomunistov, parakomunistov a užitočných idiotov infiltrovaných nielen do nekomunistických, socialistických a iných strán, ale aj do cirkví,⁷⁷ odborov, kultúrnych združení, bánk,

⁷⁷ Hovoríme tu o prenikaní komunizmu do cirkví. Treba povedať, že takáto infiltrácia predstavuje najväčšie nebezpečenstvo pre svet, najmä ak sa týka svätej

tlače, televízie, rozhlasu, filmového priemyslu, a pod. A k tomu ešte Tretia revolúcia mimoriadne šikovne, ako to neskôr vysvetlíme, ovláda taktiku psychologickéj vojny. Pomocou tejto taktiky komunizmus dokázal uspať verejnú mienku západného nekomunistického sveta do apatickeho hlbokého spánku. Vďaka tejto taktike sa Tretia revolúcia môže dopracovať k ešte pozoruhodnejším úspechom, ktoré ešte viac zmätú pozorovateľov analyzujúcich udalosti zvonku.

Zotrvačnosť – ak nie priam ostentatívna a široká spolupráca – toľkých „demokratických“ vlád a rafinovaných súkromných spoločností na Západe s mocným komunizmom ukazuje odpudivý globálny obraz súčasného sveta.

Ak by za týchto podmienok pokračoval revolučný proces ako doteraz, z ľudského hľadiska je celosvetový triumf Tretej revolúcie takmer nevyhnutný. Za aký čas? Mnohí zblednú, keď im čisto hypoteticky povieme, že za dvadsať rokov. Toto obdobie sa im zdá prekvapivo krátke. Kto však môže zaručiť, že k nemu nedôjde za desať alebo päť rokov alebo ešte skôr?

Blízkosť, ba hrozba obrovskej katastrofy v roku 1976 je bezpochyby jedným zo znakov svedčiacich o zmene svetovej situácie oproti roku 1959.

A. Na ceste k svojmu vrcholu sa Tretia revolúcia starostlivo vyhýbala globálnym a zbytočným dobrodružstvám

Aj keď v rukách inšpirátorov Tretej revolúcie je rozhodnutie kedykoľvek sa pustiť do dobrodružstva dobytia sveta spojeného so sériou vojen, politických krokov, hospodárskych kríz a krvavých revolúcií, je zrejmé, že takýto krok je vysoko riskantný. Inšpirátori

apoštolskej Katolíckej cirkvi, ktorá nie je iba „jednou z cirkví“. Je to jediná živá a opravdivá Cirkev živého a opravdivého Boha, jediná mystická nevesta nášho Pána Ježiša Krista. Oproti iným cirkvám nie je len najkrajším a najžiarivejším diamantom medzi menšími a menej žiarivými diamantmi, ale jediným pravým diamantom medzi sklenenou bižutériou.

Tretej revolúcie akceptujú tieto riziká iba v nevyhnutnom (z ich pohľadu) prípade.

Vytrvalé pridržiavanie sa klasických metód naozaj priviedlo komunizmus na vrchol jeho moci, pričom revolučný proces bol vystavený iba minimálnym a kalkulovaným rizikám. Je pochopiteľné, že hoci vodcovia Revolúcie túžia po ovládnutí sveta, vyhýbajú sa zbytočným a nevypočítateľným rizikám nenapraviteľných katastrof, ktoré by nevyhnutne hrozili pri každom dobrodružnom kroku.

B. Dobrodružstvo v ďalších fázach Tretej revolúcie?

Úspešnosť klasických metód Tretej revolúcie je ohrozená nepriaznivými psychologickými okolnosťami, ktoré počas posledných dvadsiatich rokov výrazne zosilneli. Donútia tieto okolnosti komunizmus k väčšej rozhodnosti?

„PERESTROJKA A GLASNOŠŤ“: DEMONTÁŽ TRETEJ REVOLÚCIE ALEBO METAMORFÓZA KOMUNIZMU?⁷⁸

Na konci roku 1989 sa najvyšší vodcovia svetového komunizmu rozhodli, že nadišiel čas začať najväčší politický manéver komunizmu.

Manéver mal spočívať v rozbití Berlínskeho múru a zvalení železnej opony. Časovo to malo kolidovať so zavádzaním „liberalizačných“ programov *glasnosti* (1985) a *perestrojky* (1986) tak, aby sa urýchlila zdanlivá demontáž Tretej revolúcie v Sovietskom impériu. Na druhej strane táto demontáž mala získať pre jej najväčšieho iniciátora a vykonávateľa Michaila Gorbačova hlboké sympatie a bezhraničnú dôveru západných vlád i mnohých súkromných ekonomických potentátov Západu.

Od nich mohol Kremľ očakávať masívny prílev finančných prostriedkov do svojich prázdnych pokladníc. Splnenie týchto oča-

⁷⁸ Pridané autorom v roku 1992.

kávaní umožnilo Gorbačovovi a jeho tímu pokračovať v plavbe s rukou na kormidle, v mori chudoby, záhaľčivosti a nečinnosti, voči ktorému nešťastné ruské obyvateľstvo, donedávna úplne poddané štátnemu kapitalizmu, naďalej zaujíma znepokojivo pasívny postoj. Táto pasivita prispieva k prehlbovaniu apatie a chaosu a možno dokonca k vzniku vnútornej krízy, ktorá by mohla prerásť do občianskej alebo svetovej vojny. (Vo februári 1990 autor vydal manifest pod názvom *Komunizmus a antikomunizmus na prahu posledného desaťročia tohto storočia*. Vážne otázky adresované komunistickým vodcom na Východe aj na Západe týkajúce sa perestrojky boli zverejnené v 21 novinách ôsmich krajín a mali veľký ohlas, najmä v Taliansku.)

Taká bola situácia v čase, keď senzačné a dosť nejasné udalosti v auguste 1991, ktorých hlavnými aktérmi boli Gorbačov, Jelcin a ďalší, otvorili cestu transformácii ZSSR na voľnú konfederáciu štátov a potom k jej rozpusteniu.

Hovorí sa o možnom páde režimu Fidela Castra na Kube a možnosti zaplavenia západnej Európy hordami hladných ľudí z Východu či z Maghrebu. Ojedinelé pokusy biednych Albáncov preniknúť do Talianska by mohli byť predzvesťou tejto novej „barbarskej invázie“.

Na Pyrenejskom polostrove, rovnako ako v iných častiach Európy, ľudia spájajú tieto hypotézy s prítomnosťou čoraz väčšieho množstva moslimov, ktorí boli v minulých rokoch ľahkomyselne prijatí na viacerých miestach kontinentu, ako aj s projektom vybudovania mostu cez Gibraltár spájajúceho severnú Afriku so španielskym územím, čo povzbudí ďalších moslimov k ceste do Európy.

Medzi pádom Berlínskeho múru a výstavbou tohto mosta by bola zaujímavá podobnosť: jedno i druhé by otvorilo európsky kontinent inváziám podobným tým, ktoré víťazne odrazil Karol Veľký, tzn. barbarským alebo polobarbarským nájazdom z Východu i moslimských hôrd z južných oblastí európskeho kontinentu.

Dalo by sa povedať, že scenár spred obdobia stredoveku sa opakuje. Napriek tomu tu čosi chýba: zanietená viera katolíckeho oby-

vateľstva, ktoré by čelilo obidvom týmto inváziám. Predovšetkým tu chýba ktosi: kde dnes nájdeme človeka ako bol Karol Veľký?

Ak by sme si predstavili ďalší vývoj týchto hypotéz, rozsah a dramatickosť ich následkov by nás určite udivili. Tento celkový pohľad však zďaleka nezahrňa všetky dopady, o ktorých dnes hovoria experti rôznych intelektuálnych kruhov a objektívnych médií.

Ide napríklad o prehlbujúce sa protiklady medzi spotrebiteľskými a chudobnými krajinami, čiže medzi bohatými priemyselnými krajinami a národmi, ktoré sú iba producentmi surovín.

Tento protiklad by mohol vyústiť do globálneho konfliktu medzi dvoma ideologickými skupinami: prvou, ktorá sa usiluje o neobmedzené obohacovanie sa, a druhou založenou na minimálnom konzume. Tento eventuality konflikt privádza na myseľ Marxom ohlasovaný triedny boj. Preto prirodzene vyvstáva otázka: Bude tento boj v globálnom meradle podobný konfliktu, ktorý si Marx pôvodne predstavoval ako sociálno-ekonomický jav v rámci národov, konflikt charakteristický pre každú krajinu, do ktorého by bol zapojený každý národ?

Bola by v takomto prípade vojna medzi Prvým a Tretím svetom zámenkou, vďaka ktorej by sa transformovaný marxizmus – haniaci sa za svoj katastrofálny sociálno-ekonomický úpadok – pokúsil s novými šancami na úspech dosiahnuť konečné víťazstvo? Víťazstvo, ktoré doteraz unikalo Gorbačovovi, ktorý hoci nebol fachmanom, bol aspoň bardom a eskamotérom *perestrojky*...

Áno, *perestrojky*, ktorá je nepochybne vylepšením komunizmu, ako pripustil jej autor v propagandistickej eseji *Perestrojka: nové myslenie pre našu krajinu a svet*:

„Cieľom tejto reformy je zabezpečiť prechod od nadmerne centralizovaného systému riadenia založeného na príkazoch k demokratickému riadeniu založenému na spojení demokratického centralizmu a samosprávnosti.“

A čo je táto samosprávnosť, ak nie „najvyšší cieľ sovietskeho štátu“, ako sa uvádza v preambule ústavy bývalého ZSSR?

Pokračovanie textu z roku 1976:

2. NEOČAKÁVANÉ PREKÁŽKY PRI UPLATŇOVANÍ KLASICKÝCH REVOLUČNÝCH METÓD III. REVOLÚCIE

A. Pokles presvedčovacej sily

Predovšetkým sa pozrime na okolnosti, za ktorých by komunizmus bol nútený pustiť sa do riskantného dobrodružstva.

Prvou z nich je pokles presvedčovacej sily komunistického prozelytizmu.

Boli časy, keď hlavnou metódou získavania sympatizantov medzinárodného komunizmu bola otvorená tvrdá agitácia.

Z dôvodov, ktoré by sme mohli dlho vymenovávať, je dnes verejná mienka takmer na celom Západe odolná voči takejto agitácii. Presvedčovacia sila otvorenej doktrínálnej propagandy a komunistickej dialektiky viditeľne zoslabla.

To vysvetľuje, prečo v dnešnej dobe je komunistická propaganda čoraz maskovanejšia, mäkšia a pozvoľnejšia. Jej maskovanie má dnes formu roztrúsených a kamuflovaných marxistických princípov šírených prostredníctvom socialistickej literatúry, alebo implantovania do upadajúcej kultúry establišmentu určitých princípov, ktoré ako semená neskôr prinesú plody, ktorými bude postupné podvedomé prijímanie komunistickej doktríny v celej jej šírke.⁷⁹

B. Úpadok revolučného vodcovstva

Tento pokles priamej presvedčovacej sily Červeného kréda medzi masami, o čom svedčí aj uchyľovanie sa k nepriamym, prácnejším a rafinovanejším metódam, je sprevádzaný proporcionálnym úpadkom revolučnej vodcovskej sily komunizmu. Ako sa tieto sprievodné javy prejavujú a k akým výsledkom vedú?

⁷⁹ Porov. PLINIO CORRÊA DE OLIVEIRA: *Trasbordo ideologico inavertito e dialogo*. Tal. preklad. Neapol : Edizione de L'Alfiere, 1970.

– *Nenávisť, triedny boj, Revolúcia*

Komunistické hnutie je v podstate Revolúciou zrodenu z triednej nenávisti. Násilie je metóda, ktorá jej je najvlastnejšia. Je to priama a bleskurýchla metóda, od ktorej vodcovia komunizmu očakávali maximálne výsledky s minimálnym rizikom v čo najkratšom čase.

Táto metóda predpokladá schopnosť komunistických strán vystupovať ako vedúca sila, vďaka ktorej v minulosti dokázali vzbudzovať nespokojnosť, premieňať ju na nenávisť a túto nenávisť ďalej organizovať do obrovského sprisahania a tak deštruktívnou silou tejto nenávisti zničiť existujúci poriadok a nastoliť komunizmus.

– *Slabne podnecovanie nenávisti i pripravenosť použiť násilie*

Komunisti už tak nedokážu podnecovať nenávisť.

Nebudeme sa tu rozpisovať o komplexných príčinách tohto faktu. Stačí, keď povieme, že v posledných dvadsiatich rokoch násilie prinášalo komunistom čoraz menej úžitku. Pripomeňme neúspech partizánskych vojen a terorizmu, ktorý sa rozšíril z Kuby do celej Latinskej Ameriky.

Je pravda, že v Afrike násilie strháva takmer celý kontinent ku komunizmu. Táto skutočnosť však prezrádza veľmi málo o trendoch verejnej mienky vo zvyšku sveta. Ide o to, že kvôli primitivizmu väčšiny domorodého obyvateľstva afrického kontinentu je jeho situácia veľmi zvláštna, a tak ju nemožno s ničím porovnať. V tomto prípade sa stávajú prívržencami násilia ani nie tak z ideologických dôvodov, ako skôr z hnevu nad kolonializmom, ktorý komunistická propaganda svojou prefíkanosťou dokázala využiť.

– *Plod a dôkaz tohto úpadku: Tretia revolúcia sa začína usmievat'*

Najzrejmjším dôkazom toho, že v posledných dvadsiatich či tridsiatich rokoch Tretia revolúcia stráca schopnosť vzbudzovať a usmerňovať revolučnú nenávisť, je jej vlastná metamorfóza.

Počas poststalinistického odmäku si Tretia revolúcia nasadila usmievavú masku, predstierala zmenu mentality i postoja a otvori-

la sa každej spolupráci s protivníkmi, ktorých predtým chcela násilím zničiť.

Na medzinárodnej scéne Revolúcia postupne prešla od studenej vojny k mierovému spolunažívaniu, potom k „pádu ideologických bariér“ a nakoniec k otvorenej spolupráci s kapitalistickými mocnosťami, ktorá sa v propagandistickom jazyku nazýva *Ostpolitik* alebo *détente*.

V rôznych západných krajinách sa politika „natiahnutej ruky“, ktorá bola v ére Stalina iba trikom zameraným na oklamanie menšinových katolíckych ľavičiarov, zmenila na skutočné uvoľnenie v kontaktoch komunistov s prokapitalistami – ideálny prostriedok, ktorý používali červení na nadviazanie srdečných vzťahov a neúprimné zbližovanie so všetkými protivníkmi, či už v duchovnej alebo svetскеj oblasti. Z toho vznikol rad „družobných“ taktík, napríklad taktika „spoločníkov na ceste“ (tzv. *fellow travellers*), legalistického „eurokomunizmu“ (prívetivého a opatrného voči Moskve), taktika „historického kompromisu“ a pod.

Ako sme už povedali, všetky tie triky sú vodou na mlyn Tretej revolúcie, aj keď pomaly a postupne, v závislosti od tisícov faktorov.

Na vrchole svojej moci prestala Tretia revolúcia hroziť a útočiť, a začala sa usmievať a prosiť. Prestala dupať v kozáckych čižmách, aby postupovala radšej pomaly a nenápadne. Opustila priamu cestu, ktorá je vždy najkratšia, a zvolila si kľukatú cestu poznačenú neistotou.

Aká ohromná zmena za dvadsať rokov!

C. Námetka: úspechy komunistov v Taliansku a vo Francúzsku

Niektó však môže namietat, že úspechy tejto taktiky v Taliansku a vo Francúzsku (1976) vyvracajú tvrdenie, že v slobodnom svete je komunizmus na ústupe, alebo aspoň, že úspech dnešného usmievať sa komunizmu je neporovnateľný s postupom ponurého komunizmu Leninovej a Stalinovej éry.

Na túto námietku treba predovšetkým povedať, že nedávne všeobecné voľby vo Švédsku, západnom Nemecku a Fínsku, ako aj miestne voľby a súčasná nestabilita labouristickej vlády v Anglicku jasne naznačujú, že program socialistického „raja“, komunistického násilia a pod., pre široké masy už nie je príťažlivý.⁸⁰ Existujú jasné náznaky, že príklad týchto krajín už začal mať odozvu medzi týmito dvoma veľkými katolíckymi národmi západnej Európy, čo škodí napredovaniu komunizmu. Podľa nášho názoru zdanlivé úspechy talianskych komunistov a francúzskych socialistov (nehovoriac o francúzskych komunistoch) stoja na veľmi slabých nohách.

Ani jedna strana neprofitovala iba z hlasov svojho elektorátu. Bezpochyby podpora významného počtu katolíkov (iba história raz ukáže jej skutočný význam v celom rozsahu) vzbudila atmosféru prehnanej ilúzie, ale aj slabosti, apatie i spoluviny v súvislosti s Talianskou komunistickou stranou. Nárast počtu voličov komunistickej strany, z ktorých mnohí určite nie sú komunistickými voličmi, je odzrkadlením týchto prekvapivých neprirodzených okolností. Nemali by sme zabúdať ani na priamy či nepriamy vplyv určitých krézusov na hlasovanie. Ich očividne kolaborantský postoj ku komunizmu

⁸⁰ Takáto široká averzia voči socializmu v západnej Európe – hoci svoju novú vitalitu odvodzuje nie z pravice, ale zo stredu – má nepochybne svoj význam v boji medzi Revolúciou a Kontrarevolúciou. Je to preto, lebo keď európsky socializmus vníma, že stráca svojich priaznivcov, jeho vodcovia budú nútení navonok prejavovať svoj odstup od komunizmu, ba dokonca aj nedôveru. Na druhej strane centristické frakcie, aby ich voliči nepovažovali za socialistické, budú musieť svoj antikomunizmus dávať najavo ešte razantnejšie než socialisti. A pravé krídlo centra bude musieť vyhlasovať, že bojuje proti socializmu.

Inými slovami, medzi priaznivcami ľavicových a centristických frakcií uprednostňujúcich spoluprácu s komunizmom sa deje to isté čo s vlakom, keď lokomotíva prudko zabrzdí. Najbližší vagón dostane prvý náraz a zostane odrazený v protismere jazdy. Tento vagón udrie do ďalšieho vozňa s podobným účinkom, a tak to pokračuje až do posledného vozňa.

Bude súčasný nárast protisocialistickej alergie prvým prejavom hlbšieho javu – trvalého oslabenia revolučného procesu? Alebo pôjde iba o dočasný a nevýrazný kľč zdravého rozumu v súčasnom chaose? To, čo sa stalo doteraz, ešte neumožňuje zodpovedať tieto otázky.

umožňuje volebné ťahy, z ktorých zjavne ťaží Tretia revolúcia. To isté možno povedať aj pokiaľ ide o Francúzsku socialistickú stranu.

3. TRANSFORMOVANÁ NENÁVIŠŤ A NÁSILIE PLODIA TOTÁLNU REVOLUČNÚ PSYCHOLOGICKÚ VOJNU

Aby sme lepšie pochopili dopad týchto obrovských zmien, ku ktorým došlo v rámci Tretej revolúcie za posledných dvadsať rokov, je potrebné dôkladne analyzovať revolučnú psychologickú vojnu, do ktorej súčasný komunizmus vkladá veľké nádeje.

Napriek tomu, že medzinárodný komunizmus – ako sme už povedali – sa zrodil z nenávisťi a svojou vnútornou logikou je zameraný na používanie násilia vo vojnách, revolúciách a atentátoch – vďaka hlbokým zmenám vo verejnej mienke bol donútený maskovať svoju nenávišť a predstierať, že sa zriekol vojen a revolúcií.

Ak by toto zrieknutie sa vojen a revolúcií bolo úprimné, medzinárodný komunizmus by tým poprel a zničil sám seba.

To však je ďaleko od pravdy. Komunizmus používa úsmev iba ako zbraň agresie a vojny. Násilie nevylučuje, ale prenáša ho z oblasti fyzickej a hmatateľnej do nehmotnej sféry psychologického pôsobenia. Jeho cieľ: postupné a takmer nepostrehnuteľné víťazstvo v dušiach, ktoré za daných okolností bolo nedosiahnuteľné otvoreným použitím klasických metód.

Samozrejme, nemáme na mysli ojedinelé a sporadické akcie v duchovnej oblasti. V prvom rade hovoríme o skutočnej dobyvateľskej vojne, prirodzene, psychologickej, ale totálnej a zameranej na celého človeka a na všetkých ľudí vo všetkých krajinách.

REVOLUČNÁ PSYCHOLOGICKÁ VOJNA: KULTÚRNA REVOLÚCIA A REVOLÚCIA TENDENCIÍ ⁸¹

Počnúc študentskou rebéliou na parížskej Sorbonne v máji 1968 mnoho socialistických a marxistických autorov všeobecne uznalo potrebu revolúcie, ktorá by pripravila cestu pre politické a sociálno-ekonomické zmeny ovplyvňovaním každodenného života, zvykov, mentality, spôsobov bytia, cítenia a života. Táto verzia revolučnej psychologickkej vojny je známa ako kultúrna revolúcia.

Podľa týchto autorov iba hlboko psychologická revolúcia tendencií dokáže zmeniť mentalitu, ktorá umožní zaviesť rovnostársku utópiu. Bez tejto mentálnej zmeny táto revolučná zmena a z nej vyplývajúce „štrukturálne transformácie“ nebudú udržateľné.

Toto chápanie kultúrnej revolúcie je zarážajúco podobné tomu, čo sme vo vydaní Revolúcie a Kontrarevolúcie z roku 1959 nazvali „Revolúciou v tendenciách.“⁸²

Pokračovanie textu z roku 1976:

Trváme na tom, že ide o totálnu revolučnú psychologickú vojnu.

Psychologická vojna je v podstate zameraná na psychiku človeka a je rozpracovaná do najmenších detailov.

Je zameraná na všetkých ľudí: prívržencov i sympatizantov Tretej revolúcie, na neutrálne osoby, ba dokonca aj na odporcov.

Využíva všetky možné prostriedky, aby každú sociálnu skupinu, ba dokonca každého človeka aspoň trochu priblížila ku komunizmu. A to v každej oblasti: v náboženskom, politickom, sociálnom a ekonomickom presvedčení, v kultúrnych postojoch, v umeleckých preferenciách, v spôsoboch bytia a konania v rodine, na pracovisku a v spoločnosti.

⁸¹ Pridané autorom v roku 1992.

⁸² Porov. I. časť, V. kapitola.

A. Dva veľké ciele revolučnej psychologickej vojny

Tretia revolúcia dnes zápasí s ťažkosťami pri získavaní ideologických stúpencov. Najplodnejšia sa ukazuje jej aktivita zameraná nie na priateľov a sympatizantov, ale na neutrálne osoby a vyslovených protivníkov s cieľom:

- a) neutrálne osoby oklamať a pomaly uspať;
- b) protivníkov kde sa len dá rozdeľovať, rozbíjať, izolovať, zastrašovať, hanobiť, prenasledovať a blokovať.

Toto sú podľa nášho názoru dva hlavné ciele revolučnej psychologickej vojny.

Týmto spôsobom Tretia revolúcia dokáže zvíťaziť ani nie tak vďaka novým priateľom, ktorých získa, ako skôr zničením svojich protivníkov.

Samozrejme, komunizmus na vedenie tejto vojny mobilizuje všetky prostriedky, aké len má na Západe k dispozícii vďaka vyvrcholeniu ofenzívy Tretej revolúcie.

B. Totálna revolučná psychologická vojna: dôsledok krízy Tretej Revolúcie a súčasné problémy

Totálna revolučná psychologická vojna je teda kombináciou dvoch protichodných faktorov: na jednej strane komunizmus získal vplyv na takmer každom kľúčovom mieste západnej civilizácie, na strane druhej výrazne stratil svoju presvedčujúcu silu v hlbších vrstvách západnej verejnej mienky a prestal byť vedúcou silou.

4. PSYCHOLOGICKÁ OFENZÍVA TRETEJ REVOLÚCIE V CIRKVI

Psychologickú vojnu nemožno opísať bez dôkladného preskúmania jej vývoja v samotnej duši Západu, teda v kresťanstve, presnejšie v katolíckom náboženstve, ktoré je kresťanstvom v jeho absolútnej plnosti a jedinečnej autenticke.

A. Druhý vatikánsky koncil

Z pohľadu *Revolúcie a Kontrarevolúcie* bolo najväčším úspechom usmievajúceho sa poststalinistického komunizmu tajomné, znepokojujúce, neuveriteľné a apokalypticky tragické mlčanie II. vatikánskeho koncilu o komunizme.

Tento koncil chcel byť pastoračný, nie dogmatický. V skutočnosti nemal dogmatický význam. Keďže sa nevyjadril ku komunizmu, môže vojsť do dejín ako nepastoračný koncil v plnom zmysle slova.

Ako tomu rozumieť?

Predstavme si obrovské živoriace stádo pasúce sa na chudobných a neúrodných poliach, ovce ktoré sú napádané zo všetkých strán rojmi včiel, ôs i dravými vtákmi.

Pastieri začnú polia zavražďovať a odháňať roje a vtáky. Možno túto činnosť nazvať pastoračnou? Teoreticky určite áno. Ak by však stádo prepadla svorka hladných vlkov – mnohí z nich v ovčích kožiach – a pastieri by sa naďalej venovali odháňaniu hmyzu a vtákov miesto toho, aby sa snažili vlkov demaskovať a zahnať, bolo by možné ich aktivitu označiť za pastoračnú, čiže takú, ktorá sa očakáva od dobrých a verných pastierov?

Inými slovami povedané, zachovali sa ako skutoční pastieri synodálni otcovia, ktorí na II. vatikánskom koncile chceli odplášiť slabších protivníkov, ale svojím mlčaním dali voľnú ruku silnému nepriateľovi?

Taktikou „aggiornamenta“ (ktorá prinajmenšom teoreticky je pochybná a v praxi veľmi sporná) sa II. vatikánsky koncil pokúsil vystrašiť včely, osy a dravé vtáky. Jeho mlčanie o komunizme však ponechalo vlkom úplnú slobodu. Dielo tohto koncilu tak nemôže byť zapísané zlatým písmom do dejín ani do Knihy života ako opravidlo pastoračné.

Hovorím to s veľkou bolesťou v srdci, ale fakty jasne dokazujú, že II. vatikánsky koncil z tohto pohľadu bol jednou z najväčších, ak nie najväčšou pohromou v dejinách Cirkvi. Od koncilu prenikol do

Cirkvi „satanov dym“⁸³ v nepredstaviteľnom množstve a čoraz väčší sa v nej šíri strašnou silou rozpínajúcich sa plynov. Na pohoršenie nespočetných duší sa v mystickom Kristovom tele začal zlovestný proces, ktorý by sa dal nazvať sebaničenie.

UDIVUJÚCE POHROMY V POKONCILOVOM OBDOBÍ CIRKVI⁸⁴

Historické vyhlásenie Pavla VI. vo svojom prejave *Resistite fortes in fide* z 29. júna 1972 poskytuje základ pre lepšie pochopenie pohrôm v Cirkvi v období po II. vatikánskom koncile. Citujeme z vydania v *Poliglotta Vaticana*:

„Svätý Otec v súvislosti so súčasnou situáciou v Cirkvi vyhlásil, že má pocit, „akoby satanov dym vnikol do Božieho chrámu cez nejakú prasklinu“. Šíri sa pochybnosť, neistota, zmätok, úzkosť, nespokojnosť a konfrontácia. Ľudia už neveria Cirkvi; dôverujú prvému profánnemu prorokovi, ktorý sa im prihovori z novín alebo v rámci nejakého spoločenského hnutia, bežia za ním a pýtajú sa ho, či má recept na opravdivý život. Neuvedomujeme si, že my ho už máme a sme jeho učiteľmi. Pochybnosť vstúpila do našich svedomí oknami, ktoré by mali byť otvorené pre svetlo... Tento stav neistoty vládne aj v Cirkvi. Mysleli sme si, že po koncile v dejinách Cirkvi nastanú slnečné dni. Prišiel však pochmúrny, búrkový, temný deň plný otázok a neistoty. Kážeme ekumenizmus, ale čoraz viac sa od seba vzdalujeme. Snažíme sa hľbiť priepasti namiesto toho, aby sme ich zasypávali.

Ako k tomu došlo? Pápež sa zdôveril so svojím pohľadom: vstúpila nepriateľská sila. Jej meno je diabol, tajomná bytosť, ktorú spomína vo svojom Prvom liste sv. Peter.“⁸⁵

Ten istý pápež, niekoľko rokov predtým, v príhovore k študentom lombardského seminára 7. decembra 1968 povedal:

„Cirkev prežíva obdobie nepokoja. Niektorí robia sebakritiku, ktorá je skôr sebadeštrukciou. Je to akoby akútny a komplexný vnútorný chaos,

⁸³ Porov. Homília Pavla VI. z 29. júna 1972.

⁸⁴ Pridané autorom v roku 1992.

⁸⁵ PAVOL VI.: *Insegnamenti*, zv. 10, s. 707-709.

ktorý po koncile nikto neočakával. Očakával sa rozkvet a pokojné šírenie myšlienok, ktoré dozreli na veľkom koncilovom zhromaždení. V Cirkvi je prítomný aj tento aspekt, rozkvet. Ale pretože „bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu,“ naša pozornosť sa zameriava na bolestivý aspekt. Cirkev je zraňovaná aj tými, ktorí sú jej súčasťou.“⁸⁶

Aj pápež Ján Pavol II. vykreslil ponurý obraz situácie v Cirkvi:

„Zoči-voči bolestivej realite treba pripustiť, že kresťania sa v značnej miere cítia stratení, zmätení, rozpačití a dokonca sklamaní. Myšlienky odporujúce zjavenej a nemennej Pravde sa šíria vo veľkom; rozšírili sa ozajstné herézy v dogmatickej i morálnej oblasti, ktoré vyvolali pochybnosti, zmätok, rebéliu; dokonca sa manipuluje s liturgiou. Kresťania, ponorení do intelektuálneho a morálneho relativizmu, čiže do permisivismu, sú pokúšaní ateizmom, agnosticizmom, iluminizmom temnej morálky, sociologickým kresťanstvom bez definovaných dogiem a bez objektívnej morálky.“⁸⁷

Podobne sa vyjadril kardinál Jozef Ratzinger, prefekt Kongregácie pre náuku viery:

„To, čo nasledovalo po koncile, je v krutom rozpore s očakávaniami všetkých, vrátane očakávaní pápeža Jána XXIII. a Pavla VI... Pápeži a konciloví otcovia očakávali novú katolícku jednotu, miesto nej nastal taký rozkol, že – slovami Pavla VI. – „sebakritika prerástla do sebazničenia“. Očakávalo sa nové nadšenie, zavládla však apatia a nastalo znechutenie. Očakával sa skok vpred, miesto neho máme do činenia s procesom postupného úpadku... Treba jasne povedať, že opravdivá reforma Cirkvi vyžaduje úplné zanechanie mylných spôsobov, ktoré viedli k vyslovene negatívnym dôsledkom.“⁸⁸

⁸⁶ Tamtiež, zv. 6, s. 188.

⁸⁷ Príhovor Jána Pavla II. k rehoľníkom a kňazom, účastníkom Prvého talianskeho národného misijného kongresu: *Misie medzi ľuďmi rokov osemdesiatych*, 6. februára 1981, In: *L'Osservatore Romano*, 7. februára 1981.

⁸⁸ Porov. VITTORIO MESSORI: *Rapporto sulla fede : Vittorio Messori a colloquio con il cardinale Joseph Ratzinger*. Miláno : Edizioni Paoline, 1985, s. 27-28.

Pokračovanie textu z roku 1976:

Dejiny poznajú nespočetné množstvo drám, ktorými Cirkev prešla počas dvadsiatich storočí svojej existencie: odboj, ktorý sa rodil mimo nej, snažil sa ju zničiť zvonka. Keďže zhubné vedy, ktoré v nej bujneli, Cirkev vyrezávala, urputne sa ju usilovali rozvrátiť pôsobením zvonka.

Kedy bola história svedkom takéhoto pokusu o zničenie Cirkvi? Nie však zo strany jej protivníkov! Ba v jednom vyhlásení Pavla VI., ktoré malo svetový ohlas, bol označený za „sebadeštrukciu“⁸⁹

To viedlo v Cirkvi a v tom, čo ešte zostalo z kresťanskej civilizácie, k obrovskému kolapsu. Napríklad vatikánska *Ostpolitik*⁹⁰ a masívna infiltrácia komunizmu do katolíckych kruhov sú dôsledkami práve tohto kolapsu. A predstavujú ďalší úspech psychologickej ofenzívy Tretej revolúcie proti Cirkvi.

OSTPOLITIK Vatikánu: ROVNAKO PREKVAPIVÉ NÁSLEDKY⁹¹

Pri čítaní nasledujúceho textu o *Ostpolitik* si možno položiť otázku, či obrovské zmeny, ku ktorým došlo v Rusku, sú výsledkom „geniálneho“ ťahu cirkevnej hierarchie.

Možno Vatikán na základe najlepších informácií predvídal, že komunizmus zasiahnutý vnútornou krízou bude smerovať k seba-zničeniu. A aby Katolícka cirkev povzbudila svetové ústredie mate-

⁸⁹ Príhovor pápeža Pavla VI. k seminaristom Lombardského seminára 7. 12. 1968.

⁹⁰ Východná politika Vatikánu za pápeža Pavla VI. Jej hlavným aktérom bol arcibiskup Agostino Casaroli, neskorší kardinál a štátny sekretár, ktorý chodil do krajín Východu rokovať s predstaviteľmi komunistických režimov o živote Cirkvi. Dosiahol napr. vyslobodenie kardinála Jozefa Mindszentyho z amerického veľvyslanectva v Budapešti za cenu jeho odvolania Pavlom VI. z úradu ostrihomského arcibiskupa, či menovanie arcibiskupa Josefa Berana za kardinála za cenu jeho doživotného exilu v Ríme. Casaroliho spolupracovník P. Ján Bukovský SVD (neskôr arcibiskup a apoštolský nuncius v Bukurešti a v Moskve) v roku 1976 tlmočil tajnému biskupovi Jánovi Ch. Korcovi SJ zákaz svätenia kňazov.

⁹¹ Pridané autorom v roku 1992.

rialistického ateizmu v tomto sebazničení, na opačnom konci ideologického spektra zinscenovala svoje vlastné zničenie. Možno práve vďaka tomu komunizmus podstatne menej prenasledoval Cirkev. Ak by sa nakoniec obidve strany ocitli na prahu smrti, takáto dohoda by bola pochopiteľná. Inými slovami povedané, za flexibilitu komunistického sveta môžeme vďačiť flexibilitu Cirkvi.

Náležitá odpoveď by mala znieť, že ak členovia cirkevnej hierarchie vedeli, že chudoba a ruiny prinúti komunizmus k sebazničeniu, mali túto situáciu odhaliť a vyzvať národy Západu, aby sa pripravili na pomoc Rusku a svetu, akonáhle sa komunizmus zrúti. Nemali mlčať a nechať, aby tento proces prebiehal bez katolíckeho vplyvu a veľkorysej a starostlivej spolupráce západných vlád, pretože len takéto odhalenie by mohlo zabrániť tomu, aby sa rozpad Sovietskej nedostal do súčasnej beznádejnej situácie plnej biedy a zmätku.

V nijakom prípade však nemožno povedať, že sebazničenie Cirkvi urýchlilo sebazničenie komunizmu, pokiaľ medzi nimi neexistovala nejaká tajná dohoda. Takáto zmluva – alebo skôr samovražedný pakt – by však nebola pre katolícky svet legitímna ani užitočná, nehovoriac už o tom, koľko v tejto hypotéze je urážky pápežov, za pontifikátov ktorých by takáto údajná dvojité eutanázia bola dohodnutá.

Pokračovanie textu z roku 1976:

*B. Cirkev: centrum konfliktu medzi Revolúciou
a Kontrarevolúciou*

Keď sme v roku 1959 písali *Revolúciu a Kontrarevolúciu*, Cirkev bola považovaná za obrovskú duchovnú silu proti svetovej expanzii komunistickej sekty. V roku 1976 veľa duchovných, vrátane biskupov, trestuhodným zanedbaním sa stalo komplicmi, ba propagátormi Tretej revolúcie. Progresivizmus, ktorý sa votrie takmer všade, premieňa niekdajší zelený les katolíckej Cirkvi na suché drevo, ktoré komunizmus dokáže ľahko zapáliť.

Jedným slovom, dosah tejto zmeny je taký veľký, že neváhame tvrdiť, že centrum, kde sa odohráva rozhodujúci boj medzi Revoluťou a Kontrarevolúťou, sa presunulo zo svetskej do duchovnej sféry. Týmto centrom je v súčasnosti Cirkev, v ktorej stoja proti sebe na jednej strane progresivisti, kryptokomunisti a prokomunisti, na strane druhej anti-progresivisti a antikomunisti.⁹²

C. Reakcie na Revolúciu a Kontrarevolúciu

Azda kvôli toľkým zmenám *Revolúcia a Kontrarevolúcia* už nie je aktuálna? Práve naopak.

V roku 1968 organizácie TFP, ktoré v tom čase existovali v Južnej Amerike, inšpirované druhou časťou eseje – „*Kontrarevolúcia*“ – zorganizovali petíciu adresovanú Pavlovi VI., v ktorej požadovali prijať opatrenia proti ľavicovej infiltrácii v duchovenstve a medzi katolíckymi laikmi v Južnej Amerike.⁹³

⁹² Od 30. rokov sme so skupinou, ktorá neskôr založila brazílsku organizáciu TFP, venovali maximum nášho času i kapacít bojom, ktoré boli predzvesťou veľkého zápasu vnútri Cirkvi. Naším prvým významným počinom v tomto zápase bolo vydanie knihy *Em Defesa da Ação Católica* (São Paulo : Editora Ave Maria, 1943) demaskujúcej oživenie modernistických bludov v brazílskom hnutí Katolícka akcia. Treba spomenúť aj našu neskoršiu prácu *A Igreja ante a escalada da ameaça comunista – Apelo aos Bispos silenciosos* (São Paulo : Editora Vera Cruz, 1976, s. 37-53). Dnes, po vyše štyridsiatich rokoch, tento boj vrcholí a človek môže predvídať, že bude mať ťažko definovateľný dosah a závažnosť. V tomto boji s radosťou vítame v radoch TFP i v podobných organizáciách nových stúpcov našich ideálov z dvadsiatich šiestich krajín na šiestich kontinentoch. Preto je dobré, keď na bojiiskách si vojaci bojujúci za dobrú vec hovoria: „*Quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum*“ (Aké je dobré a milé, keď bratia žijú spoločne. Ž 133,1).

⁹³ Bola to najmä tzv. teológia oslobodenia v Latinskej Amerike v 60-tych a 70-tych rokoch, ktorá nachádzala v Biblii inšpiráciu k práci na oslobodení ľudí od nespravodlivých sociálnych pomerov a štruktúr. V 80. rokoch Kongregácia pre náuku viery pod vedením kardinála Jozefa Ratzingera, budúceho pápeža Benedikta XVI., vydala ohľadom teológie oslobodenia dva dokumenty. Tieto oceňovali záujem hnutia o chudobných a spravodlivosť, no odsudzovali tendenciu miešať marxistickú spoločenskú analýzu a koncepty ako „triedny boj“ s kresťanským úsilím v angažovaní sa proti chudobe a sociálnej nespravodlivosti.

Petíciu za 58 dní podpísalo 2 060 368 ľudí z Brazílie, Argentíny, Čile a Uruguaja. Pokiaľ je nám známe, bola to jediná hromadná petícia, ktorú podpisovali synovia a dcéry štyroch juhoamerických národov, a pokiaľ vieme, bola to aj najväčšia petícia v histórii týchto štyroch krajín.⁹⁴ Odpoveďou Pavla VI. nebolo iba mlčanie a nečinnosť. Bol to aj rad dokumentov (iba Pán Boh vie, s akou bolesťou o tom hovoríme), ktoré dnes dodávajú prestíž mnohým propagátorom katolíckeho ľavičiarstva a uľahčujú im činnosť.

Zoči-voči rastúcej komunistickej infiltrácii v katolíckej Cirkvi sa TFP a podobné organizácie nedali odradiť. V roku 1974 každá z nich zverejnila vyhlásenie,⁹⁵ v ktorom vyjadrila nesúhlas s vatikánskou *Ostpolitik* a odhodlanie „otvorene sa proti nej postaviť“ (pozri *Gal 2,11*). Kľačiac na kolenách s pohľadom upretým na Jeho Svätosť, pápeža Pavla VI., vyjadrujeme mu našu vernosť. V tomto synovskom akte hovoríme Pastierovi pastierov: „*Naša duša je Tvoja, náš život je Tvoj. Rozkáž nám, čo chceš. Len nechci od nás, aby sme zložili ruky do lona pred Červeným vlkom. Proti tomu sa naše svedomie vzpiera.*“

TFP a jej bratské organizácie sa s tým neuspokojili a vo svojich krajinách v roku 1976 distribuovali bestseller čílskej TFP *Mlčiaca Cirkev v Čile: TFP hovorí celú pravdu*, ktorý vyšiel v deviatich vydaniach.⁹⁶

(Dokumenty vyšli aj v slovenčine: Rím : Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, 1987, 144 s.)

⁹⁴ V roku 1990 prekonalí združenia TFP tento rekord najväčšou petíciou v histórii. Získali 5 212 580 podpisov za oslobodenie Litvy, ktorá bola vtedy pod sovietskym jarmom.

⁹⁵ Pod názvom *Vatikánska zmierňovacia politika voči komunistickým režimom – Otázka pre TFP: Prestať klásť odpor alebo vzdorovať?* Toto vyhlásenie – skutočný manifest – bolo zverejnené postupne v 57 denníkoch 11 krajín.

⁹⁶ Toto dielo, monumentálne svojou dokumentáciou, argumentmi a tézami, ktoré obhajuje, malo impozantného predchodcu ešte pred dobytím Čile komunizmom. Bola to kniha FABIA VIDIGALA XAVIERA DA SILVEIRU: *Frei : El Keresky Chileno*, ktorý odhalil spoluprácu Čílskej kresťanskodemokratickej strany a jej vodcu,

V takmer každej krajine jeho vydanie obsahovalo prológ popisujúci početné a pôsobivé udalosti u nich doma, podobné tým, ktoré sa odohrali v Čile.

Reakciu verejnosti na toto veľké propagandistické úsilie možno označiť za víťazstvo: iba v Južnej Amerike bolo predaných 56 miliónov výtlačkov napriek tomu, že v najľudnatejších krajinách náklad úspešnej knihy tohto druhu sa bežne pohybuje okolo päťtisíc výtlačkov.

V Španielsku vyše tisíc diecéznych a rehoľných kňazov zo všetkých regiónov krajiny podpísalo pôsobivú petíciu vyjadrujúcu vydavateľovi knihy *Sociedad Cultural Covadonga* rozhodnú podporu za odvážny prológ k jej španielskemu vydaniu.

D. Užitočnosť TFP a podobných organizácií inšpirovaných Revolúciou a Kontrarevolúciou

Aký bol praktický výsledok kontrarevolučnej aktivity TFP inšpirovanej esejou *Revolúcia a Kontrarevolúcia* na tomto konkrétnom bojiisku?

Tým, že poukázala na nebezpečenstvo komunistickej infiltrácie do katolíckej verejnej mienky, TFP otvorila katolíkom oči, aby si všimli machinácie neverných pastierov, ktorí vďaka tomu oveľa menej oviec privedú na cestu ztratenia, na ktorú sami vykročili, o čom svedčí dokonca zbežná analýza faktov.

Nie je to ešte víťazstvo samo o sebe, ale dôležitá a nevyhnutná podmienka pre jeho dosiahnutie. Organizácie TFP ďakujú Matke Božej za to, že im umožnila v duchu a použitím metód druhej časti „Revolúcie a Kontrarevolúcie“ zúčastniť sa tohto veľkého boja, v ktorom sa dnes angažujú ďalšie zdravé sily, niektoré s veľkým záberom a potenciálom.

prezidenta republiky Eduarda Freia, pri príprave marxistického víťazstva. Kniha mala sedemnášť vydaní a vyše stotisíc výtlačkov v Brazílii, Argentíne, Ekvádore, Kolumbii, Venezuele a Taliansku.

Aj keď je pravda, že TFP sú organizácie založené katolíckymi laikmi, pre spravodlivosť je potrebné povedať, že toto dielo by nedosiahlo taký význam aký dosiahlo bez podpory arcibiskupa Antonia de Castro Mayera z Camposu, ktorý svojim pastierskymi listami⁹⁷ tvorí jednu zo svetlých vedúcich osobností, stále žiariacu a inšpirujúcu katolíkov Starého i Nového sveta.

5. BILANCIA DVADSIATICH ROKOV TRETEJ REVOLÚCIE PODĽA KRITÉRIÍ „REVOLÚCIE A KONTRAREVOLÚCIE“

Taká je teda situácia Tretej revolúcie a Kontrarevolúcie necelých dvadsať rokov po vydaní tejto knihy.

Na jednej strane dnes, v čase najväčšieho rozkvetu Tretej revolúcie, je každodenná mravčia kontrarevolučná činnosť ťažká ako nikdy predtým.

Na druhej strane samotná alergia na socializmus, ktorá v súčasnosti predstavuje vážnu prekážku pre víťazstvo komunizmu, v strednodobom horizonte vytvára pre Kontrarevolúciu veľmi priaznivé podmienky. Kontrarevolučné skupiny roztrúsené po celom svete majú mimoriadnu historickú zodpovednosť, aby tieto podmienky dobre využili.

Združenia TFP sa usilovali prispieť svojím dielom k spoločnému úsiliu, keď sa počas posledných dvadsiatich rokov rozšírili po celej Amerike, založili nové združenie TFP vo Francúzsku, z ktorého vznikla podobná dynamická organizácia na Pyrenejskom polostrove, pričom rozširujú kontakty do ďalších krajín Starého sveta so živou

⁹⁷ Ide predovšetkým o *Carta Pastoral sobre Problemas do Apostolado Moderno* (Pastiersky list o problémoch moderného apoštolátu) z roku 1953, ktorý sme spomenuli už v úvode vydania z roku 1959, a ktorý vyšiel v Taliansku v dvoch vydaniach v rokoch 1954 a 1964 a tiež aj *Por um cristianismo autêntico* (Za autentické kresťanstvo), ktorého pôvodný názov je *Carta pastoral prevenindo os diocesanos contra os ardís da seita comunista* (Pastiersky list veriacim diecézy proti nástrahám komunistickej sekty) z roku 1961.

túžbou spolupracovať so všetkými kontrarevolučnými skupinami, ktoré tam bojujú.

Dvadsať rokov po vydaní „Revolúcie a Kontrarevolúcie“ stoja združenia TFP a podobné organizácie bok po boku s ostatnými organizáciami v prvej línii kontrarevolučného boja.

III. KAPITOLA

RODIACA SA ŠTVRTÁ REVOLÚCIA

Panoráma by bola neúplná, keby sme nespomenuli vnútornú transformáciu odohrávajúcu sa v Tretej revolúcii, z ktorej sa teraz rodí Štvrtá revolúcia.

Ide skutočne o pôrodný proces, v ktorom sa matka stáva obeťou novorodenca. Keď sa zrodila Druhá revolúcia (1789), bola dokonalejšou verziou Prvej⁹⁸, ktorú porazila a zároveň jej zasadila smrteľnú ranu. To isté sa stalo, keď analogickým spôsobom Tretia revolúcia vzišla z Druhej. Všetko nasvedčuje tomu, že Tretia revolúcia dosiahla svoj vrchol, ktorý je pre ňu kulmináčny a zároveň fatálny, pretože keď zrodí Štvrtú revolúciu, riskuje vlastný zánik.

Bude pri zrážke medzi Treťou revolúciou a Kontrarevolúciou dosť času na to, aby sa dovŕšil proces zrodu Štvrtej revolúcie? Bude znamenať novú etapu v dejinách Revolúcie? Alebo pôjde iba o nevydarený jav, ktorý príde a odíde bez toho, aby výraznejšie ovplyvnil konflikt medzi Treťou revolúciou a Kontrarevolúciou? To, či by rodiacej sa Štvrtej revolúcii bolo treba v týchto stručných a narýchlo robených poznámkach dať viac alebo menej priestoru, závisí od odpovede na túto otázku – od odpovede, ktorú môže v plnej miere dať iba budúcnosť.

⁹⁸ Porov. I. časť, VI. kapitola, bod 3.

Keďže tomu, čo je neisté, nemožno pripisovať rovnakú dôležitosť ako tomu, čo je isté, Štvrtej revolúcii, resp. tomu, čo sa javí ako Štvrtá revolúcia, venujeme iba obmedzený priestor.

1. Štvrtá revolúcia „prorokovaná“ autormi Tretej revolúcie

Ako je známe, ani Marx, ani väčšina jeho najhorlivejších prívržencov, „pravoverných“ i „nepravoverných“, nepovažovala diktatúru proletariátu za konečnú fázu revolučného procesu. Podľa nich je táto diktatúra iba najzrelším a najdynamickejším aspektom svetovej Revolúcie. Rovnako ako v evolucionistickej mytológii, ktorá je vlastná myslieniu Marxa a jeho nasledovníkov, sa evolúcia donekonečna vyvíja, naveky sa bude vyvíjať aj Revolúcia. Z Prvej sa už narodili dve. Tretia zas zrodí ďalšiu. A tak ďalej...

Z marxistickej perspektívy nie je možné predpovedať, aká bude dvadsiata či päťdesiata revolúcia. Je však možné predvídať, aká bude Štvrtá revolúcia. Túto prognózu už urobili samotní marxisti.

Táto revolúcia nutne vyústi do zvrhnutia diktatúry proletariátu v dôsledku novej krízy, pod tlakom ktorej sa hypertrofický štát stane obeťou vlastnej hypertrofie. Štát zanikne, čo povedie k vedeckému a kooperatívne poriadku vecí, v ktorom – ako hovoria komunisti – človek dosiahne doposiaľ nepredstaviteľnú mieru slobody, rovnosti a bratstva...

2. Štvrtá revolúcia a tribalizmus: možnosť?

Ako sa to stane? Nie je možné nepoložiť si otázku, či kmeňové spoločenstvo, o ktorom snívajú moderné štrukturalistické prúdy, dáva odpoveď na túto otázku. Štrukturalizmus vidí v kmeňovom živote iluzórnu syntézu medzi vrcholom slobody jednotlivca a dobrovoľne prijímaným kolektivismom, ktorý prestane obmedzovať slobodu človeka.

V tomto kolektivizme sa rôzne „ja“ či jednotlivé osoby svojím rozumom, vôľou a emocionalitou a následne svojimi charakteristic-

kými a protichodnými spôsobmi bytia spájajú a rozpúšťajú v kolektívnej osobnosti kmeňa, ktorá vedie k jednej myslí, k jednej vôli a k jednému spoločnému spôsobu bytia.

Samozrejme, že na ceste k tomuto stavu vecí treba odstrániť staré šablóny individuálneho uvažovania, chcenia a cítenia. Postupne ich nahradia čoraz kolektívnejšie formy myslenia, rozhodovania a cítenia. K transformácii preto musí dôjsť hlavne v tejto oblasti.

Ako? – V kmeňoch je súdržnosť medzi členmi zabezpečená najmä spôsobom myslenia a cítenia, ktorý je kolektívny, z čoho vyplývajú kolektívne zvyklosti a kolektívna vôľa. Samostatné myslenie je zredukované takmer na nulu, inými slovami povedané, na primárne a najelementárnejšie reflexy, ktoré tento stav atrofie umožňujú. „Divošské myslenie“,⁹⁹ myslenie, ktoré nemyslí a všima si len to, čo je konkrétne – je cena, ktorú treba platiť za prijatie kolektivistického kmeňového ducha. Úlohou „šamanov“ je udržiavať tento kolektívny psychický život na mystickej úrovni rôznymi totemickými kultmi plnými zmätených „posolstiev“, ale bohatých na falošné bludičky, ba dokonca blesky vynárajúce sa z tajomného sveta transpsychológie a parapsychológie. Týmto „bohatstvom“ si človek má kompenzovať atrofiu rozumu.

Treba hovoriť o úpadku rozumu, ktorý v iných dobách bol hypertrofovaný slobodným skúmaním Písma, v racionalistickej dobe René Descartesa (1596 – 1650) preceňovaný, v čase Francúzskej revolúcie zbožšťovaný, v komunistických školách zneužívaný a teraz sa stal služobníkom totemizmu, transpsychológie a parapsychológie.

A. Štvrtá revolúcia a nadprirodzenosť

Písmo hovorí, že *Omnes dii gentium daemonia*“ (Všetci pohan-skí bohovia sú démoni – Ž 96,5). Do akej miery môže katolík v tejto štrukturalistickej perspektíve, kde je mágia prezentovaná ako forma poznania, vnímať klamlivé záblesky, pochmúrne a zároveň lákavé

⁹⁹ Porov. CLAUDE LEVY-STRAUSS: *La pensée sauvage* (Paríž : Plon, 1969).

piesne, upokojujúce i šialené, bezbožné a fetišistické, ktorými princ temnoty zo dna priepasti, do ktorej bol naveky zvrhnutý, láka tých, ktorí zavrhlí Ježiša Krista a Jeho Cirkev?

To je otázka, o ktorej teológovia diskutovať môžu a musia. Máme na mysli opravdivých teológov, teda tých pár, ktorí ešte veria v existenciu diabla i pekla, a najmä tých, ktorí majú odvahu čeliť opovrhnutiu a prenasledovaniu zo strany médií a ozvať sa.

B. Štrukturalizmus a predkmeňové tendencie

Pokiaľ štrukturalistické hnutie považujeme za viac či menej exaktnú formu Štvrtej revolúcie (a zároveň za jej predzvesť), niektoré javy, ktoré sa rozšírili v posledných desiatich či dvadsiatich rokoch, treba zase považovať za prípravu a hybnú silu štrukturalistického rozmachu.

Týmto spôsobom opúšťanie tradície odievania na Západe čoraz väčšmi narúšanej nudizmom, zjavne smeruje k zavádzaniu a udržiavaniu zvykov, ktoré budú tolerovať aj členku s vtáčimi perami, akú nosia niektoré kmene, a tam, kde sú mrazy, pokrývky viac alebo menej podobné tým, aké nosia Laponci.

Rýchly zánik foriem zdvorilosti môže viesť iba k absolútnej „jednoduchosti“ (aby sme nepoužili iný výraz) kmeňového správania.

Rastúca averzia voči všetkému, čo je racionálne, usporiadané a systematizované, môže viesť v jej posledných záchvatoch k stavu trvalého a bizarného tuláctva, ktoré je vhodné pre život v džungli, striedajúceho sa s inštinktívnym a kvázi mechanickým vykonávaním určitých činností absolútne potrebných pre život.

Averzia k intelektuálnemu úsiliu, podceňovanie abstraktného myslenia, teoretizovania a doktríny môže v konečnom dôsledku viesť k hypertrofii zmyslov a predstavivosti, ktorú Pavol VI. nazval „civilizáciou obrazu“, a pred ktorou varoval ľudstvo.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Vieme dobre, že moderný človek má už dosť všelijakého rečnenia. Často ho to unavuje alebo ešte horšie, proti slovám priamo zatvrdzuje. Poznáme tiež názory

Príznačné je aj čoraz častejšie idylické ospevovanie kultúrnej revolúcie, ktorá povedie k vzniku postindustriálnej spoločnosti, o ktorej toho ešte veľa nevieme, ale ktorej prvou vzorkou by mohol byť – niektorí hovoria, že je – čínsky komunizmus.

C. Skromný príspevok

Sme si dobre vedomí, že takéto panoramatické popisy kvôli svojmu širokému záberu a sumárnej povahe nevyhnutne vyvolávajú námietky.

Tento opis, ktorý je nutne obmedzený rozsahom tejto kapitoly, je iba skromným príspevkom k úvahám osôb obdarených odvážnou a jedinečnou bystrosťou pozorovania a analýzy, ktorá v každej dobe uschopňuje niektorých ľudí predvídať zajtrajšok.

D. Bežné námietky

Iní v tejto situácii robia to, čo priemerné a ustráchané duše robili v každej dobe. S úsmevom vyhlásia, že takéto zmeny sú predsa nemožné. Prečo? Pretože sú v rozpore s ich mentálnym nastavením, odklonom od zdravého rozumu, a bežný človek sa domnieva, že dejiny sa vždy riadili zásadami zdravého rozumu. Voči týmto perspektívam sa budú nedôverčivo a optimisticky usmievať, presne ako sa usmieval Lev X. nad triviálnou „hádkou medzi mníchmi“, z ktorej potom vzišla Prvá revolúcia. Alebo sa budú usmievať ako sa usmieval Ľudovít XVI., keď v nádherných salónoch svojich palácov a pri striebřistých tónoch čembala, či v bukolickej scenérii v „dedinke“ jeho manželky Hameau, sa dozvedal o prvých prejavoch vrenia Druhej revolúcie. Jeho úsmev sa nijako nelíšil od úsmevu mnohých vysokých – dokonca aj tých najvyšších – predstaviteľov

rozličných psychológov a sociológov. Títo tvrdia, že moderný človek už prekonal civilizáciu slova, pre neho je zbytočná a neúčinná, lebo teraz žije v civilizácii obrazov. Apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi* z 8. december 1975, č. 42. In: AAS, zv. LXXII, s. 416.

Cirkvi či západnej sekulárnej spoločnosti nad manipuláciami usmievajúceho sa poststalinistického komunizmu alebo otrasmi zvestujúcimi Štvrtú revolúciu.

Ak sa jedného krásneho dňa Tretia alebo Štvrtá revolúcia, podporovaná ekumenickým progresivizmom v duchovnej oblasti, skutočne ujme svetovlády, vďačiť za to budeme v prvom rade ľahkomyselnosti a kolaborácii týchto usmievajúcich sa optimistických prorokov „zdravého rozumu“, a až potom agresívnej zlobe revolučných bojovníkov a ich propagande.

ODPOR ZO STRANY PROROKOV ZDRAVÉHO ROZUMU¹⁰¹

Sú to skutočne zvláštni proroci, pretože ich proroctvá vždy hovoria o tom, že sa nič nestane.

Nakoniec však ich rozličné formy optimizmu boli v takom očividnom rozpore so skutočnosťami, ktoré nastali po predchádzajúcich vydaniach Revolúcie a Kontrarevolúcie, že, aby si zachovali tvár, ich adeпти sa chytili iluzórnej a hypotetickej nádeje, že posledné udalosti vo východnej Európe povedú k definitívnemu zmiznutiu komunizmu, a tým aj revolučného procesu, na ktorého čele do nedávna stáli.

Pokračovanie textu z roku 1976:

E. *Cirkevný tribalizmus a pentekostalizmus*

Je očividné, že nielen sekulárnu sféru chce Štvrtá revolúcia zredukovať na tribalizmus. To isté chce dosiahnuť v duchovnej oblasti. Spôsob, akým to robí, je jasne viditeľný v určitých kruhoch teológov a kanonistov, ktorí majú v úmysle zmeniť ušľachtilú, kostnatú a strohú strnulosť cirkevnej štruktúry, ktorú ustanovil náš Pán Ježiš Kristus a formovalo dvadsať storočí náboženského života – na chrupavkovité, mäkké a neforemné tkanivo diecéz a farností bez

¹⁰¹ Pridané autorom v roku 1992.

vymedzených územných hraníc, zložených z náboženských skupín, v ktorých je silná kánonická moc postupne nahrádzaná viac či menej „charizmatickými prorokmi“, ktorí nakoniec budú na nerozoznanie od tribalistických šamanov a liečiteľov. Rovnako dopadnú progresivisticko-charizmatické farnosti a diecézy, ktoré nadobudnú znaky štrukturalistického bunkového kmeňa.

„DEMONARCHIZÁCIA“ CIRKEVNÝCH AUTORÍT¹⁰²

V tejto perspektíve, majúcej v sebe čosi historické i hypotetické, by sa určité zmeny, ktoré sú samé osebe cudzie tomuto procesu, mohli považovať za kroky v prechode medzi predkoncilovým *statusom quo* a úplne opačným extrémom situácie, ktorý sme tu ukázali. Príkladom môže byť snaha o kolegialitu chápanú ako: (1) jediný prijateľný spôsob výkonu autority v Cirkvi a (2) vyjadrenie istej „demonarchizácie“ cirkevnej autority, ktorých jednotlivé úrovne by boli *ipso facto* v oveľa väčšej miere závislé od úrovni bezprostredne pod nimi.

To všetko by v konečnom dôsledku mohlo viesť k trvalému a univerzálnemu zavedeniu ľudového hlasovania v Cirkvi, ktoré Cirkev niekedy v minulosti využívala na obsadenie určitých hierarchických pozícií. Keby niekto dôsledne aplikoval sny obhajcov tribalizmu, mohlo by to nakoniec dopadnúť tak, že hierarchia bude závislá od laikov, ktorí sú údajne jediným Božím hlasom. Áno, „hlasom Boha“, ktorého by títo tribalistickí laici poznávali prostredníctvom „mystických“ zjavení nejakého šamana či „charizmatického“ gurua. Plnila by Cirkev svoje poslanie v poslušnosti Božej vôli, keby poslúchala takýchto laikov?

¹⁰² Pridané autorom v roku 1992.

Pokračovanie textu z roku 1976:

3. Povinnosti kontrarevolucionárov v podmienkach hroziacej Štvrtej revolúcie

Čo teda zostáva kontrarevolucionárovi, keď z nespočetného množstva faktov je možné vyvodiť hypotézu o zrodení Štvrtej revolúcie?

Vo svetle „Revolúcie a Kontrarevolúcie“ by mal predovšetkým zdôrazňovať, že v procese zrodu tejto Štvrtej revolúcie a v novom svete, ktorý sa z nej rodí, zohráva dominantnú rolu Revolúcia v tendenciách.¹⁰³ A má bojovať nielen za to, aby sa ľudia prebudili a uvedomili si existenciu šíriacich sa podvratných tendencií rozvracajúcich tradičný západný životný štýl, ale aj za to, aby v tomto boji využívali všetky legitímne a primerané prostriedky. Kontrarevolucionár musí taktiež sledovať, analyzovať a predvídať nové kroky tohto procesu, aby čo najskôr kládol všetky možné prekážky najvyššej forme tendenčnej revolúcie a revolučnej psychologickéj vojny: rodiacej sa Štvrtej revolúcii.

Ak Štvrtá revolúcia bude mať čas rozvinúť sa skôr, než sa Tretia revolúcia pokúsi o nejaký veľký riskantný krok, boj proti nej si možno bude vyžadovať napísanie ďalšej kapitoly „Revolúcie a Kontrarevolúcie“.

A možno by takáto kapitola zabrala toľko priestoru, koľko sme venovali trom predchádzajúcim revolúciám. Prečo?

Pretože dekadentné procesy majú tendenciu všetko komplikovať, takmer donekonečna. A preto je každá etapa Revolúcie komplexnejšia než tá predchádzajúca a núti Kontrarevolúciu, aby paralelne vyvíjala úsilie, ktoré je detailnejšie a komplexnejšie.

Touto perspektívou na tému Revolúcie a Kontrarevolúcie a budúcej práce, ktorú treba v súvislosti s nimi vykonať, uzatvárame tieto úvahy.

¹⁰³ Pozri I. časť. V. kapitola, body 1 až 3.

Ako všetci, ani my nevieme, čo prinesie zajtrajšok, a preto v modlitbe pozdvihujeme svoje oči k vznešenému trónu Márie, Kráľovnej vesmíru, parafrázujúc slová žalmistu adresované Pánovi:

Ad te levavi oculos meos, qui habitas in coelis. Ecce sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum, sicut oculi ancillae in manibus dominae suae; ita oculi nostri ad Dominam Matrem nostram donec misereatur nostri (Oči dvíham k tebe, ktorý na nebesiach prebývaš. Ako oči sluhov hľadia na ruky svojich pánov, ako oči služobnice na ruku svojej panej; tak hľadia naše oči na našu Pani a Matku, kým sa nezmiluje nad nami) porov. Ž 123, 1-2.

Áno, obraciame svoje oči k Panne Márii Fatimskej prosiac ju o kajúcnosť, ktorá nám získa veľké odpustenie, silu zvädzať veľké boje a odpútanosť v prípade veľkých víťazstiev spojených s Jej kraľovaním. Celým srdcom túžime po týchto víťazstvách, aj keď pre ich dosiahnutie bude musieť Cirkev a ľudstvo podstúpiť apokalyptické – ale spravodlivé, obrodzujúce a milosrdné – tresty, ktoré predpovedala v roku 1917 v Cova da Iria.

ZÁVER ¹⁰⁴

Po aktualizácii prvého, brazílskeho (1959) vydania „Revolúcie a Kontrarevolúcie“ pridaním predchádzajúcich stránok sme si položili otázku, či by krátky doslov k pôvodnému textu z roku 1959 a neskorších vydaní nebolo treba nahradiť alebo aspoň zmeniť.

Po dôkladnom opätovnom prečítaní sme dospeli k presvedčeniu, že nie je dôvod ho vynechať alebo dokonca zmeniť.

Dnes hovoríme to isté.

Vo svetle toho, čo sme tu uviedli, je obraz našich dní jasný každému, kto pozná logiku kontrarevolučných princípov.

Sme vo vrcholnom momente boja medzi Cirkvou a Revolúciou, boja, ktorý by bol smrteľný, keby jeden zo súperov nebol nesmrteľný. Na záver je teda správne, aby sme my, deti Cirkvi a bojovníci v službách Kontrarevolúcie, túto knihu zasvätili Panne Márii.

Bola to Nepoškvrnená Panna, ktorá rozdrvila hlavu hadovi, prvému, najväčšiemu a večnému revolucionárovi, podnecovateľovi a hlavnému inšpirátorovi tejto Revolúcie, ako aj všetkých revolúcií pred ňou i po nej. Panna Mária je preto patrónkou všetkých, ktorí bojujú proti Revolúcii.

Univerzálne a všemocné prostredníctvom Matky Božej je najväčším zdrojom nádeje kontrarevolucionárov.

A vo Fatime ich už ubezpečila o víťazstve, keď oznámila, že aj napriek prípadným úspechom komunizmu vo svete „*moje Nepoškvrnené Srdce nakoniec zvíťazí!*“.

¹⁰⁴ Prvé tri odseky tohto záveru boli napísané v roku 1976. Zvyšok je doslovný prepis záveru napísaného v roku 1959.

Preto prosíme Najsvätejšiu Pannu, aby prijala tento synovský hold, dar lásky a prejav absolútnej dôvery v jej víťazstvo.

Neradi by sme ukončili toto dielo bez toho, aby sme pri tom nevyjadrili aj našu synovskú oddanosť a absolútnu poslušnosť „sladkému Kristovi na zemi“, stĺpu a neomylnému základu pravdy, Jeho Svätosti pápežovi Jánovi XXIII.

„*Ubi Ecclesia ibi Christus, ubi Petrus ibi Ecclesia*“ (Kde je Cirkev, tam je Kristus; kde je Peter, tam je Cirkev).

Svätému Otcovi patrí všetka naša láska, všetko naše nadšenie, všetko naše odhodlanie. Práve s týmito pocitmi, ktoré oživovali každú jednu stránku časopisu *Catolicismo* od jeho založenia, sme sa rozhodli vydať aj toto dielo.

Vo svojich srdciach nemáme ani tú najmenšiu pochybnosť o tézach, ktoré podáva. Napriek tomu ich bez obmedzenia podrobujeme posúdeniu Kristovho vikára a sme pripravení ihneď odvolať ktorúkoľvek z nich, ak sa čo i len v najmenšom odchyľuje od učenia svätej Cirkvi, našej Matky, Archy spásy a Brány do neba.

DOSLOV Z ROKU 1992

Po prečítaní týchto slov si čitateľ nevyhnutne položí otázku: V akom štádiu je dnes revolučný proces? Je ešte nažive Tretia revolúcia? Alebo azda kolaps sovietskeho impéria nám umožňuje tvrdiť, že do hlbín politickej reality východnej Európy je pripravená vtrhnúť Štvrtá revolúcia, alebo že dokonca už zvíťazila?

Musíme rozlišovať. Súčasné myšlienkové prúdy podporujúce Štvrtú revolúciu sa rozšírili – aj keď v rôznych formách – do celého sveta a takmer všade prejavujú značnú tendenciu k nárastu sily.

V tomto zmysle sa Štvrtá revolúcia sľubne rozvíja pre tých, ktorí si to želajú, a za hrozbu ju považujú tí, ktorí proti nej bojujú. Bolo by však prehnané tvrdiť, že súčasná situácia v bývalom ZSSR sa už úplne transformovala podľa Štvrtej revolúcie a že z Tretej revolúcie tam už nič nezostalo.

Štvrtá revolúcia, hoci má aj politický aspekt, je revolúciou, ktorá sa označuje ako „kultúrna“, to znamená, že zahŕňa všetky aspekty ľudskej existencie. Preto politické konflikty, ku ktorým môže dôjsť medzi národmi bývalého Sovietskeho zväzu, môžu silne ovplyvniť Štvrtú revolúciu, ale sotva budú dominovať udalostiam, čiže súboru ľudských činov, ktoré so sebou kultúrna revolúcia prináša.

A čo verejná mienka v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu, vo väčšine ktorých stále vládnu bývalí komunisti? Nemá k tomu čo povedať? Veď podľa „Revolúcie a Kontrarevolúcie“ v predchádzajúcich revolúciách zohrávala rozhodujúcu úlohu.

Odpoveď na túto otázku vyplýva z ďalších otázok: Existuje v týchto krajinách vôbec nejaká verejná mienka? Možno ju zapojiť

do systematického revolučného procesu? Ak nie, aké sú potom plány najvyšších národných a medzinárodných komunistických vodcov, pokiaľ ide o smerovanie tejto verejnej mienky?

Na tieto otázky nie je ľahké odpovedať, pretože verejná mienka v štátoch bývalého Sovietskeho zväzu je v súčasnosti ochabnutá a amorfná, akoby paralyzovaná v dôsledku sedemdesiat rokov trvajúcej totalitnej diktatúry, v ktorej sa človek bál vyjadriť svoje náboženské i politické názory dokonca aj pred svojimi najbližšími príbuznými či priateľmi, pretože v prípade udania – tajného či otvoreného, pravdivého alebo ohováračského – mohol byť odsúdený na nútené práce v ťažkých stepiach Sibíri. V každom prípade je potrebné nájsť odpoveď na tieto otázky, skôr ako pristúpime k tvorbe prognóz o budúcom vývoji situácie v bývalom sovietskom impériu.

Medzinárodné médiá navyše neustále hovoria o hrozbe migrácie vyhľadávaných, polocivilizovaných (čiže polobarbarských) hôrd do prosperujúcich európskych krajín žijúcich v systéme západného konzumizmu.

Títo nešťastníci, hladní nielen po jedle, ale aj po ideách, by sa zrazili so slobodným svetom bez toho, aby mu porozumeli, so svetom, ktorý by sa dal v niektorých ohľadoch označiť ako supercivilizovaný a v iných zasa ako prehnitý.

Aký by mala táto zrážka dopad na Európu zasiahnutú touto migráciou a ako sa odrazi v bývalom sovietskom svete? Začne sa samosprávna, kooperatívna, štrukturalisticko-tribalistická revolúcia, alebo sa svet pohrúži do totálnej anarchie, chaosu a hrôzy, ktorú by sme bez váhania nazvali Piatou revolúciou?

Teraz, keď sa toto vydanie pripravuje do tlače, je nepochybne predčasné odpovedať na tieto otázky. Budúcnosť je však taká nepredvídateľná, že na odpoveď už zajtra môže byť neskoro. Veď načo budú knihy, načo budú myslitelia a nakoniec načo budú posledné zvyšky civilizácie v tribalistickom svete nezriadených ľudských vášní a všetkého šialenstva blúznivej štrukturalisticko-tribalistickej „mystiky“? Aká tragická situácia, v ktorej by nikto nebol ničím v ríši Ničoty...!

A komunizmus? Čo sa s ním stalo? Väčšina západnej verejnej mienky, potešená vyhlídkou na dlhodobý alebo dokonca večný univerzálny mier, ktorý skoncuje s hrozbou globálnej jadrovej hekatomby, je pevne presvedčená, že je mŕtvly.

Medové týždne Západu s týmto domnelým bezmračným rajom pokoja postupne strácajú lesk, čomu nasvedčujú aj vyššie spomínané hrozby všemožných druhov agresie na území zaniknutého ZSSR.

Mali by sme si teda položiť otázku, či je komunizmus naozaj mŕtvly? Hlasov spochybňujúcich zánik komunizmu bolo spočiatku málo, a boli osamotené a slabo zdokumentované.

Na obzore sa však postupne začali objavovať mraky. V krajinách strednej Európy, na Balkáne alebo v bývalom ZSSR mnohí noví nositelia moci boli predtým nomenklatúrnymi kádrami miestnej komunistickej strany. S výnimkou východného Nemecka je proces privatizácie vo väčšine prípadov skôr zdaním ako realitou, to znamená, že postupuje slimačím krokom podľa neúplne stanovených pravidiel.

Dá sa teda povedať, že komunizmus v týchto krajinách je mŕtvly? Alebo jednoducho vstúpil do komplikovaného transformačného procesu? Pochybnosti v tomto ohľade narastajú, zatiaľ čo posledné prejavy všeobecnej radosti z údajného pádu komunizmu diskkrétne utíchajú.

Pokiaľ ide o komunistické strany na Západe, tieto zanikli po prvých náznakoch krachu v ZSSR.

Niektoré z nich sa však už teraz začínajú reorganizovať pod novými názvami. Znamená zmena názvu ich zmŕtvychvstanie? Metamorfózu? Prikláňam sa k druhej hypotéze. Istotu nám však môže dať iba budúcnosť.

Táto aktualizácia všeobecnej situácie, ku ktorej svet postupne zaujíma postoj, sa nám zdala nutná na to, aby sme vniesli trochu svetla a poriadku do obzoru, v ktorom dominuje chaos, pričom tento chaos má tendenciu sa zhoršovať.

Uprostred tohto chaosu je stabilná iba jedna vec, a tou je modlitba v mojom srdci a na mojich perách, rovnako ako v srdci tých, ktorí vidia a myslia ako ja: *„Oči dvíham k Tebe, ktorý na nebesiach prebývaš. Ako oči sluhov hľadia na ruky svojich pánov, ako oči služobnice na ruku svojej panej; tak hľadia naše oči na našu Pani a Matku, až sa zmiluje nad nami.“*

Je to potvrdenie neotrasiteľnej dôvery katolíckej duše, ktorá kľačiac na kolenách zostáva silná uprostred otrasov všade naokolo, duše, ktorá uprostred búrok ukazuje, že má väčšiu silu než ony, a neprestáva z hlbín srdca vyznávať: *„Credo in Unam, Sanctam, Catholicam et Apostolicam Ecclesiam“*, „verím v jednu, svätú, katolícku a apoštolskú Cirkev“, ktorú, ako Pán Ježiš slúbil Petrovi, brány pekelné nepremôžu.

FILOZOFICKÝ AUTOPORTRÉT¹

Profesor Plinio Corrêa de Oliveira pôvodne napísal túto esej v roku 1976 na žiadosť P. Stanisława Ladusansa, SJ, ktorý ju chcel zahrnúť do Encyklopédie brazílskych filozofických myšlienok, ktorú hodlal vydať v niekoľkých zväzkoch. Keďže ju otec Ladusans nemohol zahrnúť do prvého vydania, požiadal neskôr o aktualizovanú verziu, ale prof. Plinio, ktorý bol v tom čase zaneprázdnený mnohými ďalšími povinnosťami, nemohol splniť túto prosbu. V roku 1993, otec Ladusans zomrel. Keď sa v roku 1994 začali zhromažďovať všetky spisy prof. Corrêu de Oliveiru, pri tejto príležitosti sa ho opýtali, či by túto esej nemohol aktualizovať. Článok bol publikovaný v roku 1993.

Som tomista² z presvedčenia. Oblasť filozofie, ktorá ma najviac priťahuje, je filozofia dejín. V tejto perspektíve vidím súvislosť medzi dvoma činnosťami, ktorým som zasvätil svoj život: medzi štúdiom a aktivitou.

Aktivitu som vyvíjal v striktne vymedzenej oblasti, šíril som doktrínu, ktorá je dnes predkladaná formou dialógu, a ja som ju šíril – a hovorím to rád, možno anachronicky, ako by sa to slovo mohlo niekomu javiť – polemicky.

¹ Autoritratto filosofico. In: *Rivoluzione e Contro-Rivoluzione*. Edizione del cinquantenario (1959 – 2009). Presentazione e cura di Giovanni Cantoni. Milano : Sugarco Edizioni, s. 365-426.

² Porov. Heslo „tomista“. In: *Santiago María Ramírez y Ruiz de Dulanto O. P. (1891 – 1967), Introducción a Tomás de Aquino, Biografía. Obras, Autoridad doctrinal*. Edición actualizada por Victorino Rodríguez (1926 – 1997). Madrid : Biblioteca de Autores Cristianos, 1975, 342 s.

Kniha *Revolúcia a Kontrarevolúcia*, do ktorej som zahrnul podstatné prvky môjho myslenia, vysvetľuje moju ideovú orientáciu.

NÁBOŽENSTVO A FILOZOFIA SÚ HYBNÝM MOTOROM DEJÍN

Jeden z východiskových predpokladov tejto knihy znie, že beh dejín, na rozdiel od tvrdení toľkých filozofov a sociológov, nie je determinovaný výlučne alebo prevažne dominantným vplyvom materie na ľudí. Hmota nepochybne ovplyvňuje ľudské konanie, ale smerovanie dejín určujú ľudia obdarení slobodnými a racionálnymi dušami. Inými slovami, sú to ľudia, ktorí riadia beh udalostí a viac či menej ovplyvňujú okolnosti, v ktorých sa nachádzajú a v rôznej miere na ne pôsobia.

Ľudské konanie je zvyčajne obrazom toho, ako človek vníma svet, seba i život. To znamená, že nad dejinami dominujú náboženské a filozofické doktríny, že najdynamickejšie jadro faktorov, ktoré pretvárajú históriu, možno nájsť v postojoch ľudského ducha k náboženstvu a filozofii.

KRESŤANSKÁ CIVILIZÁCIA – SÚLAD PRIRODZENÉHO A BOŽSKÉHO PRÁVA

Prichádzam k ďalšiemu predpokladu z *Revolúcie a Kontrarevolúcie*. Katolícky pohľad na históriu musí v prvom rade brať do úvahy, že Starý aj Nový zákon obsahujú nielen príkazy, pomocou ktorých má človek formovať svoju dušu, aby sa stal podobný Bohu, a tak sa pripravoval na to, že Ho raz uvidí v sláve, ale aj základné normy ľudského konania v súlade s prirodzeným poriadkom vecí.

Týmto spôsobom, keď človek praktizovaním cností rastie v živote milosti, zároveň buduje kultúru – politický, spoločenský a ekonomický poriadok – v úplnom súlade so základnými a večnými princípmi prirodzeného zákona. Toto nazývame *kresťanská civilizácia*.

Dobré usporiadanie pozemských vecí samozrejme nespočíva iba v týchto základných a večných princípoch. Obsahuje aj veľa toho, čo je náhodné, dočasné a slobodné. Kresťanská civilizácia zahŕňa nespočetné množstvo rozmanitých aspektov a odtieňov. Je to do takej miery pravdivé, že z určitého hľadiska možno hovoriť nielen o kresťanskej civilizácii, ale aj o kresťanských civilizáciách. No jednako za predpokladu totožnosti základných princípov, ktoré sú vlastné všetkým kresťanským civilizáciám, veľkou realitou, ktorá sa nad nimi vznáša, je mocná jednota, ktorá si zasluhuje označenie *kresťanská civilizácia*. Jednota v mnohosti a mnohosť v jednote sú prvkami dokonalosti. *Kresťanská civilizácia* je jedna aj keď má mnoho tvárí, takže možno povedať, že v najhlbšom zmysle slova existuje iba jedna *kresťanská civilizácia*. Ale vo svojej jednote zahŕňa ohromné množstvo variantov, takže možno povedať, že existujú rozmanité kresťanské civilizácie.

Prijmúc toto vysvetlenie – analogicky aplikované na pojem katolíckej kultúry – budem používať výraz *kresťanská civilizácia* a *kresťanská kultúra* v ich hlbšom zmysle, ktorý súvisí s jednotou.

Nebudem sa pritom odvolávať na výroky sv. Tomáša Akvinského či Učiteľského úradu Cirkvi, pretože je ich toľko a sú tak dobre známe tým, ktorí sa vážne zaoberajú touto tematikou, že táto práca by sa stala okamžite nudnou a rozvláchnou. Táto výhrada sa týka aj ďalších, nižšie uvedených úvah.

Vo svetle týchto predpokladov možno ľahko zhodnotiť úlohu Cirkvi a kresťanskej civilizácie v dejinách.

NÁRODY SA DOPRACUJÚ K DOKONALEJ CIVILIZÁCII IBA SKRZE MILOŠŤ A VIERU

Hoci človek môže s istotou a neomylné poznať to, čo v Božích veciach je možné pochopiť ľudským rozumom³, kvôli prvotnému

³ Porov. I. vatikánsky koncil 1869 – 1870, III. zasadanie 24. apríla 1870, dogmatická konštitúcia o katolíckej viere, II. kapitola : *Zjavenie*. In: GIUSEPPE ALBERIGO,

hriechu však nedokáže stále držať krok s Božím zákonom a dodržiavať ho. Je to možné iba vďaka milosti. Aby Ježiš Kristus chránil človeka pred jeho vlastnou zlobou a slabosťou, obdaril Cirkev neomylným Učiteľským úradom, ktorý neomylné učí ľudí nielen náboženským, ale aj morálnym pravdám nevyhnutným pre spásu. Rešpektovanie Učiteľského úradu Cirkvi je ovocím viery. Bez viery človek nemôže natrvalo alebo úplne poznať a dodržiavať prikázania. Týmto spôsobom sa môžu národy dopracovať k dokonalkej civilizácii, ktorá je civilizáciou kresťanskou iba skrze odpoveď na milosť a vieru, ktorá zahŕňa uznanie Katolíckej cirkvi ako jedinej pravej Cirkvi a jej Učiteľského úradu ako úradu, ktorý je neomylný.

Ústredným bodom dejín je teda poznanie, vyznanie a praktizovanie katolíckej viery.

Samozrejme pritom nepopieram, že aj v nekresťanských civilizáciách boli vznešené prvky. Všetky tieto civilizácie však boli deformované takou či onakou črtou, ktorá sa výrazne líšila od vznešenosti, ktorú prejavovali v iných aspektoch. Stačí spomenúť ohromné rozšírenie otroctva a ponížujúce postavenie žien pred príchodom nášho Pána Ježiša Krista. Civilizácia nikdy nedosiahla takú dokonalosť, ktorá je vlastná kresťanskej civilizácii.

Netvrdím ani to, že civilizácia nemôže obsahovať silné stopy kresťanskej tradície aj v krajinách, kde je populácia väčšinou schizmatická alebo heretická. Avšak iba s Katolíckou cirkvou môže kresťanská civilizácia naplno prekvitať a iba medzi katolíkmi ju možno dokonale udržiavať.

BOLI ČASY, KEĎ SA ŠTÁTY RIADILI FILOZOFIOU EVANJELIA

Niektu by sa mohol spýtať, kedy historicky táto kresťanská civilizácia existovala? Je možné túto dokonalosť dosiahnuť v tomto živote?

GIUSEPPE L. DOSSETTI, PERIKLES-P. JANNOU, CLAUDIO LEONARDI e PAOLO PRODI, ed.: *Conciliorum Oecumenicorum Decreta* Bologna : Edizioni Dehoniane, 1991, dvoj-
jazyčné vydanie, s. 806.

Moja odpoveď mnohých čitateľov pobúri a podráždi. Napriek tomu však tvrdím, že existovala doba, keď veľká časť ľudstva poznala ideál dokonalosti a vrúcne a úprimne sa oň usilovala. Vďaka tejto snahe duši sa základné rysy civilizácie stávali čoraz kresťanskejšími a svet sa pomaly vymaňoval z bahna barbarstva. Mám na mysli stredovek, o ktorom napriek takým či onakým nedostatkom veľavravne napísal Lev XIII.:

„Býval čas, kedy sa štáty riadili náukou svätého evanjelia, keď kresťanská múdrosť a jej božská sila prenikali zákony, štátne zriadenie, mravy ľudí i všetky poriadky a vzťahy občianskej spoločnosti. Vtedy prekvitalo všade náboženstvo Ježiša Krista, Ním založené, na pevnom základe úcty, ktorá mu patrí, ktorá sa teší všade priazni panovníkov a ochrane úradov. Kňazstvo a kráľovstvo, Cirkev a štát, žili v šťastnej svornosti a boli úzko spojené vzájomnými službami. Štát, usporiadaný týmto spôsobom, prinášal ovocie nad všetko pomyslenie krajšie, ktoré ešte neupadlo do zabudnutia. V dejinách je o tom nespočetné množstvo svedectiev, ktoré nemožno vyvrátiť alebo zakryť žiadnou ľstou nepriateľov.“⁴

Tento pohľad o vplyve Cirkvi v stredoveku možno nájsť aj v texte Pavla VI., ktorý hovorí o úlohe pápežstva v stredovekom Taliansku:

„Nezabudnime na storočia, počas ktorých pápežstvo žilo v dejinách Talianska, bránilo jeho hranice, strážilo jeho kultúrne a duchovné dedičstvo, vychovávalo mu potomkov pre civilizáciu, elegantné spôsoby a morálne a spoločenské cnosti a zjednocovalo jeho rímske svedomie a najlepších synov pre univerzálne poslanie (pápežstva)...“⁵

⁴ LEV XIII.: Encyklika *Immortale Dei de civitatum constitutione christiana*, 1. novembra 1885. In: *Enchiridion delle Encicliche*, zv. 3, Leone XIII. (1878 – 1903). Bologna : Edizioni Dehoniane, 1997, dvojazyčné vydanie, s. 330-375 a 349-351.

⁵ PAVOL VI.: Prihovor k prezidentovi Talianskej republiky 11. januára 1964. In: *Insegnamenti di Paolo VI*, zv. II, 1964, Vatikán : Tipografia Poliglotta Vaticana, 1965, s. 67-69.

Z tohto dôvodu kresťanská civilizácia nie je utópia. Je to čosi, čo je možné vybudovať a čo v konkrétnej dobe aj bolo vybudované. Ba prežilo to stredovek do takej miery, že pápež Pius X. mohol napísať:

„Civilizáciu už nie je potrebné zakladať, ani stavať nový štát v oblakoch. Ona existovala a existuje; je to kresťanská civilizácia; je to katolícky štát. Jedinou otázkou je jej opätovné ustanovenie a bezodkladné obnovenie na prírodných a božských základoch proti opakovaným útokom zvrátených utópií revolúcie a bezbožnosti.“⁶

Kresťanská civilizácia má teda veľké živé stopy aj v našej dobe.

KRÍZY VZNIKAJÚ Z NEZRIADENÝCH VÁŠNÍ ROZNIETENÝCH SILAMI TEMNOTY

Niektorí si možno predstavujú, že všetky kultúrne a civilizačné krízy sa musia rodiť u nejakého mysliteľa, z ktorého impulzívnej mysle vyjde osvetľujúca či deštruktívna iskra, ktorá sa najprv šíri v prostredí vysokej kultúry a potom zachváti celú spoločenskú štruktúru. Samozrejme, niektoré krízy sa rodia práve takto, ale história nepotvrdzuje, že sa takto zrodili všetky. Najmä kríza, ktorá viedla k rozkladu stredoveku a dala podnet na vznik humanizmu, renesancii a protestantskej pseudoreformácii, týmto spôsobom nevznikla.

Vplyv Cirkvi na každú dušu, na každého človeka, na každú kultúru a každú civilizáciu je ustavične ohrozovaný tým, že od ľudí vyžaduje dodržiavanie prísnej morálky, ktorú skazená ľudská prirodzenosť považuje za neznesiteľnú. Nezriadené vášne povzbu-

⁶ Pius X.: *List «Notre charge apostolique» à propos des théories sociales du «Sillon» et le mirage d'une fausse démocratie*, 25. augusta 1910. In: *Enchiridion delle Encicliche*, zv. 4, Pio X. *Benedetto XV. (1903-1922)*. Bologna: Edizioni Dehoniane, 1998, s. 828-873 a 837-839) [Slová sv. Pavla «*instaurare omnia in Christo*» (všetko obnoviť v Kristovi, Ef 1, 10) si pápež sv. Pius X. vybral za svoje heslo].

dzované pôsobením síl temnoty neustále pobádajú ľudí a národy ku zlu. Tieto tendencie využívajú slabosť ľudského rozumu. Človek raz-dva vymyslí sofizmy, aby ospravedlnil zlé konanie, ktoré chce praktizovať, alebo zlé mravy, ktoré si už osvojil, alebo osvojuje. Ako napísal Paul Bourget: „*Musíme žiť tak, ako veríme, lebo v opačnom prípade hrozí, že skôr či neskôr budeme veriť tak, ako žijeme*“⁷ (*Le Démon de Midi*, 1914).

PÝCHA A ZMYSELNOSŤ VO VZBURE PROTI CIRKVI

Obzvlášť dve vášne, pýcha a zmyselnosť, podnecujú k vzburе proti kresťanskej morálke a viere.

Pýcha vedie človeka k tomu, aby odmietal akúkoľvek nadradenosť druhého človeka a vzbudzuje v ňom žiadostivosť dominovať a vládnuť, čo ľahko vedie k prudkému výbuchu. Tento *paroxyzmus* je cieľom, ku ktorému smeruje všetko, čo je nezriadené. Pýcha na svojom vrchole nadobúda rozmanité metafyzické zafarbenia: pyšnému človeku už nestačí zbaviť sa ľudí, ktorí sú tak či onak nad ním alebo zrušiť hierarchickú štruktúru. On sa chce zbaviť akejkoľvek nadradenosti v akejkoľvek oblasti, ktorá môže existovať. Predstavuje si, že iba univerzálna a úplná rovnosť je trvalým a z toho istého dôvodu najvyšším princípom spravodlivosti. Pýcha sa potom snaží vniesť do srdca vlastnú morálku, ktorej metafyzickým princípom je: „*Poriadok bytia vyžaduje rovnosť a každá nerovnosť je ontologicky zlá*.“ Pre to, čo by som nazval „integrálnou pýchou“, je absolútna rovnosť najvyššou hodnotou, ktorej sa musí všetko prispôbiť.

Zmyselnosť je ďalšou nezriadenou vášňou, ktorá v procese vzbury proti Cirkvi má kritický význam. Sama osebe vedie k neha-

⁷ PAUL BOURGET: *Le démon de midi*, 2 zv. Paríž : Plon-Nourrit et C.ie., 1914, zv. II, s. 375; tal. preklad *Il demone meridiano*. Florencia : Salani Editori, 1956, s. 395.

nebnosti, pretože pobáda človeka, aby pošliapal všetky zákony a odmietol všetky obmedzenia ako variabilné. Jej pôsobenie posilňuje účinky spôsobené pýchou, aby v ľudskej mysli vyvolali všetky druhy sofizmov, ktoré podkopávajú samotný princíp autority.

Tendencia, ktorú vyvoláva pýcha a zmyselnosť, sa usiluje zvrhnúť každú nerovnosť, autoritu a hierarchiu.

VIERA VEDIE K LÁSKE K HIERARCHII; SKAZENOSŤ K ANARCHICKÉMU ROVNOSTÁRSTVU

Samozrejme, tieto neusporiadané vášne, dokonca aj keď sa im niekto oddáva, sa môžu v duši – alebo v duchu národa – stretnúť s protiváhou vo forme presvedčenia, viery, tradície a pod.

V tomto prípade je duša – alebo mentalita národa – rozorvaná medzi dvoma opačnými pólmi: na jednej strane viera, ktorá podporuje prísnosť, pokoru a lásku k všetkým legitímnym hierarchiám; na strane druhej skazenosť, ktorá ju podnecuje k úplnému „anarchickému“ rovnostárstvu v etymologickom zmysle slova. Ako uvidíme neskôr, skazenosť nakoniec vedie k spochybňovaniu náboženstva a k úplnému popretiu viery.

Voľba jedného či druhého z týchto pólov sa obvykle nerobí zo dňa na deň, ale prebieha zväčša pomaly, krok za krokom. Skutkami lásky k pravde môže osoba i národ postupne napredovať v cnosti a dokonca úplne sa obrátiť. To sa stalo Rímskej ríši pod vplyvom kresťanských spoločenstiev, modlitieb veriacich v katakombách a na púšti, hrdinstiev, ktoré prejavovali v arénach, a príkladov cnosti, ktorú prejavovali vo svojom každodennom živote. Je to proces stúpania nahor.

Tento proces môže byť aj procesom rozkladu. Pod vplyvom nezriadených vášní je viera otrasená, dobré tradície strácajú vitalitu, dobré zvyky vytláča vulgárnosť, ktorá degeneruje do takej miery, že je odsúdeniahodná a nakoniec je pohoršením.

To, čo bolo doteraz povedané, zhrniem do základných prvkov náuky, o ktoré sa opiera Revolúcia a Kontrarevolúcia:

- a) misia Cirkvi ako jediného učiteľa, vodcu a prameňa života pre národy smerujúce k dokonalej civilizácii;
- b) ustavičný odpor nezriadených vášní, najmä pýchy a zmyselnosti, voči vplyvu Cirkvi;
- c) existencia dvoch proti sebe stojacich pólov v ľudskej duši, ktorá musí rozhodnúť a vybrať: na jednej strane katolícku vieru, ktorá vzbudzuje lásku k poriadku, prísnosti a hierarchii; na strane druhej nezriadené vášne, ktoré spôsobujú nemravnosť a vedú k vzbure proti zákonu, hierarchii a akejkoľvek forme nerovnosti, a ktorá nakoniec vedie k pochybnostiam a k úplnému popretiu viery;
- d) ponímanie procesu – výraz chápaný bez toho, aby bola dotknutá slobodná vôľa –, prostredníctvom ktorého jednotlivci či národy pociťujú príťažlivosť dvoch protilaňých pólov a postupne sa približujú k jednému a vzdávajú sa od druhého;
- e) vplyv tohto morálneho procesu na vývoj doktrín. Zlé tendencie podnecujú smerovanie k bludným náukám, kým dobré tendencie upriamujú človeka k pravde. Veľké premeny ducha národov nie sú iba dôsledkami doktrín vypracovaných intelektuálmi, ktorí v závetrí hlbajú a vymýšľajú nové idey. Aby doktrína u ľudí zarezonovala, obvykle je nutné, aby s ňou títo ľudia sympatizovali. A nezriedka idey vypracované intelektuálmi v ich pracovniach sú (vo väčšej miere ako by si človek myslel) ovplyvnené náladami prostredia, v ktorom sami žijú.

NIEKTORÉ ZÁKLADNÉ DEFINÍCIE

Majúc to všetko na mysli možno ľahko vysvetliť základné pojmy Poriadku, Revolúcie a Kontrarevolúcie:

- 1) Poriadok: nie iba metodické a praktické usporiadanie materiálnych vecí, ale v súlade s tomistickým konceptom aj správne usporiadanie vecí podľa ich blízkeho a vzdialeného fyzického, metafyzického, prírodného a nadprirodzeného účelu;
- 2) Revolúcia: nemusia to byť nutne nepokoje v uliciach, strelba či občianska vojna, ale všetko úsilie smerujúce proti Poriadku;
- 3) Kontrarevolúcia: každé úsilie smerujúce k opísaniu a eliminovaniu Revolúcie.

REVOLÚCIE A A B

Ako vidno, Poriadok ako aj Revolúcia i Kontrarevolúcia môžu existovať v

- a) trendoch;
- b) ideách;
- c) zákonoch, štruktúrach, inštitúciách a zvykoch.

Z tohto dôvodu nazývame Revolúciu „tendenčnou“, ak existuje v tendenciách, a „sofistickou“, keď sa vyvíja v doktrínálnej oblasti pod vplyvom týchto tendencií.

Tieto dva varianty Revolúcie predstavujú eminentne duchovný jav; to znamená, že oblasťou ich pôsobnosti je ľudská duša a mentalita spoločností. Tvoria celok, ktorý nazývame „Revolúcia A“.

Keď Revolúcia zvnútra duše prechádza k činom vyvolávajúc historické nepokoje, porušujúc zákony, štruktúry, inštitúcie a pod., vtedy tvorí to, čo nazývame „Revolúcia B“.

Samozrejme, že pojmy, ktoré som tu stručne uviedol, si vyžadujú rad spresnení a vysvetlení, ktoré som uviedol v „Revolúcii a Kontra-revolúcii“, a ktoré tu nie je možné vysvetliť.

Obmedzím sa na útržkovité vysvetlenie toho, čo je pre históriu v tejto oblasti najdôležitejšie, pričom netvrdím, že história závisí iba od toho. Najzákladnejšie pozorovanie ukazuje, že na priebeh dejín má vplyv nespočetné množstvo faktorov vrátane etnických, geografických a ekonomických.

ROVNOSTÁR BUDE VÁŠNIVO VZNÁŠAŤ OBVINENIA PROTI VIERE

Treba sa zmieniť niekoľkými slovami o vzťahu medzi absolútnym a metafyzickým rovnostárstvom a vierou. Kto je radikálne rovnostársky, bude musieť vznášať množstvo obvinení proti učeniu Cirkvi. Bude odporovať predstave osobného, dokonalého a večného Boha, ktorý vyvyšuje svoje nedokonalé a závislé stvorenia; predstave Božieho zákona, ktorý treba nutne rešpektovať; Zjaveniu, ktoré odovzdáva pravdy presahujúce prirodzenú poznávaciu schopnosť ľudskej mysle; neomylnému Učiteľskému úradu Cirkvi; monarchickej a aristokratickej štruktúre Cirkvi. Všetko, dokonca aj predstava súdu, ktorý dobrých odmeňuje a zlých trestá za zlé, rovnostára dráždi a pokúša ho, aby vznášal námietky.

Na druhej strane sa katolík dozvedá od sv. Tomáša Akvinského⁸, že nerovnosť je predpokladom dokonalosti stvoreného poriadku.

Preto nerovnosti v podiele na moci, v poznaní, medzi spoločenskými triedami i v prosperite sú skutočne spravodlivé a potrebné pre dobrý poriadok, za predpokladu, že nie sú na úkor dôstojnosti, dobrých mravov a stability života, ktoré sú právom každého človeka ako ľudskej bytosti, vzhľadom na jeho prácu a pod.

⁸ Porov. SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ: *Summa Theologiae*, I, q. 47, a. 2.

To znamená, že máme do činenia s hlbším významom sofistickej Revolúcie odohrávajúcej sa v oblasti „A“ i Revolúcie B, ku ktorej došlo v Európe v 15. storočí v dôsledku Revolúcie A v tendenciách, ktorá jej predchádzala.

Úpadok stredoveku poznačila explózia pýchy a zmyselnosti. Táto explózia vyvolala rovnostársku a liberálnu tendenciu, ktoré pokračovali v nasledujúcich storočiach. Z tohto dôvodu sa humanizmus⁹ a renesancia¹⁰ nepriateľsky stavali k tomu, čo je nadprirodzené, k Učiteľskému úradu Cirkvi a k obyčajom. V protestantizme nachádzame slobodu skúmania; minimalizmus voči tomu, čo je nadprirodzené; akceptovanie rozvodov; zrušenie mníšskeho stavu i subordinácie vyjadrenej v sľuboch chudoby, čistoty a poslušnosti a faktické odstránenie cirkevnej hierarchie. Duchovenstvo samozrejme existuje takmer vo všetkých protestantských sektách, ale jasná a hlboká rozdielnosť medzi duchovenstvom a laikmi v katolíckej Cirkvi v nich bola oslabená v súlade s ich chápaním kňazstva. Navyše hierarchická štruktúra duchovenstva v podobe, v akej bola v Cirkvi, bola taktiež hlboko zmrzačená aj v protestantských sektách kvôli tomu, že v nich chýbal monarchistický prvok, teda pápežstvo. Ak medzi anglikánmi táto rovnostárska tendencia nevedla k zrušeniu biskupskej dôstojnosti, presbyteriáni nemajú osoby, ktoré nazývajú „biskupmi“, ale iba „presbyterov“. V iných sektách nadmieru rovnostárstva viedla dokonca k zrušeniu triedy „kňazov“.

⁹ Humanizmus (lat. *humanus* = ľudský) – 1. filozoficko-etický názor, ktorý sa zaoberá predovšetkým ľudskými (nie náboženskými alebo nadprirodzenými) činnosťami človeka a ľudskej rasy; 2. etapa renesančnej kultúry v 14. stor., ktorá sa začala štúdiom a napodobňovaním klasických antických vzorov v umení a literatúre. (FRANTIŠEK VNUK: Príručný slovník kresťanstva. Bratislava : Smaragd, 2003, s. 110.)

¹⁰ 1. Myšlienkové a kultúrne hnutie v 14.-16. stor. zdôrazňujúce humanizmus a obrodu antického myslenia a kultúry; toto obdobie; umelecký sloh z tohto obdobia: talianska renesancia; vedecké objavy za renesancie; maliari neskorkej renesancie.

Keď zdôrazňujem liberálny a rovnostársky faktor v humanizme, renesancii a protestantizme, nepopieram, že k vzniku a rozšíreniu týchto hnutí mohli prispieť aj ďalšie faktory. Hovorím iba, že pri zrode, v psychológii, v doktrínach a v tom, čo by sme dnes nazvali úspešnou propagáciou a implementáciou týchto hnutí, zohrala tendenčná Revolúcia A úlohu hlavnej sily v radikálne anarchickom a rovnostárskom zmysle.

Netvrdím, že táto hlavná sila pôsobila iba v krajinách, ktoré sa odtrhli od Cirkvi. Renesancia a humanizmus explodovali so všetkou silou aj v katolíckom svete. A hoci sa Revolúcii A v tendenciách nepodarilo formálne odtrhnúť od Cirkvi, naďalej v nej prebúdzať zárodočné formy protestantizmu, ako bol napríklad jansenizmus. To spôsobilo postupné náboženské ochladenie, ktoré dosiahlo svoj vrchol v skepticizme. Dôkladné štúdium kráľovského absolutizmu, ktorý v žiadnej protestantskej krajine nebol radikálnejší než v katolíckom Francúzsku, ukazuje, že politika absolutistických monarchov vo všetkom, čo nesúviselo s ich vlastnou mocou, bola poznačená určitým rovnostárskym duchom. Postupné redukovanie výsad duchovenstva a šľachty absolutistickými monarchami smerovalo k politickej asimilácii všetkých občanov pod štátnou mocou. Sympatie kráľov voči najaktívnejšej a najrozvinutejšej časti triedy plebejov, buržoázii, ešte väčšmi prispela k nastoleniu politickej rovnosti.

DRUHÁ REVOLÚCIA: ENCYKLOPEDIZMUS, ABSOLUTIZMUS, FRANCÚZSKA REVOLÚCIA

Úpadok morálky, ktorý sa prehlboval od konca stredoveku, dosiahol v 18. storočí stupeň, ktorý vydesil aj niektorých vodcov tejto

2. Knižný výraz obroda, obrodienie, obnovenie: renesancia realizmu; renesančný príd.: renesančné myšlienky, renesanční majstri, renesančný sloh. (<https://www.slovensky.eu/renesancia>)

školy myslenia. Francúzska spoločnosť presiaknutá faktormi, ktoré v severských krajinách viedli k protestantizmu, sa prostredníctvom encyklopedizmu¹¹ a absolutizmu¹² pripravovala na hlboké nepokoje, ktoré boli v podstate prenesením podstaty protestantizmu do náboženskej, filozofickej, politickej, sociálnej a ekonomickej oblasti.

Keď vo Francúzsku liberálne a rovnostárske tendencie dosiahli maximum, starnúci a unavený protestantizmus na konci 18. storočia už nemal dostatok síl na expanziu kvôli silnejúcim pochybnostiam a rozmáhajúcemu sa skepticizmu, avšak ešte si udržoval akú-takú

¹¹ Encyklopedisti boli francúzski osvietenecí myslitelia, filozofi, ktorí sa podieľali na príprave a publikovaní *Encyclopédie alebo Racionálneho slovníka vied, umení a remesiel*. Táto *Encyklopédia* začala vychádzať v roku 1751, do roku 1772 bol hlavný organizátor Denis Diderot spolu s Jeanom le Rond d'Alembertom. Encyklopedisti nemali jednotné filozofické a politické názory, ich spoločným znakom bola náklonnosť spoločenskému pokroku, kritika despotizmu a feudálneho útlaku a snaha oslobodiť myslenie od povier a dogiem. Ich účasť na tvorbe *Encyclopédie* poukazuje na vieru v ľudský pokrok. Niektorí z encyklopedistov vydali vlastné práce, množstvo sa ale do širšieho povedomia nedostalo. Najviac článkov (takmer štvrtinu) napísal Louis de Jaucourt. Ďalšími encyklopedistami boli napr. Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Voltaire, Claude Adrien Helvétius, Paul Heinrich Dietrich von Holbach, Julien Offray de La Mettrie a Etienne Bonnot de Condillac. ([https://sk.wikipedia.org/wiki/Encyklopedista_\(Diderotova_Encyklopedia\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Encyklopedista_(Diderotova_Encyklopedia)))

¹² Absolutizmus je monarchistická forma vlády, v ktorej má panovník (vládca) neobmedzenú moc. Pôvod má v stredovekej doktríne Božieho pôvodu kráľovskej moci zvyrazňujúcej jediný zdroj všetkej moci. Absolutizmus ako forma vlády vyvrcholil v 17. – 18. stor. a stelesnením ideálu absolutistického panovníka bol francúzsky kráľ Ľudovít XIV. V absolutizme jestvuje iba jedna mocenská inštitúcia s neobmedzeným právom rozhodovať, kontrolovaná len sama sebou. Môže pôsobiť s jediným formálnym centrom moci (vládca) alebo môžu byť formálne vytvorené viaceré zdanlivé centrá, v skutočnosti všestranne podriadené jednému z nich. V absolutistickej krajine takto existujú legislatívne, exekutívne i súdne inštitúcie a sociálne, ekonomické i náboženské organizácie, no ich aktivity sú determinované jediným skutočným zdrojom moci. Najznámejšími obhajcami absolutizmu v dejinách politického myslenia boli Jean Bodin (1529 – 1596) a Thomas Hobbes (1588 – 1679), ktorí zdôrazňovali nedeliteľnosť suverenity, čo malo zabezpečovať spoločenskú stabilitu a poriadok. (<https://beliana.sav.sk/heslo/absolutizmus>)

životaschopnosť hlavne vďaka štátu. Humanizmus a renesancia boli už od istého času mŕtve a v protestantizme sa všetko vyčerpalo. Čo však bolo na týchto troch pohyboch najdynamickejšie – duch, ktorý nimi hýbal – pretrval a bol silnejší ako kedykoľvek predtým. Tento duch nevyhnutne tlačil Francúzsko a potom celú Európu do liberálnej a rovnostárskej kataklizmy.

Francúzska revolúcia bola takto poznamenaná duchom protestantizmu, takže cirkev, ktorú organizovala, bola iba slabo zahaleným nástrojom implantácie skutočného protestantizmu do Francúzska. Rovnostárska, antimonarchická a antiaristokratická orientácia Francúzskej revolúcie je prenesením do civilnej sféry rovnostárskej tendencie, ktorá pôsobila, že protestantizmus odmietal aristokratické a monarchistické prvky v cirkevnej hierarchii. Komunistický kvas, ktorý pôsobil v krajnej ľavici revolúcie a nakoniec sa prejavil v hnutiach ako bolo Babeufovo, nebol nič iné ako sekulárna analógia komunistických hnutí (ako Moravské bratstvo¹³), ktoré vytvorili čosi, čo by sme mohli nazvať protestantskou extrémnou ľavicou. Účinky humanizmu, renesancie a encyklopedizmu vo Francúzskej revolúcii sa prejavili v úplnej sekularizácii štátu, grécko-rímskej maškaráde a v neustálom odvolávaní sa na republiky klasického pohanstva.

Zostáva mi znova zdôrazniť, že protestantizmus, humanizmus a renesancia neboli nič iné než aspekty tohto ducha anarchie a rovnostárstva prijatého na jeho dlhej historickej trajektórii. Tieto aspekty čiastočne odumreli, pretože duch, ktorý nimi *par excellence* deštruktívne hýbal, ich ničil zvnútra. Francúzska revolúcia nebola ničím iným než ďalším a ešte energetickejším aspektom toho istého ducha.

¹³ Odnož protestantizmu, známa aj ako Českobratská cirkev – *Unitas Fratrum*, bola založená v roku 1727 spoločenstvom náboženských utečencov z Moravy – „historickej zeme“ Česka, ktorý sa nachádza medzi Čechami a Slovenskom a je pomenovaná podľa rieky Moravy, ktorá jej stredom tečie zo severu na juh. Ich ideálom bol Jan Hus. V Sasku sa ich ujal gróf Nikolaus Ludwig von Zinzendorf und Pottendorf (1700 – 1760), kde pod jeho ochranou viedli život inšpirovaný prvou kresťanskou komunitou.

FRANCÚZSKA REVOLÚCIA SA ŠÍRI V PLECNIAKOKH NAPOLEONSKÝCH VOJSK PO CELEJ EURÓPE

Vďaka známym historickým udalostiam sa Francúzska revolúcia, aj keď zdanlivo skončila vznikom cisárstva, šírila v plecniakoch napoleonských vojsk po celej Európe. Vojny a revolúcie v období rokov 1814 až 1918 – od pádu Napoleona až po pád Habsburgovcov, Romanovcov a Hohenzollernovcov – boli radom nepokojov, ktoré pretransformovali celú Európu podľa ducha Francúzskej revolúcie. II. svetová vojna tieto zmeny iba zvýraznila. Dodnes pretrvávajú pol tucta európskych monarchií, ktoré sú príliš bojazlivé na to, aby bránili svoje práva, a sú také submisívne voči republikánskemu duchu, akoby chceli v každej chvíli vzbudiť dojem, že sa ospravedlňujú za to, že ešte existujú.

Nehovorím, že v štruktúrach, ktoré boli zničené, nedošlo k zneužitiam, ktoré bolo treba napraviť. Ani nechcem tvrdiť, že prijatie volebných a demokratických foriem vlády môže vyplývať iba z rovnostárskeho a liberálneho ducha, ktorý analyzujeme. To by nebolo teoreticky ani historicky opodstatnené. Stredovek mal rôzne aristokratické politické štruktúry, aj keď neboli monarchické, ako napríklad Benátska republika, ako aj rôzne štruktúry bez monarchického alebo aristokratického charakteru, ako napríklad rôzne švajčiarske kantóny a nemecké slobodné mestá. Všetky tieto formy vlády spolunažívali v mieri, pretože chápali legitímnu rôznorodosť foriem vlády v závislosti od doby, miesta a ďalších okolností.

Revolúcia, ktorá vypukla na konci stredoveku, bola vedená v úplne odlišnom duchu od toho, ktorý viedol k vytvoreniu šľachtických či buržoázných štátov stredovekej Európy. Tento duch potvrdzoval, že úplná rovnosť a absolútna a anarchická sloboda sú hlavným pravidlom poriadku a spravodlivosti platným v každej dobe a na každom mieste.

Na druhej strane tento duch rozložil politicky rovnostársku buržoázu spoločnosť, ktorú predtým oživil a nakoniec svojimi najtrúfalejšími heslami a tvrdeniami podnietil tretiu veľkú revolúciu na Západe, revolúciu komunistickú.

ZÁSADY Z ROKU 1789 – NA CESTE K ÚPLNEJ SLOBODE A ROVNOSTI

V Deklarácii ľudských práv¹⁴ – Magne Charte Francúzskej revolúcie, ktorá ju uviedla do života – sa táto rovnostárska téza objavila bez obalu: „Ľudia sa rodia a zostávajú slobodní a rovní vo svojich právach.“¹⁵

Tento princíp, samozrejme, je možné interpretovať pozitívne. Ľudia sú si zo svojej prirodzenosti v podstate rovní. Iba v nešťastí a súžení sú si ľudia nerovní. Obdarení duchovnou dušou, a teda rozumom a vôľou, sú zároveň v princípe slobodní. Táto sloboda je obmedzená iba prírodným a božským zákonom a zvrchovanosťou rôznych duchovných a časných síl, ktorým sa človek musí podriaďovať.

Nikto nemôže poprieť, že v každej dobe existovali vládca, ktorí porušovali túto základnú slobodu a rovnosť. V reakcii na to sa v priebehu dejín zrodili rôzne hnutia proti neprimeranej moci a snažili sa ju zákonne obmedziť. Takéto hnutia boli iba na tento účel a nepochybne si zaslúžia pochvalu. Správne chápaná sloboda a rovnosť si zasluhujú pozornosť rovnako v 18. storočí ako v každej inej dobe.

Medzi revolucionármi v roku 1789 boli určite ľudia, ktorí nechceli nič než spravodlivé obmedzenie verejnej moci a slobodu a rovnosť proklamovanú v Deklarácii ľudských práv v tom najlepšom význame.

¹⁴ Porov. *Deklarácia práv človeka a občana* [1789]. Tal. preklad TOMMASO EDOARDO FROSINI: *I diritti dichiarati sul serio*. Macerata : Liberi libri, 2008.

¹⁵ *Tamtiež*, čl. 1.

Text slávnej deklarácie bol však príliš všeobecný, pretože potvrdzoval slobodu a rovnosť bez uvedenia akýchkoľvek obmedzení. To podporilo rozšírený a zvrátený výklad: absolútna a univerzálna rovnosť a sloboda.

Je pochopiteľné, že táto interpretácia zodpovedala duchu rodiacej sa revolúcie, ktorá sa počas svojho života zbavovala prívržencov, ktorí sa s týmto duchom nestotožňovali. Po prenasledovaní šľachty a duchovenstva nasledovalo prenasledovanie buržoázie. Zostať mali iba fyzicky pracujúce osoby.

Po skončení obdobia Teroru, buržoázia, ktorá si želala odstrániť predchádzajúce privilegované vrstvy v Európe, naďalej vyhlasovala „nesmrteľné princípy“¹⁶ z roku 1789. To sa dialo takým nejasným a ľahkovážnym spôsobom, že je nepochybné, že masy sa čoraz väčšmi usilovali o úplnú rovnosť a slobodu a že podporovali boj proti kráľovi, aristokracii a kléru.

Táto ľahkovážnosť veľmi priala vypuknutiu hnutia, ktoré nevyhnutne malo prevziať moc od buržoázie a kladlo si otázku: Ak sú všetci ľudia slobodní a rovní, potom akým právom existujú bohatí? Akým právom deti „bezpráčne“ dedia dobrá po svojich rodičoch?

UTOPICKÝ KOMUNIZMUS POVAŽUJE BURŽOÁZNU POLITIKU BEZ EKONOMICKEJ ROVNOSTI ZA FRAŠKU

Ešte skôr než industrializácia vytvorila masy podvyživených proletárov, utopický komunizmus už hlásal politickú rovnosť ustanovenú buržoáziou za hanbu a požadoval absolútnu sociálnu a ekonomickú rovnosť. Šíril sa anarchizmus snívajúci o spoločnosti

¹⁶ Tieto „Nesmrteľné princípy ‘89“ sú súčasťou *Deklarácie práv človeka a občana* prijatou 26. augusta 1789. JEAN-FRANÇOIS FAYARD, ed. In: *Dizionario*, heslo *Principi del 1789*. Tal. preklad: JEAN FOULARD, F.-F. FAYARD e ALFRED FIERRO: *Dizionario storico della Rivoluzione Francese*. Florencia : Ponte alle Grazie, 1989, s. 341-927; s. 829.

bez vlády. Tieto radikálne princípy, ktoré vo fáze utopického komunizmu mali obmedzený počet bojovníkov, si na Západe naďalej získavali ohromujúce množstvo prívržencov. Pomaly, krok za krokom podkopávali mentalitu mnohých panovníkov i civilných a cirkevných vládcov a osobností a u veľkého počtu osôb majúcich prospech z existujúceho poriadku vzbudzovali sympatie k „veľkorysosti“ libertariánskych a rovnostárskych ideí a „pocit viny“ pokiaľ ide o legitimitu moci, ktorá im bola zverená, i majetkov, ktoré vlastnili.

Veľký úspech Karla Marxa nebolo podľa mňa vypracovanie tzv. vedeckého komunizmu, nejasnej a nestráviteľnej doktríny, ktorú pozná iba pár ľudí. Komunisti ani verejná mienka dnes nepoznajú marxizmus o nič lepšie než idey Plotinosa [grécky filozof inšpirovaný Platónom (205 – 270)] či Averroesa [Abū l-Walīd Muhammad ibn Ahmad Muhammad ibn Rushd, ktorý sa v stredoveku stal Aven Roshdom a napokon Averroesom (1126 – 1198)]. Marxovi sa však podarilo rozpútať svetovú komunistickú ofenzívu spojením prívržencov radikálne rovnostárskej a anarchickej tendencie inšpirovaných utopickým komunizmom.

Inými slovami, ak samotní marxistickí vodcovia sú vo väčšej či menšej miere nasiaknutí Marxom, osoby pod ich vládou nie sú v princípe schopní túto doktrínu poznať. To, čo ich motivuje a spája s vodcami, sú hmlisté predstavy o rovnosti a spravodlivosti inšpirované utopickým komunizmom. A ak sa marxistické gangy stretnú so sympatiami v určitých oblastiach verejnej mienky, vďaka za to takmer univerzálnemu vyžarovaniu rovnostárskych princípov Francúzskej revolúcie a romantickej sentimentálnosti, ktorá je vlastná utopickému socializmu.

ROVNOSTÁRSKY A ANARCHICKÝ ZÁKLAD MÁ NAĎALEJ VPLYV

V týchto úvahách sa ukazuje hlavná príčina chaosu, v ktorom sa nachádza Západ, a ku ktorému vedie zvyšok sveta. Tou príčinou je veľmi široká akceptácia tendencií a doktrín rovnostárskeho a

anarchického základu, ktorý bez ohľadu na módu v určitých intelektuálnych kruhoch stále hlboko ovplyvňuje verejnú mienku. A naďalej slúži komunistom za istých politických okolností ako lákadlo pre dav, s ktorými mienia vymazať posledné stopy sakrálnosti a hierarchie.

To nepotvrďuje, že by Proudhonove idey¹⁷ a idey jeho súpútnikov boli stále ideologickým motorom ovplyvňujúcim súčasné udalosti. Títo utopisti sú mŕtvi a v dnešnej dobe na nich takmer nikto nemyslí. Boli iba krokom na veľkej trajektórii, ktorá sa zrodila z ideologických a kultúrnych hnutí 16. storočia. Pričinili sa o univerzálne rozšírenie predstáv sociálno-ekonomickej rovnosti, ktoré Francúzska revolúcia obsahovala iba v zárodku. Boli to túžby po úplnej hospodárskej a sociálnej rovnosti, ktorých utopisti boli iba hlučnými predstaviteľmi.

Preto, ak teda chceme zastaviť tento proces, vedúci k novej katastrofe, ktorá hrozí, musíme predovšetkým vylúčiť tragický doktrínálny blud, ktorý stotožňuje absolútnu rovnosť s absolútnou spravodlivosťou a skutočnou slobodou (na ktorú Pravda a Najvyššie Dobro majú právo) so svojvôľou a s podporou každého bludu a všetkých neporiadkov.

Toto nás privádza k reflexii o Kontrarevolúcii.

¹⁷ Pierre-Joseph Proudhon (1809 – 1865) bol presvedčený, že spoločenský poriadok je možný tam, kde socializmus je zároveň naplnením slobody, kde nie je potrebná autorita štátu a vládnucej moci, lebo „najvyššia dokonalosť spoločnosti spočíva v spojení poriadku a anarchie“. Proudhon sa zaujímal o filozofiu, históriu a politickú ekonomiu. Jeho provokatívna formulácia „Vlastníctvo je krádež“ sa stala heslom mnohých anarchistov. Proudhon sa v Paríži stretol s nemeckým komunistom Karlom Marxom, ktorý nadšený Proudhonovou knihou *Čo je vlastníctvo?* napísal, že je to „prvý vedecký manifest francúzskeho proletariátu“. Niektorí vtedy tvrdili, že toto dielo

KONTRAREVOLÚCIA MUSÍ POUKAZOVAŤ NA ZÁKLADNÉ OMYLY REVOLÚCIE

V priebehu minulých storočí vzniklo mnoho hnutí zameraných proti revolučnému procesu, ale ich konkrétne úspechy boli iba prechodné a niekedy nulové. Nie preto, že by im bola chýbala podpora zo strany vynikajúcich talentov, dobre situovaných ľudí alebo dokonca značnej časti verejnej mienky. Aj keď občas upozorňovali na najhlbšie a metafyzicky dôležité omyly, nezriedka sa tieto hnutia obmedzovali na boj proti Revolúcii v takom či onakom jej náboženskom, politickom, sociálnom alebo ekonomickom prejave. Výsledkom bolo, že Revolúcia naďalej bezpečne a isto napredovala.

Iní uvažovali, že pre jej zastavenie je vhodnejšie používať jej jazyk a jej metódy na boj proti niektorým nešvárom, ktoré sama Revolúcia odhalila. Áno, boj proti nešvárom je vždy oprávnený, ale aké naivné je myslieť si, že sila Revolúcie pochádza v princípe z pohoršenia nad niektorými nešvármi, proti ktorým sa postavila! História dokazuje nesprávnosť tejto taktiky. Niektoré nešváry, ktoré existovali v Európe pred stáročiami, boli napravené takým spôsobom, že Pius XII. mohol cez rozhlas povedať pre viedenský *Katholikentag*: „*V dnešnej dobe sa pred očami Cirkvi odкрýva prvá éra moderných sociálnych bojov. V tejto epoche je v strede pozornosti robotnícka otázka: bieda proletariátu a povinnosť túto triedu ľudí, ktorá je bezmocná uprostred neistoty ekonomických podmienok, pozdvihnúť k dôstojnosti ostatných tried vášho mesta, ktoré sú vybavené potrebnými právomocami. Teraz je možné uvažovať o tom, ako vyriešiť tento problém, prinajmenšom*

definitívne priviedlo Marxa k socializmu a že práve z neho Marx vychádzal pri mnohých svojich teóriách. Proudhon svoju koncepciu spoločnosti postavil do zásadného protikladu ku koncepcii hierarchie Katolíckej cirkvi, a teda ku koncepcii spoločnosti a človeka, ktorý je úplne autonómny, ale zároveň rešpektuje druhého človeka a jeho práva. Podľa neho medzi Cirkvou a slobodou je zásadný rozpor a nemožno uvažovať o zmierení. (Porov. VÁCLAV TOMEK: Svoboda je anarchie: 140 let od smrti Pierra-Josepha Proudhona. In: VÁCLAV TOMEK – ONDŘEJ SLAČÁLEK: *Anarchismus. Svoboda proti moci*. Praha : Vyšehrad, 2006, 669 s.

v jeho podstatných prvkoch, a katolícky svet by prispel k tomuto riešeniu lojálnym a efektívnym spôsobom.“¹⁸

Medzitým Revolúcia naďalej burácala a bola hrozivejšia, než kedykoľvek predtým.

Z tohto dôvodu, bez toho, aby sme popierali chvályhodný charakter minulých i súčasných hnutí kontrarevolučnej orientácie, neodmietajúc pritom to, čo si zasluhuje chválu v boji proti nespravodlivosti spôsobenej súčasným poriadkom vecí, sa zdá, že v tomto historickom okamihu je potrebné poukázať na základné metafyzické omyly Revolúcie a skrytú vzájomnú previazanosť troch vĺn, ktoré zasiahli západné kresťanstvo: najprv humanizmus, renesancia a protestantská pseudoreformácia; potom Francúzska revolúcia; a nakoniec tretia revolúcia, komunizmus.

VO SVETE IDEÍ – NIELEN STARÝCH A NOVÝCH, ALE PREDOVŠETKÝM PRAVDIVÝCH A VEČNÝCH

Mnohí, čítajúc tento „autoportrét“, budú namietat: To všetko je anachronické a nemá šancu presadiť sa vo svete, v ktorom žijeme.

Fakty hovoria čosi iné. Nepoznáme idey staré a nové, akoby si evolucionisti želali, ale pravdivé, dobré, krásne a večné v protiklade k omylu, zlu a škaredosti. Veľké skupiny dnešnej mládeže nielenže sú naďalej citlivé na *verum, bonum a pulchrum*, ale vydali sa aj na rozhodný a expanzívny pochod.

Tradíciou toho, čo je večné, nie je smrť, ale život – život dnes i zajtra. Zjavný vplyv rôznych organizácií TFP na mládež nášho najmladšieho kontinentu sa nedá nijako inak vysvetliť.

¹⁸ Prus XII.: Rozhlasový príhovor pre Katolícky deň vo Viedni. In: *Discorsi e Radiomessaggi di Sua Santità Pio XII*, XIV. In: AAS, zv. XXXXIV (1952), č. 14-15, s. 789-793.

Nechcem byť iba „zvykovým“ obhajcom minulosti, ale účastníkom – spolu s ostatnými – ovplyvňujúcim súčasnosť a pripravujúcim budúcnosť. Som presvedčený, že princípy, ku ktorým som sa hlásil celý život, sú dnes rovnako dôležité ako kedykoľvek predtým a ukazujú cestu, po ktorej bude svet kráčať v nasledujúcich storočiach.

Skeptici sa budú usmievať, ale úsmevy skeptikov nikdy nedokázali zastaviť víťazný pochod tých, ktorí majú vieru.

OBSAH

Vir totus catholicus	7
Úvod	11
 I. časť – REVOLÚCIA	17
 I. Kríza súčasného človeka	19
II. Kríza západného kresťana	19
III. Charakteristika tejto krízy	21
IV. Metamorfózy revolučného procesu	33
V. Tri hlboké vrstvy Revolúcie: v tendenciách, ideách a faktoch	35
VI. Napredovanie Revolúcie	37
VII. Podstata Revolúcie	47
VIII. Rozum, vôľa a city determinujú naše činy	61
IX. „Polo-kontrarevolucionár“ je tiež synom Revolúcie	65
X. Kultúra, umenie a prostredie v Revolúcii	67
XI. Revolúcia, hriech a vykúpenie – revolučná utópia	69
XII. Pacifistický a antimilitaristický charakter Revolúcie	73
 II. časť – KONTRAREVOLÚCIA	75
 I. Kontrarevolúcia je reakcia	77
II. Reakcia a historická nehybnosť	79
III. Kontrarevolúcia a túžba po novotách	81
IV. Kto je kontrarevolucionár?	85
V. Taktika Kontrarevolúcie	87

VI.	Prostriedky Kontrarevolúcie	91
VII.	Prekážky Kontrarevolúcie	93
VIII.	Procesný charakter Kontrarevolúcie a kontrarevolučný „šok“	99
IX.	Hybná sila Kontrarevolúcie.	105
X.	Kontrarevolúcia, hriech a vykúpenie	107
XI.	Kontrarevolúcia a pozemská spoločnosť	109
XII.	Cirkev a Kontrarevolúcia	117

III. časť – REVOLÚCIA A KONTRAREVOLÚCIA PO DVADSIATICH ROKOCH 125

I.	Revolúcia: ustavične sa meniaci proces	127
II.	Vrchol a kríza Tretej Revolúcie	131
III.	Rodiaca sa Štvrtá revolúcia	155

Záver	165
Doslov z roku 1992	167
Filozofický autoportrét	171

Plinio Corrêa de Oliveira

**Revolúcia
a
Kontrarevolúcia**

Z portugalského originálu
Revolução e Contra-Revolução
preložil Marián Michal

Sadzba a grafická úprava: Ján Košiar
Odborná spolupráca: Klára Hagarová a Ján Košiar
Jazyková úprava: Anna Hurajová, Milan Paulus a Anton Repko

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Hučko

Vydalo Vydavateľstvo Slovakia Christiana
v roku 2021 ako svoju 3. publikáciu.

V slovenčine prvé vydanie. 200 strán.
ISBN: 978-80-973603-2-0

Plinio Corrêa de Oliveira (1908 – 1995), brazílsky mysliteľ a katolícky líder, neúnavný ob-
ranca Cirkvi a kresťanských morálnych prin-
cípov. Bol karmelitánskym terciárom, členom
Mariánskej kongregácie, ale aj poslancom,
advokátom i profesorom. Jeho zásadné dielo
Revolúcia a Kontrarevolúcia (1959) vychádza
z pevného historického a filozofického predpo-
kladu – z nevyhnutnosti dodržiavať Božie pri-

kázania nielen jednotlivcami, ale aj štátmi a všetkými spoločenskými
vrstvami. Publikácia vyšla v mnohých jazykoch, v roku 2021 ju máme
teraz aj v slovenčine. Počas Druhého vatikánskeho koncilu de Olive-
ira v štúdii *Sloboda Cirkvi v komunistickom štáte* (1963), ktorú veno-
val a doručil všetkým koncilovým otcom, poukázal na nemožnosť
spolužitia Cirkvi a komunistického režimu. Plinio Corrêa de Olive-
ira pripomínal slová pápeža Pavla VI. z roku 1972, že „Satanov dym
prenikol do štruktúr Cirkvi...“ Patril k veľkým kritikom vatikánskej
Ostpolitik. Založil *Spoločnosť na ochranu tradície, rodiny a vlastníctva*
(TFP), ktorá organizuje laikov na celom svete s cieľom chrániť a pro-
pagovať kresťanské hodnoty vo verejnom živote.

ISBN 978-80-973603-2-0

